

SCILLA OCH CARYBDIS

(Sagan om en bys uppgång och förfall)

av Johan Petré

PROLOG

Det var naturligtvis något alldeles oundvikligt. Jag visste att det skulle gå åt helvete. Det var bara en tidsfråga. En fråga om tid och pengar. För det fanns en tid när pengar var en bristvara. Och när turister var ett okänt begrepp. Om några främlingar händelsevis klev av tåget kunde man för en spottstyver få tak över huvudet i något av de många tomma husen. Den stora gemensamma marknaden hade ännu inte dragits ner över hela det gamla Europa. Det fanns fortfarande motståndsfickor med inhemska varor och lokalproducerade livsmedel. Och det fanns fortfarande pengar som kallades lire, pesetas och drachmer och som kostade löjligt lite för oss nordbor.

Det var innan den egna identiteten övergick till att bli identisk med alla andras. Innan divergens övergick till kongruens. Idag när alla ständigt är ute och reser finns det snart inte längre någon anledning till att lämna hemmet eftersom allting är exakt likadant vart man än kommer. I de små byarna i sydeuropa är denna fasanfullt snabba utveckling som mest tydlig. Idag finns det samma varor till samma priser i Scilla som i Stockholm. Scilla är ett typexempel på hur turismen bara på några årtionden kan utplåna både identiteten och själen hos ett samhälle som hade sett ganska få förändringar sedan de första bosättarna slog sig ner på platsen för tretusen år sedan.

Det fanns en tid när det enda mätbara monetära värdet som producerades i byn kom från de svärdfiskar som man regelbundet drog upp ute i Messinasundet. Mervärdet kom från fisket. För övrigt var man mer eller mindre självförsörjande. Man kan ännu se resterna av de ofantliga terrassodlingarna som har exploaterats i tusentals år. Man höll getter, grisar och höns. Från grannbyn uppe på högplatån fick man vete och mjölk. När befolkningen ökade och fiskenäringen rationaliserades fanns till en början ingen annan utväg än att flytta. Emigrationen var under ett drygt århundrade den enda lösningen.

Fisket gav fortfarande en del arbetstillfällen och när det statsstyrda samhället så småningom utvecklades skapades mängder av jobb inom den offentliga sektorn. Men under lång tid överlevde många av de som stannat kvar tack vare de ekonomiska bidrag som de regelbundet kunde få från emigrerade familjemedlemmar i Amerika eller Australien. Och längre fram även i norra Europa, företrädesvis i Tyskland. Eventuellt kunde man få illa betalda arbeten på järnvägen, telegrafan eller posten. Eller på det nybyggda sjukhuset. Fördelen var att denna relativt ringa arbetsmängd var fördelad på så många människor att en hel del anställningar nästan var rent fiktiva. Många hämtade i stort sett bara ut sin lön.

Mina vänner kunde inte sluta att upprepa hur fint de hade fått det, allt det gamla var bortstädat. Av den ibland lite smutsiga dekadens som hade regerat i byn fanns inte längre ett spår. Det hade blivit ett rent helvete. Där fanns inget obekvämt störde ögat eller luktsinnet. Där allt var propert och välarrangerat. Nästan som i Schweiz. För när man lever av turismen ställs andra krav. Turismen söker det autentiska men slutar med att få det konstgjorda. Gränderna har på mer än ett sätt blivit asfalterade. Turister som helt plötsligt har märkvärdigt svårt för att gå vill hyra små elfordon. För att möta deras mentala handikapp måste allt vara strömlinjeformat och synnerligen välordnat.

Man vill ha yta, man vill ha det fotoromantiska. Inget som sticker ut. Inget som stör eller berör. Turismen inneboende mekanismer kräver det konstgjorda. Man ser bara kulisserna och med förlov sagt är det numera inte så mycket man missar. Den by som var så full av liv är nästintill död. Det finns inte mycket att uppleva eller erfara bakom dessa nya ridåer. Fordom fanns en stor barriär som inte var lätt att komma över. Den stavades kultur och språk. Byns seder och människornas beteenden var i princip obegripliga om man till att börja med inte pratade italienska. Sedan tillkom problemet med den kalabriska dialekten. Många gamla fiskare som inte tillbringade sitt liv framför den officiella TV'n pratade enbart dialekt och ville inte förstå den statspåbudna högitalienskan.

Men bakom denna osynliga ridå fanns trots allt ett myller utav liv. Och om man var det minsta intresserad kunde man utan svårigheter skrapa på ytan och ta sig över dessa språkliga och kulturella hinder. Och då blev man mottagen som en äkta människa och inte som en turist. Man fick ynnesten att möta en verklig befolkning i deras egen vardag med de problem och glädjeämnen som de ständigt konfronterades med. Verkliga människor som var lika nyfikna på mig som jag på dem. Idag kommer man tyvärr bara i kontakt med kypare eller strandskötare. Alla mänskliga kontakter reduceras till en marknad. Man blir antingen köpare eller säljare. Och säljarna är till syvende och sist bara intresserade av sina inkomster. Alla blir deformerade och ingen är längre sig själv.

Första gången jag kom till Scilla var jag tjugosex år. Jag borde kommit tidigare, det var aningen för sent. Men det var en språklig fråga, jag vägrade länge att resa någonstans där jag inte kunde kommunicera med lokalbefolkningen. Det var mitt sätt att se på resandet. Jag reste i första hand för att träffa människor och för att få till stånd ett verkligt möta bör man kunna prata med varandra. Alltså reste jag i huvudsak till Frankrike eller till de brittiska öarna. Idag kan nästan alla lite engelska men så har inte alltid varit fallet. Så sent som 1980 var det bara några stycken i Scilla som hjälpligt behärskade detta turisternas esperanto.

Efter det att jag mer eller mindre på egen hand försökt lära mig italienska kände jag minimalt förberedd och sedan reste jag företrädelsevis till Italien och i synnerhet till Scilla. Jag blev vittne till hela förändringen. Jag såg den komma och jag såg vad den gjorde med byn och dess innevånare. Jag var där men helt plötsligt kändes som om jag var någon annanstans. Som om jag inte längre kände igen mig. Få hörn av Europa har gått så snabbt från det nästan medeltida till det väldigt moderna.

Självklart vill alla människor få det bättre. Alla vill att samhället skall utvecklas och att man skall kunna finna en rimlig möjlighet att försörja sig. Och i slutänden till och med bli lite rik. Detta är tyvärr vårt samhälles inneboende mekanism. Ingenting att göra åt i dagsläget. Sådan är kapitalismen. Visserligen får jag erkänna att turismens intåg gjorde det möjligt för många bybor att få sitt uppehälle och sålunda kunna bo kvar i sin hemby. Det fanns till och med de som återvände från exilen när de såg att de kunde tjäna mer där hemma än annorstädes.

Förr i tiden hade folk statliga anställningar. Vilket inte alltid var samma sak som att arbeta. Det var ungefär som Patsy Stone i "Absolutly Fabulous" som dök upp på sin tidningsredaktion en gång i månaden. Jag känner en man som hade en anställning på sjukhuset utan att han någonsin gick dit. Men nu är sjukhuset nerlagt och en av mina bästa väninnor som är sjuksköterska har fått flytta in till storstaden Reggio för att kunna fortsätta att jobba. I Scilla fanns en gång i tiden över tvåhundra järnvägs-anställda, detta trots att stationen sedan länge var nerlagd.

Naturligtvis kunde det inte fortsätta på det viset. På ytan verkade allt rent och snyggt. Den lilla vardagskorruptionen med falska anställningar hade avskaffats. Medan det verkliga svinnet med EU-bidrag rakt ner i 'ndranghetans fickor hade tystats ner. För svårt och farligt att ta tag i. Därför vet man fortfarande aldrig i en by som Scilla vem som jobbar för vem. Och det har inget med min status som utlänning att göra. Det är av naturliga skäl inget som man berättar, inte för nån.

Men när turismen på grund av dess egna inneboende mekanismer till slut fann sin väg till Scilla så såg naturligtvis befolkningen sin chans. Vissa kunde plötsligt skära guld med täljkniv. Det kändes konstigt när de människor hos vilka jag hyrde rum verkade ha en levnadsstandard betydligt högre än min egen. En turist vill alltid det autentiska men i det ögonblick då han har satt sin fot någonstans finns där helt plötsligt inte längre något unikt. En turist förstör kontinuerligt och automatiskt det som han själv eftersträvar. Detta är turist-konsumenternas eviga dilemma.

Säljarna befinner sig nästan alltid i slagläge, åtminstone så länge som turistströmmen går deras väg. Så det gäller att smida så länge järnet är varmt. Man kan naturligtvis tro att man blivit kompis med en rumsuthyrare men innerst inne vet både de och jag att det bara är ett spel. Detta ömsesidiga beroende och affärsförhållande är ändå inte det värsta. Det faktum att de flesta innevånare lever av turismen har fullkomligt ändrat det inre liv som är en bys hjärta. Den sociala omvandling som har skett de senaste åren är naturligtvis inte enbart turismens fel, det är ett fenomen som alla småbyar i Europa har upplevt, oavsett om de är drabbade av turismen eller inte.

I mina nostalgiskt färgade glasögon är byn insvept i en sorts arkaisk tidlöshet. De barer som fanns var små hål i väggen på någon bakgata, en zinkdisk, några stolar, en för tiden ganska ovanlig teveapparat och den obligatoriska ridån av gamla trossar från repslageriet som tjänade som flugfångare i entrén. Hit gick folk för att träffas, eventuellt ta ett glas och för att se på tv-apparaten som inte alla hade råd med att ha där hemma. Längre bort på gatan fanns en slaktare, en bagare, en fiskmånglare och en diversehandel. Ingen tog bilen till någon luftkonditionerad stormarknad långt utanför byn. Gatan var en levande plats där människor träffades och pratade. Detta liv existerar inte längre. Inte någonstans.

Vad turismen har förändrat är desto mer flagrant. Naturligtvis finns inget av det som jag just beskrivit längre kvar, allt är igenbommat och numera är all kommers hänvisad till stranden eftersom det är där som turisterna befinner sig. Och de skall naturligtvis inte behöva besvara sig med att söka sig in på någon sidogata. År 1980 fanns ett enda boende i byn öppet för allmänheten, Pensione Sirene som låg mitt emot stationen. En station som då fortfarande var öppen, åtminstone några timmar om dagen. Sirene var en spartansk övernattnings för resande men absolut inget för turister. I dagsläget finns det otaliga hotell i Scilla, jag orkar inte ens räkna dem. För att inte tala om alla B&B. Under några månader är byn invaderad.

Och om man inte tjänar pengar under denna högsäsong så kommer man aldrig att göra det. Det gäller att dra in vad man kan och naturligtvis helst lite mer. När säsongen är över åker Scilla-borna på exklusiva resor till fjärran länder dit jag själv inte har råd att resa. Och de blir i sin tur själva till turister. Ett oändligt kretslopp. Alla blir förr eller senare turister på ett eller annat sätt. Detta är vår nya värld, att kontinuerligt köpa tjänster av varandra. Och de enda som verkligen producerar något, även om det bara är skräp, är kineserna. Och dessa kineser är de största turisterna av alla idag. Och då pratar vi verkligen om turister. Resenärer vars enda önskan är att snabbt beskåda de ytliga kulisserna och alltid slippa se några eventuella baksidor. Förmodligen ett beteende som de har med sig hemifrån.

Detta är berättelsen om hur jag av en slump upptäckte ett litet hörn av skapelsen dit alla mina vindar tycktes blåsa. Där fann jag den tvillingsjäl som vi alla söker för att nå en helhet i våra liv. Mitt sätt att närma mig detta resmål fick mig att ifrågasätta mig själv. Med denna nya infallsvinkel lärde jag mig se det jag förut bara anat. Denna konservöppnare till mina dunklare domäner var en liten by längst ner i det sydligaste Italien, ända ut på tåspetsen. Denna unika by heter Scilla, och dess sje-ljud uttalas på samma sätt som i sjal.

Byn har för mig kommit att bli en symbol för något mycket större. Många stora författare har använt sig av symboler, för Dante var det en avliden ungdomskärlek som hette Beatrice, för David Henry Thoreau en liten skogssjö som hette Walden. För mig blev det en by och dess innevånare som kom att ändra mitt liv och mitt tänkande. Med mina objektiva glasögon på näsan ser jag Scilla som en tröstlös liten håla, varken särskilt vacker eller vänlig. Men naturligtvis äger byn ett pittoreskt yttre, foton från Scilla brukar inte sällan och utan att vi tar någon notis om det finnas med mängder av reseguider, uppslagsverk och turistbroschyrer. Att tränga igenom byns illustra fasaderna fick mig att också kika bakom min egen mask. Jag såg att det uppenbara sällan går hand i hand med det verkliga. Jag fick en rock att bära som kanske bara passar mig. Om detta visste jag ingenting när jag första gången steg av lokaltåget på Scillas lilla station som låg inklämd mellan två långa tunnlrar.

En varm vind full av blommor och hav slog emot mig när jag klev ner på perrongen. Mina reskamrater följde mig i spåren och medan vi hängde på oss våra tunga ryggsäckar så försvann de smutsbruna tredjeklass-vagnarna in i nästa tunnel. Vi stapplade ner över Via Nazionale, stela efter den långa resan, och fortsatte in i första bästa gränd där vi efter knappt hundra meter kom ut ungefär mitt på stranden. Till höger reste sig en överraskande hög och skrovlig klippa och på dess topp låg en gammal normandisk borg som helt dominerade blickfånget. Åt vänster avgränsades stranden av en udde och utanför den såg vi nordostspetsen på Sicilien. Bakom oss reste sig bergen nästan lodräta utom precis bakom stationen där en liten dalgång öppnade sig. Ovanför den norra dalsidan löpte en stenbalustrad och bortom den syntes ett gytter av hus som tydligen var den egentliga byn. Den låg fastklamrad på en sluttande högplatå med borgklippan som en skyddande buffert ut mot havet.

Vi skyndade ut på stranden och bytte om bredvid en gammal båt. Äntligen skulle vi få skölja av oss en hel vinter av instängdhet och kyla. Vi hade en turbulent tid bakom oss och mycket trassel i bagaget. Nu skulle solen bestråla våra sinnen med frid. Vårt första stopp på vägen söderut var tänkt att bli någonstans i Alperna men där vräkte regnet ner precis som det gjort ända sedan vi lämnat Sverige. I vår allt mer desperata jakt på sol och värme åkte vi helt förutsättningslöst till Rom. Tältet och kläderna var fortfarande fuktiga efter ett regnigt dygn i Roskilde.

Redan på Termini blev vi nästan utslagna av den stillastående värmen och alla avgaserna. Vi flämtade runt i svettiga bussar och på klibbig asfalt i ett försök att se allt det som bör ses. Efter drygt ett dygn gav vi upp och satte oss med en karta. Vi visste inte vart vi ville åka, det fick bli som att snurra jordglob, blunda och peka. Bara vi fick lugn och ro och ett svalkande bad. I vandrarhemsförteckningen hittade vi ett ett lämpligt objekt på lagom nattågs-avstånd. Härbärgat var inrymt i en gammal borg som låg på en klippa alldeles vid havet. Det verkade lovande.

När jag vaknade på morgonen och gick ut i tågkorridoren såg jag bara vatten. Blått och härligt inbjudande vatten. Jag fick nästan lust att kravla mig ut genom rutan och slänga mig rakt ner i vattnet från tåget som inte höll mer än kryphastighet. Vi följde Medelhavet mil efter mil. Badorterna låg på rad i det platta och torra landskapet. När vi kom längre söderut tornade bergen upp sig och tåget försvann in i ändlösa tunnlrar. Havet skymtade vi bara som små blå retsamma glimtar varje gång vi kom ut i en brant dalgång eller en ravin.

När vi så äntligen var framme gällde det i första hand att bada. Vi dök och tumlade runt, flöt och frustade av tillfredsställelse i det klara, varma vattnet. Stranden slutade alldeles under borgen och där låg ett litet torg med en bar. Piazza San Francesco och Ninos sällskapliga pizzabar blev redan den första dagen vårt fasta vattenhål. Där kunde vi äta, dricka, skriva, prata, läsa, gå på toa eller bara sitta i allsköns ro och filosofera. Och senare kom vi på att detta var stället där alla träffades.

Vid sextiden kämpade vi med all vår packning upp till vandrarhemmet. Nästan med en gång kände vi en olustig stämning. Borgherren drev sitt pensionat som ett Dachau i miniatyr. Det var regler och förhållningsorder överallt. Vi var där för att lyda, städa och sova, inget annat. Föreståndarens ilska direktiv haglade över både gäster och fru. Naturligtvis lyckades vi missa stängningsdags eftersom absolut

ingen går och lägger sig klockan elva en sommarkväll i Italien. Vi kom fem minuter försent och fick en utskällning som hördes över hela byn innan gubben till slut skickade ner den tunga nyckeln till porten i ett grovt rep. Då bestämde vi oss för att aldrig mer sova i borgen, den första natten blev den sista.

Den första kvällen i Scilla hade vi blivit inbjudna till Sarinos lilla taklägenhet i Chianalea. Utanför det enda rummet fanns en nästan lika stor terrass med utsikt över taken, havet och borgen. Vi drack whisky och jag plinkade lite på gitarren. Jag måste erkänna att jag var, om inte direkt misstänksam, så åtminstone på min vakt. Jag tyckte Sarinos ögon var lite för röda och gästfriheten alltför översvallande för att vara riktigt äkta. Det tog inte lång stund förrän dessa dubier var helt bortblåsta. Allt vad Sarino och hans vän Franco tog sig för styrdes av en önskan att bejaka det goda livet och att låta oss nordbor få ett oförglömligt semesterminne. Det fanns inga mellanlägen i vad de gjorde, det var allt eller inget. Infallen skulle vara storslagna och äkta, drastiska och utstuderade. De vildaste drömmar vi kunde ha närt om Italien fick vi nu en möjlighet att leva ut. Allt det vi tidigare bara hade sett hos de Sica, Fellini och Scola blev nu verklighet.

Vi var ett underbart gäng som förstod att gripa den dag som kanske aldrig skulle komma igen. Det var Sarino och Franco, det var tre trallande svenska jantor det var jag och mitt resesällskap och det var den något grånade advokaten Toto Ferrente, världens största barn. Ibland var Antonio som körde lok och på fritiden rally och som hade en gammal vit Spitfire. Vi levde verkligen det ljuva livet. Varje dag var en ny fest där ingenting fattades. Vår bilkaravan besökte Tropea, Pizzo, Melia, Gambarie, Villa, Reggio, Taormina och Etna.

Vart vi än kom drog vi på oss uppmärksamhet som ett kringresande teatersällskap. Sparrazina med mörka solglasögon och sjalett var som hämtad från någon femtiotals-film. Våra dansutlevelser på ett utediskotek under stjärnorna och apelsinträden fick besökarna att tro att vi var utländska artister som gav en gratisuppvisning. Till vår stora förlägenhet så flockades de runt oss och applåderade. Bilar stannade, restauranger öppnade, kypare kom springande, båtar lånades ut och priser dumpades. Vi började nästan tro att vi var de filmstjärnor som vi lekfullt imiterade.

Regissör för hela föreställningen var Sarino som skulle försöka att jämka ihop våra nyvunna divalater. Han slet sitt hår medan vi skrev om manuset varje dag. Våra känslor var som upplösta i den romantiska atmosfären. Våra vilsna själar var inte vana vid så höga rymder, de singlar som fladdermöss genom nattmörkret. Ibland farligt nära ljusets lockande lågor. Vi var ett gäng dresserade neurotiker som alla kom farande med diverse kriser i kappsäckarna. Vi var inte så naiva att vi trodde att vi kunde resa ifrån våra problem, men vad vi inte anade var att Scilla skulle vara en sådan fenomenal förstärkare och katalysator av våra förhoppningar och farhågor. Vilda siroccovindar blåste runt med våra oskrivna manuskript över bygdens olika estrader.

Dagen därpå fick vi tack vare Sarino en möjlighet att flytta till en stor ljus lägenhet i Chianalea, de gamla fiskekvarteren precis norr om borgen. Där fanns ingen strand utan husen vette rakt ut mot havet. Smala trappor mellan husväggarna ledde ner till vattnet. På ett enda ställe öppnade sig ett litet lutande torg längs vattenbrynet där det fanns plats att dra upp ett tiotal båtar. Små gränder och trappor löpte helt planlöst kors och tvärs genom det brant sluttande kvarteret. Inte ens den minsta Fiat kunde ta sig fram. Överallt hängde nät och andra fiskeredskap. Detta var de fattigaste kvarteren. På håll kunde gyttret tyckas pittoreskt men skenet bedrog. Många av husen var obebodda, stadda i ett mer eller mindre utdraget förfall. Där det egentligen inte gick att bygga blev fiskarna tvungna att samsas om det minimala utrymmet. Visserligen nära sina båtar men också helt oskyddade mot havets härjningar.

Från borguuddens yttersta spets pekade en massiv vågbrytare norrut, uppbyggd av jättelika, fyrkantiga cementblock. Där innanför låg de större svärdfiskbåtarna. Dessa båtar var specialkonstruerade för att fänga "la spada". I fören fanns ett bogspröt, tre gånger så långt som själva båtskrovet och kompenserat av en nästan lika hög mast. Det var möjligt för en harpunerare att balansera sig ända ut på spetsen av bogsprötet och för utkiken att klättra högst upp i masten. Vid fångsten krävdes en absolut koordination mellan dessa båda plus kaptenen vid rodet. När utkiken fick syn på en svärdfisk i det klara vattnet så gällde det i första hand att försöka smyga sig på fisken innan den upptäckte fartyget. Detta lyckades nästan aldrig, och när fisken märkte faran började den röra sig i zig-zag.

Då försökte man i stället att med små sidorörelser av båtkroppen få harpuneraren in i fiskens rytmiska rörelsemönster. Till slut kom båten så nära att kastet kunde lyckas. Skepparens lilla roder-rörelse hade då fått harpuneraren längst fram på sprötet att röra sig lika hastigt i sidled som fisken girade. Att fänga svärdfisk på detta vis hade under flera århundraden varit unikt för kuststräckan strax norr om Messinasundet. Man fiskade i maj och juni när denna djuphavsfisk kommer upp till ytan för att leka. De riktigt stora båtarna kunde gå runt hela Medelhavet och på så sätt förlänga säsongen med några månader, men det väsentliga fisket bedrevs i Messinasundet.

Harpunfisket kräver lugnt och vackert väder, vid för grov sjö kan man inte upptäcka fisken. För att det nattliga fisket skall lyckas vill man däremot gärna ha vind och moln men absolut inte något månsken. Från små ordinära båtar lägger man då flera kilometer långa grovmaskiga nät vinkelrätt ut från land. Dessa nät

har ytterst tunna trådar för att inte den skarpsynta svärdfisken skall uppmärksamma faran. Efter några dagar i Scilla träffade vi Serge, en fransk etnolog som i forsknings-syfte intresserat sig för detta kulturhistoriska fiske längs Costa Viola. Även han fortsätter att komma tillbaka år efter år och hans professors-avhandling vid Sorbonne-universitetet behandlade just svärdfiskfångsten i Scilla. Det Serge inte vet om byn är inte värt att veta.

Men vid detta första besök var vi så otroligt okunniga. För att till exempel bege oss till stranden så besteg vi alla trapporna ända upp mot bergsryggen som sträcker sig från den övre byn ut mot borgen, för att sedan följa Via Nazionales serpentinväg ner mot stranden. Ganska snart kom vi på att vi kunde gå genom fiskekvarteren ut till stora hamnen och runda borgen på utsidan där en nästan osynlig smal väg längs havet gömde sig under klippstupet. Längs denna väg fanns en grotta in i berget med ett litet madonna-altare. Var det männe i denna grotta som Skyllamonstret med sina skällande vidunder hade haft sin bostad? Den enda fara som nu hotade var att något stenblock skulle falla ner från den sjuttiotre meter höga borgklippan.

Vi märkte snart att den elake vandrarmhemsvärden var allmänt hatad i Scilla. Under ett av sina vredesutbrott hade han misshandlat sin fru så att hon varit tvungen att fly ner till byn. Att hans bil något år senare råkade explodera på uppfarten mot borgen är sådant som händer i Italien. Det var en lätnad att ha kommit därifrån så vi kunde rå oss själva och komma och gå som vi ville. Andra tågloffare fortsatte att strömma in och vi försökte i vår tur få dem att undvika vandrarmhemmet och bo i byn. På så sätt blev vi en liten grupp som höll ihop även efter klockan elva på kvällen, den tid då mycket av kvällslivet startar på sommaren.

I gengäld kunde det hända att vi såg solen gå upp. Dock inte när vi behövde växla pengar dagen därpå, då gällde det att gå och lägga sig tidigt för banken var bara öppen fram till lunch. För att ta oss dit måste vi först upp i den övre byn, ett elände bara det. Det är hundratals trappsteg att avverka i den värsta hettan, trappsteg gjorda för jättar eller dvärgar. Eftersom man högst klarar tre jättekliv i rad så är det bättre att från början falla in i myrstegsvarianten med två steg per avsats. Efter denna pärs var vi uppe på Piazza San Rocco, tillägnat Scillas skyddshelgon. San Rocco kom från Montpellier och är mest känd som hundarnas specielle beskyddare. Piazzan är de äldre gentlemännens naturliga samlingspunkt. Här möts de tidigt på morgonen och här tillbringar de större delen av sina dagar, för att inte säga sina liv. De sitter under träden eller utanför någon av barerna och läser tidningen eller diskuterar. Många står och mediterar över havsutsikten vid stenräcket ut mot stupet och en del promenerar sakta fram och tillbaka i stilla samspråk. Vid vissa tidpunkter försvinner hela gäng av gubbar in på något av barernas extrarum, reserverade för det dagliga kortspelet.

Vi fick fråga oss fram till banken. Efter ytterligare tre bankbesök hittade jag tillbaka utan att behöva be om hjälp. Även den övre byn är ett virrvarr av små gator och vindlande gränder. Endast två enkelriktade gator är möjliga genomfartsleder för trafik upp från, respektive ner mot torget. På banken gällde djungelns lag, höll man sig inte framme kunde man få stå där hela förmiddagen. En vanlig växlingstransaktion fick en rysk tulltjänsteman att framstå som ett under av effektivitet. Åtminstone tre personer var inblandade i förfarandet. Allting kollades om och om igen. En liten undersökning jag gjorde en gång för skojs skull visade att mina arton svenska hundralappar förutom att vikas, vändas, vridas, genomlysas och slås upp i pärmar, dessutom räknades tjugotre (23) gånger innan hela proceduren var avklarad. Detta får den mest stressade storstads-människa att kapitulera för söderns letargi.

Ett vanligt vykort behöver fjorton dagar för att ta sig till Sverige. Det kan ta flera dagar att trots ihärdiga försök komma ut på telefonlinjerna norrut. Rykten sprids däremot med en hastighet som ibland verkar tangerar ljustets. Inte heller har någon italiensk man någonsin tagit sig mellan nedre och övre byn till fots, åtminstone inte sedan bensinmotorn uppfanns. Detta simpla kommunikationssätt är reserverat för mad dogs & englishmen, äldre kvinnor och mycket små barn. Uppe längs huvudgatorna hittade vi också andra nyttiga inrättningar. Posten behövdes eftersom tobaksaffärerna nästan alltid hade slut på frimärken. Tvätt-inrättningen var bra att ha om man stannade länge. Vi fick alltid kläderna nästa dag, exemplariskt strukna och vikta, i ett väl inslaget paket. Resebyrån var nödvändig för att köpa tågbiljetter och reservera platser. Den lilla stationen var visserligen bemannad, alltid med ett tiotal personer plus ytterligare kanske ett trettiotal på avlöningslistorna, men trots det kunde man inte sälja några biljetter där.

Överst i byn tronar dess stolthet, det stora vita sjukhuset som också är den dominerande arbetsplatsen. Då i skarp konkurrens med järnvägen som påstås föda ungefär fyrahundra av byns 5600 invånare. Många av dessa järnvägar har stationeringsorter i norr och pendlar ofta genom hela Italien för att jobba. Ovanför sjukhuset finns en trafikplats med förbindelser till motorvägen, Autostrada del Sole, som dyker upp ur en av sina många tunnlar. Här uppe ligger hela Scilla för ens fötter. Byn har liknats vid en örn, där den övre byn är fågelkroppen, bergen och borgklippan halsen respektive huvudet, samt strandbyn och Chianalea de båda vingarna. Fågeltemat finns också i en av mytologins sagor, där den grekiska prinsessan Scylla förvandlas till en mås och hennes far, kung Nisus, blir till just en örn vars öde det är att ständigt tvingas

förfölja och försöka slå ner på Scylla.

Nästan uppe vid motorvägen hittade vi en pizzeria värd varenda uppförsbacke. I stora eldade ugnar gräddade man en deg av grovmalet lantvetemjöl smaksatt med en sås av färska tomater och nyskördade örter kryddor. Alla tillbehör kom från trakten: champinjonerna, paprikan, löken, havsfrukterna och naturligtvis vinet. Det var som att kliva in i ett gammalt bondkök där den ursprungliga lantpizzan en gång uppfanns. På huvudgatan ner mot piazzan fann vi också en liten trattoria som verkligen gjorde skäl för namnet "hemma hos". Lokalen var delvis familjens vardagsrum och där fanns bara tre små bord. Inga skyltar eller menyer skvallrade om att mat serverades. Man äter aldrig bättre än när man får smaka på det som innehavarna själva har till middag.

På torget var det som om tiden stod stilla, samma gamla män, i till synes samma positioner. För hundra år sedan såg man säkert på samma sätt männen hänga över stenräcket och stirra ut över samma oföränderliga hav. Människor, varor och åsikter bytte tillfälligtvis plats men ingenting förändrades i grund och botten. Här lever männen ett stilla liv. Torget är deras öppna rum där de är både hemma och borta. Där den invanda tryggheten ändå har en liten antenn mot det okända. Tänk vilka inre resor som görs när man aldrig lämnar kvarteret. Likt Buddha har dessa män nått en inre frid. Utan att söka kommer allting förr eller senare deras väg.

En gång i tiden flackade jag runt ständigt på jakt efter nya sensationer. Denna nerv går aldrig att tillfredsställa, dess retning ökar hela tiden ju mer den upplever. Så här skrev jag en gång om mitt stora resebegär. Efter några veckor i Scillas kontemplativa värld miste jag det sug som tidigare behärskat mig. Varför släpa runt mitt högst tillfälliga skal till jordens alla hörn när man kan resa vart man vill i tanken? Ögonen är sinnenas omätliga tyranner, de vill ha mer och mer tills de helt dominerar de andra intrycken. När vi flyger någonstans är ögonen med på noterna direkt, det tar betydligt längre tid för resten av kroppen att acklimatisera sig, för att inte tala om själen. Därför åker jag nästan alltid tåg, och då oftast till Scilla.

Det nere är det trångt och varmt, det är nära men det finns ändå gott om plats att leva. Där finns öppnare dörrar och djupare känslor. Jag fick lust att någon gång flytta dit, men kanske inte riktigt än. Det fanns trots allt några saker som jag först borde få gjort där hemma. Jag hade ännu inte nått dithän att jag skulle kunna tänka mig att dag efter dag stå lutad mot en stenbalustrad och skåda ut över det skimrande havet. Men jag var på väg.

Jag och min reskamrat hade som vanligt dykt upp i Scilla utan någon förvarning. Vi satte oss på Ninos bar och väntade på att Sarino skulle komma förbi och erbjuda oss något billigt boende. Jag var så van vid att byns djungeltrummor fungerade, normalt sett visste alla efter ett litet tag att Giovanni från Sverige hade anlänt. Efter några timmar och ännu inte en skymt av Sarino var jag tvungen att göra efterforskningar, han hade tydligen åkt till Sicilien och väntades inte hem förrän nästa dag. Räddningen blev en gammal folkskollärare som jag hade börjar diskutera med på uteserveringen.

Denne pensionerade lärare hette Giovanni och han föreslog att vi skulle låna hans gamla hus längst ut på den södra udden, ett ruckel som annars mest härbärgerade hans trädgårdsredskap. Där fanns varken vatten eller el så vi fick med oss några stearinljus, en jätteflaska vin och en dunk med vatten. Vi trevade oss fram längs den branta stigen, tände ett ljus, hällde upp lite vin och satte oss i tystnaden och bara njöt. Vi såg ut över stranden och bort mot den fasadbelysta borgen. Runt oss doftade bergens alla örter och fladdermössen drog förbi den lilla ljuskäglan. Cikadorna spelade och natten var så stilla och varm att vi nästan kunde röra vid den. Där satt vi och smuttade på vinet i flera timmar och begrundade il proffessore Giovannis berättelser om sina hemska krigsupplevelser i Albanien. Tyvärr är han död nu och där hans hus står skall man bygga det nya vandrарhemmet.

Träffpunkten i byn var annars Ninos kombinerade bar och pizzeria på Piazza San Francesco. Den hade ett strategiskt läge just där stranden började och där alla stråk från den stora byn rakt ovanför mynnade ut. Det föll sig så naturligt att träffas där, om jag gick förbi så satt där alltid någon att snacka med och tog jag en liten svalkande vila från solgasset så var det ofta någon som passerade och som gärna pratade bort en stund. I begynnelsen fanns här blott en liten bar med ett draperi av tjocka trossar och några slitna stolar på planen utanför. Där kunde man på stående fot dricka en kaffe och eventuellt använda den snuskiga toan.

Något år senare hade Ninos ställe blivit relativt modernt, allting var nyrenoverat sedan en jättelik flodvåg hade slagit sönder hela baren. Det var julafton och det blåste visserligen full storm men en så enorm våg måste ändå ha haft sitt ursprung i någon sorts undervattenseruption för att kunna nå upp de sjuttiofem meter som det är ner till den normala vattenlinjen. Fyra förskrämda gamla män som satt och spelade kort sent på julkvällen flöt omkring bland flaskor och stolar i den ramponerade baren och frågade sig om de inte tittat för djupt i glaset.

Något år senare var det dags igen, en sommar kom jag ner till en helt ny bar men då var det maffian som varit framme och blåst rent. Di Bellantonis hade väl legat efter med kontingenten. Efter ett tag började Nino utöka sitt revir över den lilla piazzan med en träterass, blomstergrupper och stora parasoller. Tyvärr försvann också lunchserveringen i samma veva, den var inte längre lönsam när tågluffarna slutade att komma och Reggioborna med matpaket och termosar tog över stranden. För oss som hade svårt att få våra magar att lyda de italienska mat-tiderna var det annars perfekt att kunna beställa någon enkel men god uppvärmd pastarätt närhelst vi kände oss lite hungriga. Ninos kvällspizzor, som han sedermera koncentrerade sig på, tillhörde inte de kulinariska sensationerna, jag brukade klämma i mig högst en per säsong enbart för gammal vänskaps skull.

Att vi så ofta blev sittande hos Nino berodde också på att han var ett veritabelt glädjepaket som hur stressigt det än var alltid lyckades sprida en härlig stämning omkring sig. Pappan och brorsan Giovanni var hans raka motsats, Nino med sin översvallande äkta lycka verkade ha fått all positivism i den familjen. Jag hoppades att äktenskapet inte skulle ändra på denne lille glädjespridare som alla hade trott skulle förbli ungt karl resten av sitt liv. Något som i så fall inte skulle varit speciellt ovanligt i Scilla.

Hans långa ensliga höstsemestrar förde honom till Brasilien och där fann han sig en fru som inte hade legat på latsidan. Det barn som Nino fick på köpet visade sig efter ett tag till allas förvåning ha två syskon. Sådant bekymrade inte Nino men byskvallret var inte nådigt. Särskilt inte som brasilianskan genast visade var skåpet skulle stå, hon var tillika nästan dubbelt så lång och bred som lille Antonino. Att hon efter giftermålet fortsatte att jobba i baren kväll efter kväll och i övrigt gjorde ett ytterst manhaftigt och oitalienskt intryck sågs inte heller med blida ögon. Som ingift blev hon uppmätt med byns måttstock vars moralkrav var ansträngande höga. Stackars Nino betraktades som i händerna på en lösaktig matrona, sådan var den fällande domen.

Våra besök hos Nino följde samma mönster, cappuchino och brioche till frukost, pasta och öl till lunch, granita limone eller något annat svalkande after-beach, sällan pizza men oftast en amaro eller en sambuca att avrunda kvällen med. Om Nino någon kväll själv var med ute och festade så lyckades vi ibland mitt i natten förmå honom, att precis som tobakshandlerskan i filmen Amarcord, dra upp barens plåtjalusi till hälften och fiska fram en flaska spumante som sängfösare. Och eftersom han var så kort behövde han nästan inte böja sig för att komma in under jalousiet.

Andra gånger dukade vi långbord och blev sittande hela kvällen med pizzor, gitarrer och borden belamrade med drivor av ölbuteljer. Då brukade Scillas enda offentliga alkoholist komma förbivingslände på sin vita vespa och tigga lite billigt vin av Nino. Fick han dessutom fingra en stund på gitarren var hans kväll räddad. Han kunde inte spela men satt med ett lyckligt flin på läpparna och lyssnade på tonerna från de olika strängarna.

Jag hade även en annan favoritbar i byn som inte många upptäckte och som ännu färre besökte. Nu finns den inte längre, innehavarna var alltför gamla och ingen gick längre till ett smutsigt hål på Via Nazionale när nya blänkande barer låg på rad längs strandpromenaden. Tanten hade alla sina prisbelönta teckningar från ungdomen uppsatta på väggarna och i en mörk skrubb satt farbror Facciola och hostade. Bakom baren stod flaskor som gått ur produktionen för tjugo år sedan och under det enda bordet låg den trötta gamla schäfern som var parets allt i allo. Hunden brukade ibland lunka bort till tobaksaffären med en liten sedel instucken under halsbandet för att köpa tidningen åt gubben.

I slutet tog de trehundra lire för en öl, ungefär en och femtio, ett pris som möjligen varit plausibelt någon gång på sextioalet. Jag satt ofta på en av deras trästolar längs med den smala trottoaren och såg bilarna dundra förbi, eller också slog jag mig ner inne vid väggen där flugorna vandrade runt på de flagnande turistaffischerna. De fåtaliga besökarna var oftast i samma ålder som värdparet, ingen sa särskilt mycket, det mesta hade redan blivit sagt och takfläkten var hela tiden på väg att stanna. Jämför detta med de förkromade neonbarer som vuxit upp som svampar längs stranden där unga dockor med kalla ögon tror att trendigheten ligger i att hålla samma vansinniga priser som i Rom.

Det trevligaste närings-stället kallades Vertigine, vilket betyder svindel. Detta var verkligen ett passande namn på denna mediokra restaurang med sin underbara utsikt. Den hängde som ett svalbo på en klipphylla rakt under byns stora piazza. För att komma ner till restaurangen gick man antingen igenom en underjordisk bar eller också följde man en smal avsats med trappsteg längs med stupet. Det fanns mycket att fästa ögonen på, stranden, borgen, Sicilien eller båtarna på väg genom Messinasundet.

När luften var extra tunn lyckades man ibland få syn på Stromboli längst bort vid horisonten. Var vulkanöarna aktiva kunde man ibland se röken utan att upptäcka själva ön. Rakt under oss kom tågen ut ur en tunnel för att, efter att ha passerat stationen, raskt försvinna in i nästa berg. Ibland såg man getter som förirrat sig ut längs avgrunden, hur de lyckades hålla sig kvar var för mig en gåta. Det berömda violetta skymningsljuset som gett denna kust sitt namn var påkopplat nästan varenda kväll. Svalt torrt vin i glaset och en och annan fladdermus som singlar förbi. Otaliga var de kvällar då jag suttit på Vertigine och sett solen sakta sjunka ner i havet, eller beroende på årstid bakom Siciliens mörka bergsrygg.

På Vertigine fanns det förr i tiden också en jukebox. Den innehöll mest obskyra italienska smörsånger och tyvärr inte en enda låt av någon av mina favoriter, Eduardo Bennato eller Gianna Nannini. När Italien vann fotbolls-VM 1982 så drack vi litervis med Prosecco direkt ur flaskorna och dansade hela natten mellan eller uppe på borden till "Upside down", "Master Blaster" och "Because the night", de enda utländska skivorna som fanns i maskinen. Hör jag någon av dessa sånger idag så tänker jag alltid tillbaka på en av mina roligaste kvällar i Scilla.

Scilla har påverkat mig både på det sociala och det mentala planet. Hon har berusat mig med historia, skönhet och folklig charm. Jag har klivit in i hennes dolda gemak och låtit mig ryckas hän. Jag åkte ner för att genom utlevelsen kunna återvända dubbelt så stark. Ett steg ner och två steg upp. Är det männe därför som hemresan alltid kändes så mycket längre? Byn vaggade in mig i sin loja *laissez-aller*. Jag blev full av hennes varma vänlighet. Jag fick hennes dansande dervisher i mitt blod. Hon var mitt vin.

Två hållplatser tillbaka norrut, två långa tunnlar, tio minuter, sedan klev jag av tåget i Scilla, för vilken gång i ordningen hade jag tappat räkningen på. Jag var den ende som gick av och ingen skulle på. Tåget stannade bara för mig i ett grådaskigt ingenmansland där dagen fortfarande stod tvekande på tröskeln. Bakom den stora kontroll-panelen skymtade jag stationsskötaren, han satt försjunken i de gröna och röda lysdioderna som skulle föreställa tåg och växlar på linjen. Jag stod en stund alldeles stilla på perrongen för att benen skulle få vänja sig vid det fasta underlaget, efter en nästan två dygn lång tågresa drabbas jag alltid av en viss yrsel, det brukar ta någon halvdag innan svajet försvinner.

Stentrappan ner till Via Nazionale var som alltid full av skräp, gatan låg öde och plåtjalusierna var fortfarande nerdragna. Det var inte många vakna, en gammal dam som jag hyrt rum av en gång, stod uppe på sin terrass och vattnade blomsterlådorna och i bergen skrällde en rosslig tupp igång morgonens första galande. Jag gick långsamt ner för den korta gatustumpen som förbinder Via Nazionale med strandpromenaden. Här finns det hörn i Scilla dit alla vindar blåser, precis som vanligt svepte en liten virvel runt med skräp och gamla löv. Jag vek av mot höger, bort mot borgen. Två av nattens hundar som ville ha stranden för sig själva ännu en liten stund, gjorde ett halvhjärtat försök att jaga upp mig bland gränderna igen. Det räckte att jag vände mig hastigt om och spände ögonen i dem så dröp de av. Mycket väsen för ingenting.

Nu var det ljus men det skulle ta ytterligare någon timme innan solen orkade upp över de höga bergen. Ninos gamla bar på Piazza San Francesco hade precis öppnat, det doftade nygräddade wienerbröd långt ut på gatan. Jag slank in mellan de mossgröna repsnoddarna, den polska servitrisen hade inte väntat sig kunder så tidigt, hon ryckte till och höll nästan på att tappa den varma plåten som hon kom ut från köket med. Jag beställde en cappuccino, briochen var så het att jag trots dubbla pappersservietter fick bolla den mellan händerna en stund.

Jag bar ut min prima colazione till ett av plastborden på den lilla piazzan och satte mig och tittade på morgonbestyren. En farfar cyklade ihärdigt fram och tillbaka med ett upphetsat, fnittrande barnbarn på styret. Två gamla svarta tanter spolade och sopade energiskt varenda centimeter av deras respektive trottoarer. Nere på stranden, uppflugen som en galjonsfigur på fören av en fiskebåt, satt ett av de forna strandlejonen. Möjligen hette han Antonio, eller också Franco, vår kommunikation genom åren sträckte sig till ett eller annat avslaget "Ciao".

När solen stigit upp över bergskammarna tog jag mina väskor och gick ner på stranden. Nattens vilda dyningar hade gjort att gruset fortfarande var fuktigt långt upp mot gatan. Nu låg havet lugnt och snart skulle stranden vara helt torr. Jag är inte pedantiskt renlig av mig men det var en viss lättnad att komma ur de kläder jag burit i tre dygn. Inte heller brukar jag svettas mycket men nu kom det en frän odör från armhålorna. Jag satte mig ner bakom en båt och träcklade mig i de badbyxor som tycktes bli lite trängre för varje år. Jag struttade försiktigt ner för den branta strandkanten av klappersten och gled långsamt ut i vattnet. Det var alldeles klart och precis lagom kyligt svalkande. Jag stod en stund och gnuggade av mig det värsta resdammet, sedan sam jag ut och lät strömmen dra iväg mig. Det var ett riktigt reningsbad, enbart detta första dopp uppvägrade alla de långa timmarna på tåget.

Jag klev upp ett trettiofem meter längre bort och strosade sakta tillbaka i vattenbrynet. Jag bredde ut min handduk, la mig ner och kände hur de järnvägsskakiga muskelspänningarna sakta gav vika. Det var fortfarande alldeles stilla, allt som hördes var vågornas rogivande kluckande. Så småningom vaknade byn till liv, en motorcykel knattrade förbi, en buss tutade när den körde in i tunneln och en ambulerande försäljare skrapade ut sitt megafonförstärkt budskap. En av Scillas få kvarvarande svärdfiskebåtar tuffade förbi och i strandkanten paddlade en man fram och tillbaka i en gummiflotte med ett stort fiskespö i aktern.

Efter ett tag kom alla badarna, först några få, sedan fler och fler. När jag doppade mig för andra gången hade strömmen vänt, nu kom den från söder, från de stora städerna nere i Messina-sundet. Bland diverse skräp som kom flytande såg jag också ett litet exemplar av den fruktade medusan. Ett brännsår från denna manet gör fruktansvärt ont, det tar drygt en vecka innan det läker och under tiden hinner det nästan alltid bli så infekterat att det knappt går att bada. Jag väntade på en lucka i det smala bältet av avfall som raskt drev norrut en bit ut från land. När det såg rent ut sam jag ett femtiotal meter rakt ut och la mig och flöt.

De kommersiella kolonierna av solstolar hade ynglat av sig sedan sist, detta gjorde att det tämligen snabbt blev fullt med folk på de kvarvarande fria ytorna. Den stora turistsäsongen hade inte börjat, nu var det enbart lokala badare som inte betalar för sig. Jag var fortfarande ovan vid det närgångna italienska frotterandet, en liten vit knähund kom och placerade sig på min handduk och små barn stänkte grus på mig. Ibland blir det italienska stojet en aning för påträngande. Dessutom ville jag inte bränna mig första dagen så jag retirerade upp till en av strandbarerna och stälpte i mig en halv liter vatten.

Sedan ringde jag på hos en av de tanter hos vilka jag brukade hyra rum. Det enda som var rent när jag flyttade in i min lilla lägenhet var badrummet. Men det mesta är förlåtet i utlandet om man lyckas hitta en riktigt ren toalett. Madrassen var också tämligen ny, något solig men utan gråa eller röda fläckar. Resten av lägenheten var bara väldigt skitig. Framför mig på det rangliga köksbordet låg en flottig vaxduk med stora röda blommor. På duken stod den obligatoriska vinflaskan med ett stearinljus att tända när strömmen försvann, där låg också landets största dagstidning, den grått rosafärgade sportblaskan.

Det var ingen idé att duscha än, jag behövde klättra upp för alla trapporna till den stora piazzan där banken låg, en svettdrypande sysselsättning när det redan började bli rätt hett. Som ett under befann jag mig helt ensam i den luftkonditionerade banklokalen så själva växlingsproceduren gick på ny rekordtid, strax under femton minuter. Nere på piazzan träffade jag Gennaro, min favoritkypare, numera arbetslös efter att ha ställt till det för sig och skällt ut en mycket högt uppsatt kund med starka kontakter. Jag blev inte förvånad.

Inne i skuggan på den lilla trottoarbaren Santa Croce satt advokaten och filosoferade. Innan jag hann få min öl hamnade han i livligt samspråk med en före detta klient som ville ha ett råd. Om jag förstod rätt hade mannen fått en stämning på halsen av någon som blivit biten av hans hund. När Totó hade tid igen visade det sig mer än någonsin att hann nu helt levde i det förgångna, hans klocka hade stannat 1980, vad som hänt därefter intresserade honom föga. Han mindes inte ens hur många barn jag hade eller vad de hette.

Totó måste hem och ta sina insulinsprutor så jag gick och köpte en sandwich som jag åt på vägen ner för trapporna. Hilary stod och diskade med dörren öppen, hon var ledig hela dagen och bjöd med mig på middag till kvällen. Sedan gick jag hem och duschade och tog en välbehövlig siesta hela eftermiddagen. På kvällen gick jag upp till P&H, Pino och jag tog en öl på stenmuren utanför deras ytterdörr medan Hilary bytte om. Solen höll på att gå ner och stranden var nästan tom. Vid niotiden tog vi bilen upp till den lilla restaurangen i bergen där vi åt en äkta lantlig middag, alla rustica, bestående av bruschetta, bönpasta och stekt kanin. Efter middagen tog vi två öl var nere vid stranden, sedan var jag tvungen att gå och sova igen. Jag hade en del att ta igen.

Pino hade kommit med ett förslag att vi nästa dag skulle ta en badtur med hans plastracer. Klockan var nästan tre, jag hade precis ätit lunch och nu satt jag och tog en öl på Piazza San Francesco när han och Hilary kom uppglidande i den lyxiga Lancian. Gråmetall och tonade rutor. Jag tyckte vi kunde gå till hamnen men det kom inte på fråga. Vi klev ner i en liten eka som tycktes vara i allemans ägo och kajade ut mot Pinos boj genom att dra oss i de förtöjningslinor som löpte kors och tvärs genom den inre hamnen.

Vi förtöjde ekan vid bojen och bytte båt. Sedan var vi tvungna att dra oss under ytterligare några linor eftersom en jättelik gummiflotte, med en hundrahästars Evinrude, spärrade vägen ut mot fritt vatten. Pino muttrade något som prästen inte skulle velat höra om den nytilkomna farkostens hänsynslösa parkering. Pino drog och drog i startsnöret, till slut gick motorn igång, vi svängde runt den höga piren och borgklippan och gled i sakta mak in längs stranden som nu var tämligen välbesökt.

Efter ett svep längs strandkanten satte vi kurs mot Sicilien. Det var fortfarande kav lugnt men halvvägs över sundet såg vi en tydlig spikrak linje tvärs över vattenytan. Det var sirocco som var på väg upp genom det Messinska nålsögat, framåt kvällen skulle den nog ha nått Scilla. Här var det inte tal om några smygande förändringar, nere i sydväst blåste det för glatta livet och den krabba vilda sjön gick ingenstans till vila. Där vi kom ifrån var det fortfarande vindstilla och en spegelblank vattenyta. Vi passerade den knivskarpa gränsen på mindre än en sekund och körde rakt in i sirocco. Vågorna kom från alla olika håll, på en samma gång. Pino, som hittills hållit full fart, ströp motorn så vi inte skulle bli helt dränkta.

In mot den stora ön var det lite lugnare, längs stranden låg små färgglada hus på rad och ute på udden tronade det gamla högspännings-tornet, numera befriat från sina grova elkablar. Elförsörjningen till Sicilien gick sedan några år under vattnet, men den 120 meter höga järnkonstruktionen stod fortfarande pall, likt ett Eiffeltorn i miniatyr. Man river inte gärna något i Italien.

Strax under udden såg vi den berömda Carybdis-virveln, en liten men likväl tydlig malström som idag på sin höjd skulle klara av att suga ner en mindre plankstump. Undervattens-arkeologerna har räknat ut att innan de två stora jordbävningarna 1783 och 1908 fanns det ett 300 meter lodrätt trappsteg tvärs över sundet. De våldsamma jordskalven har planat ut havsbotten men fortfarande sluttar det brant ner från det grunda sundet till det betydligt djupare Tyrrenska havet. Man kan förstå att de motstridiga vattenmassorna levde ett betydligt vildare liv på Odysseus tid.

Några hundra meter norrut låg den ständigt rörliga strandremsa som markerade övergången mellan de afrikanska strömmarna upp genom sundet och det kyligare nordanhavet. Pino fick gasa på för att ta sig igenom de underligt starka strömmar som bildades runt "grenen". Vi gick runt udden och fann en helt öde strand, just där Siciliens norra kust tog sin början. Stranden verkade ouppnåelig inifrån land, den låg väl isolerad, avskärmad från samhället av en stor industri, en idrottsanläggning och ett kloster. Vi dök från båten, den hårda sirocco förde ut ytvattnet så det var kyligt och klart. Efter en stund gick vi upp på land

och värmden oss. När vi var torra och varma startade vi båten och styrde bort mot fastlandet.

Pino fick syn på ett stort vitt kryssningsfartyg som sakta närmade sig norrifrån. Den såg ut som alla andra moderna bilfärjor, ett avhugget akterparti, en mycket spetsig förstäv och trappstegsformade väningsplan som avslutades med en starkt lutande skorsten. Ett par kilometer ut från land stannade han. Lyxkryssaren låg också stilla. Vi gled sakta runt och fick syn på den tvära aktern, "AFRODITE" hette hon. Nassau Bahamas var, om inte hemmahamn, så åtminstone registreringsort. Folk stod på däck och vinkade åt galningarna i den ynkliga motorbåten mitt ute till havs och som pittoreska infödingar vinkade vi lydigt tillbaka. Lotsarna hade fått lift med en polisbåt som i ett huj lagt sig jämsides med den vita jätten. Två små prickar klättrande sakta upp för den svajande repstegen och sedan satte båda båtarna kurs söderut.

Vi försökte istället gå rakt över sundet med en tilltagande sirrocco snett emot oss. Pino började med att krypköra men hur sakta han än tog sig fram slog de oregelbundna sjöarna likväl in i båten. Med den hastigheten skulle vi inte vara hemma förrän till kvällen. Vi tog av oss alla kläder och stuvade undan dem så gott det gick. Endast iklädda badbyxor satte Pino högsta fart tvärs genom vågorna. Den aktre sittbrunnen vattenfylldes snart så för mig där bak var det som att duscha och bada karbad på samma gång. Genomfrusna och med ett tjockt lager salt på huden gled vi så småningom upp runt borgklippan och in i den skyddande hamnen.

Den stora gummiflotten var borta så vi hade inga problem att lägga fast och ta oss iland. Pino fick syn på en fiskare han kände som satt och lagade ett nät.

--Om du vill kan jag fråga honom om du får följa med ut och lägga svärdfisknät i natt?

Just då hade jag ingen överdriven lust att ge mig ut på havet igen men jag visste att det var få förut att följa med de tystlåtna och vidskepliga fiskarna så jag tackade ja. Jag ångrade mig nästan genast, ögonen sved, kroppen var helt mörbultad efter den studsigt hårda framfarten och jag mådde aningen illa. Fast Pino hade redan gått fram och pratat med Antonio, som fiskaren hette, och båda verkade tycka att det var en strålande idé, detta att släpa med en blåslagen turist ut på en nattlig svärdfiskfångst.

--Du har säkert tur med dig, sa Antonio, vi har inte fått någon fisk på tio nätter men nu vänder det, titta på vädret, det blir molnigt och blåsig.

Blåsig, dra åt helvete tänkte jag men försökte ändå att se glad ut. Dessutom var det nu en tung börda, detta att hela båtens väl och ve nu hängde på mig. Jag visste ju med mig att "jag" och fenomenet "tur", i vad det vara månne, var två helt oförenliga storheter som aldrig någonsin brukade tangera varandra.

Även om Antonio försökte släta över sin vidskeplighet med ett påtvingat skratt visste jag att han säkert menade en hel del med sitt påstående. Vi kom i alla fall överens om att jag skulle vara i hamnen omkring klockan nio, de skulle ha med sig pizza hemifrån och jag lovade att köpa öl så det räckte åt hela besättningen. Jag gick hem och duschade av mig ett halvt kilo salt och sedan hade jag inga större problem med att sova några timmar.

När jag vaknade gick jag ut och köpte fem stycken sex-pack, det var ju ändå lördag. Jag kom i god tid till hamnen, ölen och en regnjacka hade jag stuvat ner i min ryggsäck. För tio år sedan låg de stora "passarellorna" sida vid sida, nu fanns det bara en enda stor fiskebåt kvar med Scilla som hemmahamn, den hette "S. Lucia" och hade registreringsnummer RC723. Jag stod en stund och betraktade den skog av ställinor som höll masten och bogsprötet på plats, mellan den rödvit-randiga relingen och masten räknade jag till trettio olika vajrar och den långa passarellan hölls på sin plats en dryg meter över vattenytan med hjälp av elva olika långa linor från masten.

Längs med kajen låg rostiga rester av forna båtar, långa mastsegment, hela bogspröt och runda berg av gamla stålvajrar. En riktig skeppskyrkogård. Ytterst på piren höll Antonio, hans kompanjon Pasquale, och den tolvåriga matrosen Rocco på att stuva det flera hundra meter långa nätet på fördäcket och på de stora luckorna över motorn. Att placera ut de stora näthögarna på rätt sätt var nästan lika viktigt som det är för en fallskärmshoppare att packa sin fallskärm.

Antonios "buzzetta" hette "La nuova Antonella" och var ungefär tio meter lång. Skrovet var mörkblått och längs relingen hade hon de karakteristiska klara ränderna i grönt, gult och rött. När hela det långa nätet låg som det skulle var båten dubbelt så hög som innan. Mitt i näthögen stack den lilla masten upp, en kort tvärslå bar en lanternan i var ände, högst upp satt ett toppljus och en liten italiensk flagga. Detta tydde på en viss verklighetsförankring, man förlitade sig kanske inte enbart på Gud och försynen utan även på nationen.

Så fort vi kom utanför hamnpiren började det rulla och jag fann för gott att grabba ett ordentligt tag i masten. Antonio såg lite föraktfull ut där han lugnt stod upp i aktern med ena foten på styrpinnen och en cigg nonchalant hängande i mungipan. De mörka molnen hade dragit sig ut från bergen och täckte nästan hela himlen, bara längst ut mot horisonten var det fortfarande klart. Västerut gick solen ner i ett blodrött dis och från Strombolis mörka kägla avtecknade sig en tydlig rökpelare, men över byn och bergen hängde stora mörka och efterlängtnade moln. Den upprörda sjön, de tunga molnen och närvaron av en fripassagerare var alla tydliga tecken för den skrockfulla besättningen under att denna natten skulle lyckan

äntligen komma att vända. Allting bådade gott, Antonio skrattade och skämtade där han med en van fot på roderstången parerade de höga dyningarna. Inte ens den skarpsyntaste svärdfisk skulle kunna se några nät i kväll. Men han visste inte vilken otursgubbe han hade med sig i båten.

Strax söder om Bagnara lämpade Antonio i den inre bojen och tände på fyrfatet för att sedan i rasande fart börja att häva i det långa nätet som legat systematiskt fördelat i stora högar över hela däckets. Jag fick flytta runt allteftersom havet slukade den ena efter den andra av mina mjuka sittplatser. Till slut var båten tom, vi hade vinschat i hela det långa nätet från hjulet snett akterut och hela tiden avlägsnat oss allt längre från land. Nu kunde vi bara urskilja en stor svart massa med enstaka små blinkande ljus. Antonio hävde i det yttre fyrfatet och tände dess fotogenlåga.

Sedan slog vi av motorn och lade oss och flöt mitt i den gropiga sjön. Den yttre bojen brann klart ett tjugotal meter från båten medan den inre bara syntes som en liten flämtande prick när vi befann oss högst upp på en dyning. In mot Scilla såg jag åtminstone sex andra brinnande eldar som tydde på att vi inte var ensamma om att ha vissa förhoppningar på denna molniga natt. Men just när vi hade dukat upp pizzabitar och öl på det guppiga underlaget så dog vinden ut och som i ett trollslag lättade plötsligt de tunga molnen över bergen och blottade en obarmhärtig fullmåne som tände upp hela kusten och definitivt förstörde fiskelyckan.

För att hålla spänningen vid liv försökte vi peppa upp varandra med att någon fisk kanske redan hade hunnit fastna. Med rytmiska käkrörelser tuggade vi i oss de kalla pizzabitarna och under koncentrerad tystnad slukade vi öl efter öl. Efter bara en dryg timme började Antonio och Pasquale det tunga jobbet med att dra upp nätet. De väckte lillkillen och den besvikna irritationen som egentligen borde drabbat mig gick istället ut över honom. Den stackars Rocco fick skäll för allt han gjorde, Antonio fräste åt honom när han kom efter med sin uppgift att reda ut och arrangera näten i båten.

Vi satt tysta på vägen in. Dyningarna var fortfarande höga men de kändes lite mjukare och mer regelbundna. Jag hade druckit för mycket öl och rökt alldeles för många cigaretter. Antonio hade bjudit mig och jag hade känt mig tvungen att återgälda, så där hade vi hållit på hela natten. Magen kändes som ett akvarium där stora pizzabitar flöt runt bland en massa öl. Jag längtade starkt efter lite fast mark under fötterna. Plötsligt försvann hela Bagnara ur sikte, ett strömavbrott hade mörklagt byn men efter tio minuter tändes alla gatuljusen igen.

Månen fullkomligt vräkte ner sina förödande strålar över havet och naturligtvis var näten lika tomma som vanligt. Vi smög in i Scillas hamn vid tretiden, den elfte natten i rad utan någon fångst. Det var alldeles tyst i hamnen. En ensam gatlykta förmådde bara lysa upp det innersta kajpartiet intill borgklippan. Ute på pirerna var det kolmörkt. Jag hoppade iland och sjönk ner på en träbänk tills marken stabiliserat sig något. Antonio och hans besättning tog ett snabbt farväl och tassade in i Chianaleas gamla fiskarkvarter. Jag satt och började känna mig rejält bakis, huvudet dunkade och svetten kom krypande.

Efter betongtunneln under klippan vek jag rakt ner mot stranden. Gatljusen uppe från Via Lungomare nådde inte ner till vattenbrynet och jag kände mig lite lugnare. Ungefär mitt på stranden, nästan rakt nedanför min lägenhet, låg ett helt gäng med mycket gistna gamla träbåtar. Där satte jag mig en stund och vilade. Sedan gick jag sakta upp mot gatan. Klockan var kvart över fyra och snart skulle staden vakna till liv igen, jag kände mig helt utpumpad, jag fumlade med nyckeln och stapplade in i mitt mörka rum. Jag svepte en halv liter mineralvatten direkt ur flaskan och stöp ner i sängen.

När jag sent omsider vaknade släntrade jag först bort till "La Pineda". Det gick en man inne i talldungen och samlade kottfrön och två barn bråkade runt fotbollsspelet, för övrigt var det folktomt, inga kortspelare och inga lunchgäster. Det fick bli det vanliga, en assiett bruschetta, sedan friterad bläckfisk med stora citronklyftor och en tallrik patate fritte. Jag satt nästan en timma efter maten och bara tittade rakt fram, utan att tänka på något alls. Sedan gick jag och tog ett snabbt dopp, väntade tills jag hade torkat och gick sedan in på rummet igen. En tidig siesta efter en lång natt.

Jag vaknade sent och gick raka vägen ut på stranden. Det hade blåst upp igen, inte lagom och kontinuerligt, och absolut inte uppfriskande eller svalt, vinden var ryckig, varm och ytterst irriterande. När sirocco-byarna kom farande ryckte de upp både strandparasoller och gummiflottor, dessutom förde de med sig illvilliga och osynliga moln av de allra minsta och vassaste små sandpartiklar man kan tänka sig. När de värsta stormarna drog fram blev jag tvungen att stå med ryggen mot vinden och händerna för ögonen medan miljoner små sandkorn blåstrade min hud, det kändes nästan som nålstick. Efter att ha väntat ut de värsta attackerna kunde jag börja att röra mig igen men jag förstod att det gällde att alltid hålla sig nära någon form av vindskydd.

Det finns många olika vindar, det finns faktiskt dem som svalkar och smeker men detta är ingenting för sirocco, den sticker, pinar, och svider, den blåser rakt igenom dig, den går dig på nerverna, den löser upp din eventuella intelligens och gör dig till ett lallande fån som självmant låser in dig i närmaste celliknande fyrkant. Vågorna var inte längre vågor, det som betecknades som vått var en häxkittel av motstridiga vattenförflyttningar som då och då slets upp i små fuktiga moln som drev iväg över det som en gång varit

en vattenyta. Det går inte att bada och att befinna sig på stranden är en enda lång pina.

Detta var en dag då jag bara längtade bort. Jag stod ut en knapp timme, sedan retirerade jag hukande upp till en av de nya barerna som hade stora utrymmen inomhus. Jag beställde en jättelik varm sandwich. Trots att de försökte hålla alla dörrar och fönster stängda så flöt det ändå små, små sandkorn i min öl. Jag hade alla nerverna på utsidan och inte en redig tanke i huvudet, i detta tillstånd var det inte läge att tänka, än mindre att få något skrivande utfört.

Nästa dag var återigen en dag då tvivlen på min italienska existens gjorde sig plågsamt påmind. Det var naturligtvis siroccos fel att jag ställde mig alla dessa frågor. Vad hade jag egentligen i Scilla att göra, var detta verkligen en plats där skulle kunna bosätta mig, alla mina planer tycktes blåsa bort i ett sandmoln nere på stranden. Allting kändes helt plötsligt fel. Ändå betydde Scilla så mycket för mig, jag var barnsligt lycklig över att ha en liten plats i världen, så full av människor som betydde så mycket för mig. Jag hade ingen lust att vara kvar på stranden utan gick upp till en liten bar.

Jag beställde in en öl medan desperata italienare jagade bortflyende parasoller nere på stranden. Det var inte bara den äckligt desperata siroccon som så ofta drev upp genom sundet som gjorde mig nedstämd och nervös. Helt plötsligt var det även så mycket annat som irriterade mig, skräpet, lukterna, gapigheten, ytligheten och den omedvetna men ändå löjligt konstant påträngande nyfikenheten. En närhet som aldrig lämnade någon ifred, en scen där man aldrig kunde vara ensam, aldrig anonym, aldrig bara sig själv utan alltid i relation till allt och alla.

Saker var alltid viktigare än känslor, det italienska samtalsämnet framför alla andra var självklart middagsmålet, att må dåligt var möjligen ett digestivt problem men aldrig ett själsligt. Däremot var det en italienares värsta trauma och egentligen något helt otänkbart att eventuellt komma på kant med sin familj. Så länge man har sin familj har man också sin naturliga plats i världen och inget ont kan egentligen drabba en. Det gör ingenting om man blir förlamad eller schizofren, får MS eller AIDS, det tar familjen hand om.

Var detta verkligen vad jag önskade, var det något jag skulle stå ut med i längden, något jag skulle kunna lära mig att leva med? Jag tvivlade. Å ena sidan längtade jag efter ytligheten, att alltid slippa att analysera allting, å andra sidan var det till viss del just vad jag ville, vad jag var uppvuxen och van vid. Det fanns saker i Italien som verkligen retade mig men som samtidigt påminde mig om någonting där hemma. Jag önskade inget hellre än lugn och ro men omgav mig ändå ständigt av kaos och anarki.

När skymningen föll gick jag upp till piazzan. Först tog jag en titt ner mot hamnen, det var folk på Antonios båt, de tänkte tydligen ge sig ut i natt igen. Borgen kastade redan sin mörka skugga över de branta och trånga fiskarkvarteren. Norrut längs kusten låg byarna på rad, Favazzina, Bagnara, Palmi och Gioia Tauro. Någonstans på sluttningen strax hitom Favazzina hade Sarino sin vingård, sedan hans pappa dog hade han i stort sett flyttat dit. Utan byggnadslov hade han byggt ut sitt redskapsskjul till ett mindre hus, el fanns inte men vatten hade han dragit in.

Jag slank in på den underjordiska baren och beställde en öl som jag bar ut på terrassen med den vidunderliga utsikten. Vid sjutiden var "Vertigine" nästan alltid folktom, en liten oas fjärran från vimlets yra där jag trivdes med att sitta och kontempera i lugn och ro medan solen sakta försvann bakom Siciliens skarpa bergssiluett. Snett ut mot höger låg kastellet som en kompakt fyrkantig klump, full av gammal makt och ont förtryck. Det var ingen särskilt vacker byggnad, visserligen var linjerna rena och klara men den liknade ändå mest en tung, gul låda med sex väldigt små fönstergluggar. Utsmyckning och torn saknades helt, på så sätt smälte borgen väl in i naturen, den blev till en logisk fortsättning på den massiva, stubbliknande klippan som delade byn i två hälfter.

Nedanför mig låg stranden, stationen, alla barerna, båtarna och bilarna. Några sportfiskare gick runt på stranden och kontrollerade sina långa spön som de envist kom och placerade ut i vattenbrynet varje eftermiddag när badgästerna börjat troppa av. Jag visste att en av dem var Rocco, en fanatisk fisketok som efter alla dessa år fortfarande envisades att prata tyska med mig, enbart därför att han själv hade ett förflutet som "gastarbeiter". Att jag inte alls behärskade detta germanska idiom utan faktiskt hjälpligt pratade italienska var ett faktum som helt vägrade att gå in. Alla ljushåriga pratar naturligtvis tyska.

När solen gick ner blev himlen först helt rosa och den sicilianska landremsan antog en jämn musgrå färg. Så småningom lyckades några få gatlyktor sända svaga, flimrande ljuspunkter över det silvervita sundet. Himlen, bergen och havet var alla färgade av gråskalans olika nyanser. Efter hand suddades det rosa och det silvriga bort och de olika gråfärgerna närmade sig varandra. De tidigare så skarpa gränserna mellan land, vatten och luft tunnades ut, allting flöt ihop och förenades och snart var de många ljusen det enda som vittnade om Siciliens existens.

Åt vänster hade jag Aspromonternas sista utpost, fastlandets yttersta täspets, längst ut på Italiens stortånagel. Uppifrån bergen kom mörka moln farande med de starka vindarna, moln som på något konstigt sätt vittrade sönder och upplöstes så fort de kom i kontakt med siroccos varma luftströmmar som fortfarande drev upp genom sundet. Jag satt och roade mig med en liten tävling, skulle något av de

stora molnmassorna lyckas klara sig fram till det gamla elledningstornet innan det förintades? Så blev inte fallet, hur stora och mörka molnen än verkade inne över land evaporerades de alla spöklikt upp i tomma intet.

På siciliensidan såg eltornet ut som en julgran med sina röda varningslanternor i sick-sack längs stålkonstruktionen och ute på Capo di Faro sände den lilla fyren ut sina två gröna blinkningar var sjätte sekund. Tillsammans med gatljus, bilar och reklamskyltar liknade landet på den andra sidan mest en avlång vintergata ute i den stora svarta rymden. Plötsligt flammade det upp som av ett eldsken i en av borgens kolsvarta fönstergluggar. Jag satt och grunnade ett tag innan jag förstod vad som skett.

Borgen som varit tillbommad i många år skymmer normalt fyren längst ut på klippan men nu fanns det folk i huset, i kväll hade det till och med varit uppe ett brudpar och fotograferat sig. Någon hade förstås öppnat en av de stora portarna ut mot borggården samtidigt som fyrens ljuskägla kom svepande in i salen och ut genom gluggen på den andra sidan. Nu låg byggnaden kusligt mörk och orörlig igen, det enda som rörde sig var de svarta skuggorna från träden framför fasadstrålkastarna, i den starka vinden fladdrade trädsilhuetterna som vålnader fram och åter över borgmuren.

Jag var inne på min tredje öl och var egentligen inte hungrig, ändå flyttade jag över till restaurangdelen och beställde in ett fat av deras underbara skaldjursrisotto och en flaska vitt. Mat och dryck, jag höll på att bli italienare. När sirocco blåst bort min frid fick jag tröstata istället. Denna vind som gör alla nervösa och retliga gjorde det så svårt att hålla sinnet rent från det jag trodde jag hade lämnat bakom mig. Jag visste att jag normalt sett hade ett inre epicentrum fullt av ro och förtröstan men att flytta till Scilla kändes egentligen inte realistiskt. Det var för mycket som störde och det var aldrig riktigt lugnt.

Och man var aldrig så ensam i Italien som när man var tvungen att äta middag utan sällskap. Att sitta mol allena, omgiven av dessa bullriga och stimmiga familjeutfodringar var aldrig särskilt roligt, till slut kände man sig som en spetälsk. Åt jag själv brukade jag gå tidigt, innan de värsta horderna dök upp, då när kyparen fortfarande hade tid att snacka bort någon minut. När jag ätit upp tog jag mitt vin och flyttade tillbaka till de enklare barborden rakt ovanför stupet.

Längst ut på udden svepte återskenet från fyren med jämna mellanrum längs bergssidan, i luften singlar fortfarande en och annan fladdermus och ute i sundet gled ett kryssningsfartyg majestätiskt förbi, vitare än vitt, upplyst av tusentals starka lampor. Hur ofta hade jag inte hamnat på denna enkla terrass och suttit här och sett ut över havet, det blev till en sorts terapi där utsikten var det altare jag kunde tillbe i önskan om att återvinna min frid.

Jag ville fästa på ett papper, allt det jag visste, allt jag fått lära om denna ort som betydde så mycket för mig. I dess rika historia fann jag den västerländska utvecklingens alla beståndsdelar. I detta unika mikrokosmos fann jag myten, traditionen, filosofin, naturen, kampen och den obevekliga utvecklingen. Där fanns allt, och det var om detta jag ville skriva. Men hur jag nu än satt och vred mig på den rangliga stolen så stirrade det tomma blocket tillbaka, det var inget annat att göra än att försöka få ner några ord. Bara några rader så jag slapp den stora ensamheten i ett oskrivet ark papper. Några rader så jag kunde se vartåt det hela lutade. I nästan femton år hade jag önskat skriva en bok om denna lilla stad vid havet där det fanns så mycket liv och smärta.

KAPITEL 4

Vänskap och kultur

Enligt italiensk sedvänja bör man aldrig förlora sin stolthet, aldrig tappa ansiktet och inte skämma ut sig själv och de sina. En italienare vågar aldrig tillåta sig att bli riktigt berusad. I honom finns ingraverat att han annars blir utsatt för skammen av att ha skadat familjens heder och anseende. Eftersom jag har förmånen att inte enbart bli betraktad som turist så innebär det samtidigt att även jag får en del av byns sociala tumme i mitt öga. I Italien behövs inte fyllan för att lösa det kollektiva trycket, där är förmågan och möjligheterna till utlevelse så mycket större än hos oss. Tänk på alla barerna där man knappt dricker men pratar desto mer, de stora rituella middagarna, kabblet på gatorna, kvällspromenaden längs strandgatan, fotbollen, helgonfesten eller kyrkan. Estraderna är många där man kan visa upp sig och även bli sedd.

I Scilla härskar fortfarande familjen och där frodas också individualismen. Där finns många olika rum, de flesta starkt kollektiva där möten mellan människor är möjliga och meningsfulla. Den privata sfären är minimal, därför tolererar man att det intima förs ut i livets stora teater. Dörrar hålls öppna och man visar upp sig för varandra utan blygsel eller skam. Därför är piazzan och promenaden så viktiga. De är till för att tala om att man finns, att visa sig och ta sin lilla beskärda del av utrymme i ett för övrigt trångbott men alls inte trångsynt samhälle.

Svensk överklass verkar utan att synas. I Italien skall det helst synas så mycket som möjligt att man aldrig verkar. Där är det en självklarhet att vissa skall ha det otroligt mycket bättre än andra. Mycket i Italien går ut på att spela teater, att upprätthålla ett sken och att framhäva sin identitet. Där finns också mycket fjäsk och kryperi, mycket högmod och skryt. Att så många svenskar trivs så bra i detta land kanske beror på att där finns det mesta av vad vi saknar. På gott och ont. Italienarna tar sina sociala mönster med en nypa salt, de är inte rädda för att göra bort sig, de spelar gärna högt och tar det med en klackspark om det inte alltid går hem. Homo Ludens, den lekande människan, är en bra karakteristik.

Man kan driva med allt utom påven och fotbollslaget. Allt görs till ett spel, själva spelet blir till en livsform och livet är bara en stor scen där vi presterar våra rollfigurer mer eller mindre bra. Det gäller att hitta sin egen roll och lära sig att spela ut alla dess nyanser. Detta tycker jag är tjusningen med livet i Italien, att kunna ha den stora friheten att vara den jag för stunden vill, att kunna leka med min identitet, glida ut och in ur mina olika roller och ibland kunna spela över och tänja på gränserna. Ingenting är fixerat utan allting flyter. I Italien vågar man släppa taget om det förutbestämda och förväntade, vågar låta sig sköljas med i den flodvåg av känslor som böljar genom de smala gränderna.

”I svedese sempre kryppla e kryppla”, sa min gamle vän Toto Ferrente med det ett av de få svenska ord han kunde. Han menade att vi svenskar grubblar för mycket. Att vi är ett försiktigt och eftertänksamt folk som måste komma med en förklaring till allt vi gör. Att vi måste ha ett förhållningssätt till livet för att våga leva. Om denna ständiga analys vi utsätter allt och alla för är ett nationellt karaktärsdrag, så är jag nog en alldeles vanlig svensk. Allt jag nu skriver genomsyras av min vilja att förstå. Efter många resor till Scilla har jag lärt känna några personer som trots det sporadiska umgänget kommit att betyda mer för mig än de flesta bekanskapen på hemmaplan. Och alla bär de på en unik historia.

Jag vet inte om jag skall börja med Sarino eller med Franco. Förut gick det inte att tänka sig dem var för sig, idag pratar de inte ens med varandra. Även om jag tycker att Franco är trevligare som person så har vänskapen med Sarino varit det som har betytt mest för mig i Scilla. De är varandras motsatser i allt, Sarino är kort, mörk och livlig, Franco följaktligen lång, ljus och lugn. Sarino äger söderns spjuveraktiga förslagenhet, Franco nordens svala aristokrati.

Sarino är född i grannbyn Bagnara, även födelseort för en viss Loredana Berté, före detta fru Borg. Familjen flyttade till Scilla när Rosario, som han faktiskt är döpt till, bara var några år gammal. Låt mig för ett ögonblick ponera att Sarinos förfäder bebott denna kust under mycket lång tid tillbaka. Jag är i så fall övertygad om att han har arabiskt eller kanske ännu troligare, feniciskt blod i ådrorna. De arabiska saracenerna intog Kalabriens kust på 800-talet medan fenicierna var där redan 1100 f.Kr. enligt den unika bosättning Serge för närvarande håller på att gräva ut just i Bagnara. Sarino har något speciellt libanesiskt över sig med det mycket småkrulliga håret, den raka, markerade näsan, den kraftiga skäggväxten, den fyrkantiga kroppsformen, den stora kärleken till havet och den otroliga blicken för bra affärer.

Havet är Sarinos andra hem. Han har dykt så mycket att han till slut blev tvungen att operera sina förstörda näthinor. Han provade de flesta olika ämnen på universitetet men återvände utan några betyg till Scilla och havet. Här förde han i många år en playboyliknande tillvaro. Hans fenomenala näsa för vilka varor som behövde hjälp med att byta ägare lyckades finansiera det mesta av de kolossala spelskulder han alltid drog på sig när den verkliga korthysterin bröt ut i Scilla runt varje jul. Han sålde det mesta från glass till bostäder. En tid hade han en firma registrerad och även en liten lokal, annars hade han

oftast kontoret på fickan.

Det var mycket tack vare Sarinos övergripande kunskap om alla tomma lägenheter som vi turister kunde bo så billigt och bra. Sarinos ”jobb” bestod helt enkelt av att alltid röra sig och hålla ögon och öron öppna. Den stora fördelen med yrket var att det kunde och borde döljas av andra mer lättjefulla aktiviteter. Han flöt omkring och lyckades alltid snappa upp något som förr eller senare kunde utvecklas till en affär. Det var en sorts mäklarverksamhet fast i en mycket vidsträckt bemärkelse.

Under hela denna tid hängde Sarino ihop med Franco i vått och torrt. De var en dynamisk duo som trots sina olikheter trivdes ihop och kompletterade varandra bra. De reste mycket tillsammans, var runt i hela Europa och även till USA. Deras gemensamma intresse vintertid var att luska reda på och frekventera små okända gourmetrestauranger. Hade de gjort ett fynd så spelade det ingen roll om så stället låg uppe i Neapel. De kunde gladeligen sätta sig och köra sex timmar bara för en utsökt måltid.

Det var mina vänners dröm om att tillsammans öppna något eget som blev början till slutet på deras vackra vänskap. Scenariot var som bäddat för en konflikt. Francos rika familj skulle stå för lokalen, en gammal lagerliknande byggnad med murade tegelväggar och valv. Med deras pengar inreddes en kombinerad restaurang och pub med rustika träbänkar och långbord. När det gällde driften av deras gemensamma etablissemang så kom Franco direkt i skymundan av den flitige och initiativrike Sarino. Franco saknar varje form av affärssinne, han har inte heller den påstridighet som skulle ha krävts för att hålla jämna steg med sin kompanjon. När Franco varken intresserade sig för skötseln eller för bokföringen så tyckte Sarino med viss rätt att han som gjorde det mesta jobbet också skulle ha den största delen av vinsten.

Det tyckte nu inte Francos familj som hade stått för själva investeringen och därmed var det stora bråket igång. Franco och Sarino blev visserligen gramse men dispyten hade aldrig fått några större proportioner om inte familjerna och därmed äran och hedern hade blandats in. Processen fick till följd att uppkomlingarna från Bagnara för dyra pengar köptes ut av den gamla fina scillenska Franco-familjen. Kvar stod nu min timide vän med en trevlig och inarbetad krog som han helst inte ville befatta sig med så hans brorsbarn fick ta över den fortsatta driften.

Sarino tog sina pengar och köpte den gamla nerlagda pizzerian högst upp i byn och öppnade där den förstaklassrestaurang han drömt om. Han lyckades engagera en förtids-pensionerad chef de cuisine från Messina som under sin aktiva tid varit anställd på Buckingham Palace. Den mannen kunde verkligen laga mat, det var världsklass på allt vad han gjorde, även nu på sin ålders höst. Därmed hade allt varit frid och fröjd om inte Sarinos fiffighet spelat honom ett sista avgörande spratt. Hans uppgång blev också hans fall.

När jag nu träffar den forne restaurangägaren är det en nedslagen men långt ifrån knäckt Sarino som kör omkring med en gammal moped och försöker kränga mediciner på kommission till traktens läkare. Han har just kommit ut ur fängelset efter att ha suttit häktad i sju månader för att ha varit delaktig i en stor bankhärva som toppade löpsedlarna i tre dagar och även var huvudnyhet i flera europeiska länder. Ett 50-tal människor anhölls efter att gemensamt ha förskingrat miljontals kronor från Banca di Crotones olika lokalkontor. Hur många lire det kunde rört sig om orkar jag inte ens gå in på. En av de gripna var Loredana Bertés farbror, Rudolfo, som fortfarande bor kvar i hennes födelseby Bagnara. Därför omskrivs detta obskyra banksvindleri även i Sverige, då i ett av våra alltid lika välunderrättade skvallerblad.

Domstolen tog hand om alla Sarinos tillgångar. Han blev av med sin restaurang, sitt hus och sin bil. Denna process var en del av den stora upprepning av maffiaverksamhet och diverse annan korruption som nu påbörjats. För några år sedan hade säkert en dylik kupp lyckats bättre med hjälp av rundliga mutor i de rätta händerna. Förlusten av egendom är inget som grämer Sarino. Han är nog snart på fötter igen även om han nu för första gången i sitt liv är tvungen att ägna sig åt ett vanligt arbete. Så mycket värre är det att han har förlorat sitt sociala anseende. Hans stolthet har fått en knäck av att inte kunna bjuda mig på middag som vanligt. Den sociala hackordningen är mycket tydlig i byn. Sarino har verkligen gjort en störtdykning, där hans tidigare status berättigade honom till allsköns tjänster och genvägar är nu alla dörrar stängda.

Franco mår inte särskilt mycket bättre. Eftersom han inte längre trivs i Scilla så håller han på att renovera en gammal bondgård som familjen äger tillsammans med stora marker i byn Melía, en halvmil upp i bergen. Där hoppas han kunna få den ro han inte kan känna i sin hemby. Jag förstår honom, för sedan Scilla har invaderats av badjävlar från de stora grannstäderna Villa och Reggio så har hans nuvarande hus blivit omringat av det trafikkaos som varar från juni till september.

Franco plågas svårt av sin rygg. En regnig kväll körde han den smala slingrande kustvägen till Villa och fick då sladd på en hög grus som rasat ner från berget. Bilen gled i full fart baklänges rakt ut mot ett högt stup när någon gudomlig kraft fick bakhjulen att studsas mot den låga muren och plötsligt gripa tag i asfalten igen. Hans lilla snabba Peugeot plöjde som en projektil rakt uppför berget på den motsatta sidan, slog runt, föll tillbaks mot vägbanan och blev liggande på taket. En till synes oskadd Franco kravlade sig ut genom den krossade vindrutan, märkte att motorn fortfarande rusade, kröp in igen och vred om

nyckeln.

Alla mina vänner i Scilla har råkat ut för svåra bilolyckor men detta var en av de mest dramatiska. Trots den mirakulösa utgången så är det stor risk att Franco får bestående ryggbesvär. Jag hoppas att han skall kunna fortsätta med sin nya och i Scilla mycket ovanliga hobby, att åka utför på skidor. Franco tillhör den exklusiva lilla skara som åkt slalom i Gambarie, tjugofem kilometer inåt landet. Där, på 1700 meters höjd, händer det ibland att den snö som faller ligger kvar ett tag. Det brukar vara alldeles för slaskigt för att det skall gå att åka bra, men vissa entusiaster försöker ändå slira sig ner.

Franco har börjat vintersemester i Val Gardena. Det är modigt av en man som inte är helt ung och som tidigare knappt sett någon snö. Han hade stora problem i början men nu klarar han sig ner på egen hand. Om Franco har något främmande ursprung i sina släktled så är det definitivt inte feniciskt. Nej, jag tror att han härstammar från ättlingarna till Gånge-Rolfs vikingar som först bosatte sig i Normandie och sedan på 1100-talet erövrade södra Italien. I många byar ser man blonda blåögda gengångare från dessa assimilerade nordbor. Hela Francos temperament, hans blyga avvaktande hållning och försynta finkänslighet tyder på ett skandinaviskt påbrå.

En riktig tvättakta italienare är däremot min vän advokat Antonio "Toto" Ferrente. Nu börjar han bli rätt gammal och han har varit inlagd på sjukhus några gånger, senast i sex dagar. Hans kompisar påstår att han lider av stress, ett lustigt litet ord de lärt sig norrifrån som de inte riktigt vet vad det betyder. Hans egentliga problem var dålig blodtillförsel till ena örat vilket påverkade balanssinnet. När jag först träffade Toto var han en lagom rund och jovialisk man i sina bästa år som gick runt och sjöng italienska operaarior i tid och otid. Däremellan deklamerade han Homeros, Vergilius, Dante och Petrarca.

Livet var för honom alltid till för att lekas, han var som ett enda stort barn. Detta uteslöt inte att han under sin clownmask besatt ett mycket psykologiskt sinne. Han spelade hela tiden teater men märkte också varje skiftning hos sin publik. Vid de exakt rätt valda tillfällena kunde han hejda sig och komma med en kommentar så djupsinnig och full av livserfarenhet att jag häpnade. Jag vet att han har gråtit mycket i sitt liv. Det var som om han nu på sin ålders höst, i lag med oss ungdomar, blommade upp på nytt och ville ta igen de svåra åren som han tidigare gått igenom.

Han minns kriget mycket väl, när de engelska bomberna föll över Scilla sensommaren 1943 och byborna flydde in i de nerlagda järnvägstunnlarna. Totos pappa var postmästare så när hela byn evakuerades till en tältstad uppe i Melia, fick familjens tält också fungera som postkontor. Efter lumpen läste han till advokat på universitetet i Messina. Samtidigt förlovade han sig. En förlovning i södra Italien var på den tiden ett löfte för livet mellan de alltid lika viktiga familjerna. När han då efter ett tag inte ville fullfölja giftermålet utan slog upp förlovningen så var det en social tragedi, i synnerhet för flickan som riskerade att aldrig bli gift.

Skälet till hans "svek" var att hans mamma hade blivit kroniskt, och vad jag tror, psykiskt sjuk och krävde omvårdnad dygnet runt. Någon långvård existerar inte, det anses som en självklarhet att familjerna vårdar sina sjuka i hemmen. Toto har inga systrar så detta ansvar låg på den yngste sonen, såtillvida han inte gifte sig, då skulle familjekonvensansen innebära att hans fru fick ta över vården av sin svärmor. Eftersom modern förväntades leva ännu i många år så ville Toto inte att den han älskade skulle tvingas ta över den tunga, intima och förmodligen skamliga vårdplikt han såg som sin egen. Därför valde han som så många andra ett liv i ensamhet. Så här krångligt och tragiskt kan det vara i det traditionsbundna Italien. Dessa erfarenheter ligger säkert till grund för hans benhårda motstånd till allt vad skilsmässor heter.

Toto var jokern i vår lek men också narren som intrigerade och påverkade spelet. Med uttrycken "Simma longt" och "Go å bada", som han hjälpligt lärt sig att uttala på svenska, kommenterade han de flesta situationer. Han personifierar på något sätt Scilla för mig. Han spelar pajas och är glad, han visar upp ett glättigt och lättsamt yttre men döljer bakom masken egentligen en stor sorg. Han har både djup och yta men är aldrig nordiskt lagom utan alltid överväldigande. Han är omöjlig att komma riktigt in på livet. När jag tror att jag förstår honom så viker han undan och visar upp en helt annan sida. Den kunskap som jag tror mig ha fångat slinker lika snabbt ur näven.

Det är samma sak med Scilla, ju mer jag lär mig om byn desto mindre förstår jag. Varje ny upptäckt öppnar andra dunkla schakt som jag troligen aldrig kommer att nå, inte ens om jag bosatte mig i byn. Hilary från Liverpool, som bott i Scilla de tolv åren hon och Pino har varit gifta, säger att inte ens hon som pratar värre dialekt än infödingarna, kommer någonsin att kunna greppa helheten. Ändå trivs hon utmärkt, har ett bra jobb på sjukhuset och är mycket aktiv som scoutledare och i andra föreningar.

Pino är lokförare och som sådan stationerad i Bologna. Han försöker hela tiden få en tjänst söderut men det är han inte helt ensam om. När han åker upp till sin lilla övernattningslägenhet arbetar han intensivt några dygn och far sedan på sin längledighet hem igen. Råkar Hilary vara ledig när Pino jobbar så brukar hon hälsa på honom och samtidigt passa på att gå på museum i Florens eller att shoppa i Milano. Annars har Pino blivit en mästare i att trixa med semestrar, kompdagar, sjukskrivningar och andra sorters ledigheter han kan få ut för sina politiska uppdrag.

Detta underbara par har blivit mina skyddsänglar, alltid redo med en hjälpande hand om något trasslat till sig. Och det gör det förvisso ibland i Italien. Det är Pino och Hilary och alla mina andra omtänksamma vänner som gjort Scilla till en förtrollad plats för mig. En ort är inte mer än summan av de människor som befolkar den. Resten är bara yta. Att resa är inte bara att förflytta sig, någon gång måste man stanna till och försöka tränga bakom kulisserna. Först då kan ett verkligt utbyte ske. Dessa människor i Scilla har fått mig att se saker med deras ögon. De har fått mig att ta ett steg på vägen mot en assimilation, att börja turista på andra villkor än mina egna. Även om jag bara tangerat deras livsform så har jag ändå släppt in stora delar av deras vardag och deras tänkande i mitt sinne.

Detta är resande för mig, att stillastående färdas in i en annan värld, befolkad av människor med andra drömmar och värderingar. Toto menar att hans trångsynta syditalienska värld öppnade sig när vandrarhemmet slog upp sina portar och tågluffare från hela världen strömmade till Scilla. Och genom sin nyfikenhet och näst intill inkvisitoriska frågvishet lärde han känna många nya länder utan att röra sig en meter. Mina vänner har naturligtvis också genom oss turister fått sina vyer vidgade. Vi kan föra en dialog och riva murar på ett personligt plan som i all sin småskalighet betyder mer än unioner och traktat. Vi kan lägga grunden till den ömsesidiga respekt och förståelse som måste till för att vi skall kunna nå varandra. Den minsta gemensamma nämnaren är att lära oss att acceptera varandras olikheter. Att våga ifrågasätta oss själva och inte ta med knäckebröd på charterresan.

I mitt kringflackande liv fann jag en liten plats i södra Italien som jag tog till mitt hjärta. Nu far jag ofta tillbaka och frågar hur denna by har präglat mig och vad den betyder för mig? Scilla har blivit både ett själsligt och geografiskt fjärran rike som ändå känns familjärt och nära. Vi lever idag som främlingar även för oss själva. Det Marx kallade alienation har blivit ett livsmönster. För att hitta tillbaks till det väsentliga behöver vi en perspektivförskjutning och en yttre referens. Scilla hjälpte mig ut ur mitt skal och in i mig själv. Om detta och mycket annat handlar den saga som börjar: Det var en gång en by....

Det enda som är sig riktigt likt är stationen, den har inte förändrats ett dugg under de åren jag har rest till Scilla. Det är samma snuskiga ståtoaletter, utanför står samma gamla tråkror och tågtiderna markeras fortfarande med olikfärgade plastsiffror på en räfflad grön filttavla. Ringklockan som skall börja ljuda någon minut innan tågen anländer är numera så seg att den knappt orkar igång men ingen skulle väl komma på tanken att installera ett nytt system. Järnvägsförvaltningar verkar vara lika extremt förändringsfientliga överallt, i alla länder.

Jag kan inte hjälpa att jag går omkring och jämför. Scilla har gått från sömnigt 30-tal till prospektivt 90-tal på bara några år. Det byggs som aldrig förr, den uråldriga ruinen mitt emot Ninos pizzeria som man började renovera 1980 blev faktiskt färdig förra året. Dessa gamla murar härstammar från Scillas äldsta hus som ursprungligen var ett gemensamt pestsjukhus, byggt av det medeltida fiskarskrået. Denna sociala inrättning från 1300-talet var den första institution som fick äran att bli välsignat av Scillas nya helgon, San Rocco. Innan hundhelgonet dök upp på scenen hade Scillaborna enbart begagnat sig av diverse kvinnliga helgon. Som ett minne av ett inte alltför avlägset matriarkat.

Men så kom pesten som var ett oerhört slag för de redan hårt drabbade byinvånarna. Det var då som man satte sitt hopp till en radikal ommöblering bland ikonerna. San Rocco hade snart utkonkurrerat sina, som det tycktes, kraftlösare kvinnliga kollegor. Vill man sedan lägga några sociala aspekter på tronskiftet i helgontoppen, (och det vill man ju), så är jag den förste att dra en lans för teorin om att fisket möjligen, tack vare den kooperativa idéen, nu på allvar kunde mäta sig i ekonomisk betydelse med den kvinnostyrda basproduktionen i land. Även om man inte heller på den tiden kunde förlita sig på fisket så bör det ändå ha skett en vindkantring till patriarkatets fördel som även avspeglade sig på det religiösa planet. I södern har det aldrig funnits några vattentäta skott mellan himmel och jord.

Bagnara har ett gammalt rykte om sig att vara en kvinnoby med starka matriarkaliska traditioner. Där var fisket alltid en sekundär företeelse medan kvinnorna bar ner tonvis med förnödenheter från sina terrasser och dessutom åkte runt och avsatte sina produkter med en viss ekonomisk finess. Av de forna terrasserna syns nu bara otydliga spår längs bergsväggarna som långa gröna ränder i den torra vegetationen. Vad det gäller fisket så har Bagnara på senare tid fått ett rejält uppsving tack vare den stora nybyggda hamnen som numera hårbärgerar de flesta större båtar i området.

I Scillas hamn finns bara en stor fiskebåt kvar som tronar i ensamt majestät bredvid ett fåtal småbåtar. Av det gamla sjukhuset har det blivit en lyxrestaurang där bara de högsta hönsen har råd att äta sig mätta. Det märkliga är att det till skillnad från många andra ställen runt Medelhavet så har den nordeuropeiska massturismen än så länge inte påverkat Scilla i någon nämnvärd grad. Tvärtom har den ström av tågloffare som tidigare var rätt konstant nu nästan ebbat ut. Detta beror naturligtvis på att det är svårt att finna någon logi när vandrarhemmet inte längre har öppet.

De som helt tagit över byn är de inhemska sommargästerna som köpt, alternativt hyr, hus som sedan står tomma hela vinterhalvåret. Dessa italienska badjävlar spenderar inte tillnärmelsevis så mycket som de kostar kommunen i basservice typ vatten och avlopp. Då har jag ändå inte nämnt de verkliga parasiterna, de som kommer över dan från Reggio, Villa eller från bergen, bara för att bada. Dessa marodörer som korkar igen varenda gata med sina bilar, som varje dag lämnar drivor av skräp på stranden och som är så snåla att de ofta har med sig eget termoskaffe.

Detta är det bittra öde som min stolta, sköna gamla by har råkat ut för, att dagligen bli invaderad, skövad och våldtagen för en spottstyver. En handfull kortsynta investerare har tillfälligt kunnat skära lire med fällkniv. För det stora flertalet är spektaklet bara som en stor Kiviks marknad, skräpmat och skräpprylar åt skräpfolk och därtill en konstant bakfylla av alldeles för mycket, alltför fort. Allt som är billigt och bra försvinner, kvar blir det dyra och dåliga.

Det är den gamla vanliga visan att huspriserna trissas upp så att byborna inte har råd att gifta sig och föröka sig eller knappt ens att bo kvar. Dessutom får de skattevägen finansiera alla de stora kostnader som skräpturismen för med sig. Biltrafiken har blivit ett gigantiskt problem, utrykningsfordon har ingen chans att ta sig fram. Det har faktiskt varit tal om att bygga ett parkeringshus rakt in i berget. För tio år sedan såg man ofta ut till vulkanöarna som visserligen ligger drygt fyra mil från kusten men som är nästan tusen meter höga. Jag tror att det beror på luftföroreningar att det nu krävs ett mycket kraftigt skyfall för att det skall bli så klart att man kan skymta Strombolis kägla vid horisonten.

Om nu luften blivit sämre så är vattnet faktiskt mycket renare. Förut kunde både det ena och det andra komma drivande från Reggio och Messina med den starka nordliga ström som går längs fastlandskusten varje förmiddag. Det hände mer än en gång att vattnet var så fullt av dynga när vi kom ner och skulle bada att vi satte oss på första bästa lokaltåg till Tropea tio mil norrut där vattnet alltid var helt rent. All denna skit, i ordets verkliga bemärkelse, gjorde att medusorna, de ilskna rödmaneterna, trivdes och frodades. Det

hände ofta att deras osynliga trådar gav oss hemiska infekterade brännsår utan att vi varit i närheten av själva maneten. Såg någon italienare en medusa i vattnet började han skrika, slå och sparka och alla rusade upp på stranden som om en flock hungriga krokodiler hade anfallit. Tack vare alla reningsverk som byggts så har det blivit färre maneter de senaste åren.

Det fina vattnet, frånvaron av stora industrier och de återkommande problemen med algblomning på ostkusten har gjort att den stora strömmen av inhemsk turism ändrat sitt lopp till "förmån" för sydvästra Italien. Från de första trevande försöken för några år sedan med solstolar och parasoller nedanför Piazza San Francesco, så har denna farsot nu spridit sig och belamrar snart hela stranden. Det ser för tråkigt ut, som om Scilla vore Rimini. När jag först kom till byn var stranden full med färgglada fiskebåtar. Näten hängde på tork, gubbarna satt och målade och svartklädda matronor badade sina barnbarn. På varvet tillverkades fortfarande båtar så att träspånet rök och ibland landade fiskarna, till allas nyfikna förtjusning, någon stor svärdfisk direkt på stranden. Båtarna drogs upp med rostiga vajerspel eller med hjälp av folk på stranden. De urgröpta trästockarna som båten gled på, flyttades efter hand ju längre upp som båten kom. Inte många badade, de flesta familjer hade en båt att sätta i sjön och sedan fick fadern stå och ro fru och barn fram och tillbaka längs stranden.

I gränderna konserverade man tomater. Glasburkarna kokade i stora svarta tunnor, över eldar man gjort upp direkt på gatan. Barnen sprang och rullade bildäck med en pinne, precis som i gamla filmer. I varje kvarter fanns en liten "alimentari", oftast bara med några flaskor vin, några spaghettipaket, en ost, en skinka, några gröna tomater och den obligatoriska hunden utanför. Visste man inte att det var en affär gick man lätt förbi. Charkuteristen bredvid Ninos bar var bättre på att saluföra sina varor. Hade han fått in kalvkött så hamnade huvudet på en krok utanför dörren.

Denna uråldriga by existerade faktiskt för inte alls så särskilt länge sedan. Det kan inte hjälpas att jag drabbas av en romantisk längtan när jag tänker tillbaka på hur det såg ut bara för några år sedan. Saknaden efter det tillstånd som jag trots allt fick förmånen att uppleva kan bara finna tröst i stora doser av nostalgi. Jag ser på gamla kort när det fanns fler båtar än människor på stranden och inte en solstol så långt ögat kunde se. När lugnet härskade och livet gick sin gilla gång.

Då var det som att komma in i en annan tidsålder. Det fanns små gator och butiker där tiden verkade ha stannat upp. Allting var orört, ingenting förändrades, det var som ett levande museum eller som att kliva in i någon neorealitisk DeSica-film, när som helst kunde en cykel bli stulen. Det är märkligt hur historiens vingslag för mig tillbaka till en känsla av ursprunglighet. Den ter sig nästan löjeväckande, som en av mina vanliga överdrifter, när man betänker att jag faktiskt kom till Scilla första gången så sent som 1980.

Jag vill ändå försöka återskapa den stämning av andakt som byn då försatte mig i. Det låg något autentiskt och ursprungligt, något näst intill paradisiskt över inte bara gränder och hus utan också över hela livsstilen och atmosfären. Det underliga är ju inte att detta tillstånd kunde försvinna så snabbt, utan att det faktiskt fortfarande fanns kvar en sådan opåverkad miljö så sent som 1980. Glädjen över de minnen jag i sista stund lyckades rafa åt mig är större än saknaden av det som varit.

Jag upplever mig i vissa lägen liksom i maskopi med mina vänner. Ibland suckar de tungt och ger mig en menande blick i samförstånd. De vet att jag också minns hur det var innan det stora kaoset bröt ut, då friden ännu härskade. Det är inte lönt att beklaga sig över utvecklingen, svunna tider kommer aldrig tillbaka men nästan allt var verkligen bättre förr. Fler och fler semesterfirare kommer till Scilla med förväntningar på att det skall se ut som Rimini. Med den heliga marknadens goda minne kommer det då också förr eller senare att göra det. Trots min förmenta radikalism kan jag i vissa lägen vara genuint konservativ.

Att situationen för närvarande tycks värre än någonsin beror till stor del på den genomgripande upprepning av korruption och maffiaverksamhet som en majoritet av italienarna äntligen verkar vara beredda att slåss för. Denna process river också upp delar av den befintliga samhällsstrukturen. I detta läge när maffian finns precis överallt så räcker det inte att skrapa på ytan utan man måste blottlägga dess minsta lilla osynliga tentakel. Tyvärr har detta lett till att min favoritrestaurang "Vertigine" för närvarande är stängd.

Även andra verksamheter i Scilla är satta ur spel så länge som utrensningarna pågår. "Vertigine" har alltid ägts av kommunen men den arrenderas av en familj med anknytning till maffian. När de för något år sedan ville bygga om restaurangen fick de byggnadslov till detta av en lokal maffiapolitiker på kommunalkontoret. Detta familje-förankrade tillstånd gick stick i stäv med de regionala bestämmelserna om byggnadsvård och bevarande av kulturminnen så politikern är nu avsatt och restaurangen hålls stängd i väntan på en nystart i en hederligare regi.

Därför sitter jag just ikväll istället på "U Baís", mitt på strandpromenaden tillsammans med Franco. Vi har två jättestora grillade fiskar på faten när Pino dyker upp och skiner som en sol. Han kommer direkt från kommunfullmäktige där han har en plats sedan några år tillbaka. Han är invald på socialistpartiets fria

lista men han arbetar ändå för den aningen mer okomprometterade kristna falangen av det kristdemokratiska partiet. Ikväll har Pino lyckats med en kupp, genom att gå in i en totalt oväntad och ohelig allians med kommunisterna fick han igenom ett misstroendevotum mot tre medlemmar av socialistpartiet som kommer från kända maffiafamiljer. Dessa blev helt enkelt avsatta och avstängda från all vidare politisk verksamhet.

Jag förstår egentligen inte ett dyft av alla dessa förvecklingar men det verkar det inte vara någon annan som gör heller. Franco är trött och går hem, det är bara vägg i vägg, men Pino skall fira och kör iväg till en ny bar, allra längst bort på stranden. I ett jättelikt valv under Via Nazionale har man inrett en stor bar och på terrassen utanför är det en underbar utsikt över hela stranden bort emot borgen. Vi turas om att beställa laget runt med öl.

Pino har stora planer för byn, uppe på klippan bakom baren där vi sitter skall det byggas ett nytt vandrarhem och en ny fyr. Det var när den gamla fyren i borgen automatiserades som vandrarhemmet av säkerhetsskäl blev tvunget att slå igen. Med fyren flyttad till den motsatta klippan vill Pino öppna borgen för allmänheten igen, nu som ett museum. Dessutom vill han ha något så oitalienskt som parkeringsavgifter och vakter nere längs stranden för att få lite ordning på trafiken och skrämja iväg de flesta badjävlar, de som vill parkera och skräpa ner utan att det skall kosta dem en enda lira.

Pino vill istället för alla hyreslägenheter ha ett nytt fräscht vandrarhem och några få trevliga små hotell som kan locka tillbaka de utländska turisterna, skapa nya arbetstillfällen och ge byn lite inkomster. Det har alltid bara funnits en enda pensione i byn, kallad Sirene, och utan att vara särskilt bra är den ändå nästan alltid fullbelagd. Jag hoppas bara att Pino vet vad han gör, han sitter på en krutdurk. Massturismen är ingen fiende att underskatta, ge den ett lillfinger och den skär av dig handen. Den låter sig aldrig inlemmas i den ursprungliga kulturen. Tvärtom rycker den upp allting med roten och slår fast i betong sina egna värderingar och villkor som alla måste låta sig korrumpas av.

Jag håller med Pino om att Scilla idag lider av turismens alla avigsidor och inte kommer i åtnjutande av någon av dess eventuella fördelar. Men tyvärr är det nog ett fåfängt hopp att tro sig om att kunna förändra turismen till det bättre så att den smälter in i byns miljö. Pino påminner en smula om Basil Fawltly som bara vill ha fina gäster. Jag vill gärna se att Pinos vision går i uppfyllelse, men jag tror egentligen inte ett ögonblick på att historien skall gå att vrida tillbaka. Pino drömmer om en svunnen tid men det är åtminstone en vacker dröm. Vissa av dess beståndsdelar kanske skulle gå att inlemma i det nya Scilla som han planerar.

Nu har jag varit i Scilla i fyra dagar. Ingenting händer här, allt är gammalt och har redan för länge sedan inträffat. Men trots att de yttre attributen är så bestående pågår ändå en långsam smygande process som sakta träder fram för ögat ju längre man vistas här. Här finns en ständig rörelse som tar sig uttryck i ytterst små skiftningar i vädret, i vinden, vågorna, vattnet, i strandlinjens och stenarnas böljande nyanser. När jag kom hit blåste det från norr och gick en kraftig sjögång. Framåt kvällen var vågorna så ofantliga att det var en praktisk omöjlighet att ta sig ner i vattnet. På stranden satt vi badsugna i stilla beundran över de starka vattenmassorna som ibland orkade över det krön av stenar som bildats och som vid dessa tillfällen översvämmade halva stranden och fick folk att flytta sig fort.

Nästa morgon vaknade jag till mjuka och runda dyningar och ingen vind alls. Vågornas rullstensås kröp sakta utåt och blev samtidigt kortare och brantare. Igår låg havet spegelblankt. Någon liten bris rev ibland upp en lätt krusning på ytan. Jag såg tydligt hur strömmen förde med sig en av de fruktade maneterna som lätt bränner upp stora randiga sår vars följdverkningar oftast är svåra infektioner. Med gemensamma ansträngningar fångade vi oskadda in den farliga medusan och kunde återgå till det lugna lögandet.

Idag har jag återigen varit över till Sicilien i en liten men ytterst snabb motorbåt. Tvärs över Messinasundet syntes även denna gång en spikrak linje som indikerade ett markant väderomslag. Här var det inte tal om några smygande förändringar, nere i sydväst blåste det för glatta livet och gick en krabb och vild sjö som ingenstans gick till vila. Där vi kom ifrån var det fortfarande vindstilla och en blank vattenyta. Vi passerade den knivskarpa gränsen på mindre än en sekund och körde rakt in i siroccon.

Denna varma men outhärdliga vind kröp sakta men säkert upp genom sundet mot nordost och på eftermiddagen kom den som en oönskad räkning på posten in över Scilla och blåste genast ut strandens samlade sopberg i vattnet. Siroccon har den otrevliga ovanan att förr eller senare blåsa huvudet i bitar. Den ger folk dåliga tankar och tvingar ut dem på hemskheter. Den är som myggan i rummet när man skall sova, som en finne som inte går att klämma, som en sten i skon eller som vatten i örat som inte vill rinna ut. Den är allt detta och lite till och mycket snart gör den oss alla tokiga. Alla utom brädseglaren som kom springande tillsammans med siroccon och som nu flyger fram och åter över de krumma och spetsiga vågorna.

Lika skiftande som havet är de oändliga varianterna av korsbefruktningar man kan se bland de hundar som trafikerar stranden och dess omgivningar. Här får inga gener vila i frid utan nya konstellationer uppstår ständigt. Inte ens de fåtaliga familjehundarna, som de förtvivlade ägarna desperat försöker hålla

åtskilda från lösdriivarna, har några stamtaivor av klass. Här nere är alla, både folk och fän, halvblod och av mer eller mindre utpräglad blandras.

Här finns diverse flockar med hundar som tycks hålla ihop i vått och torrt. När de patrullerar strandens sopbemängda ovandel liknar de mest en flock hyenor på färd över en av Afrikas stäpper. Under de varmaste timmarna ligger hela gänget och sover under någon av de större båtarna uppe på stranden. De turas om och hålla vakt ifall något intressant skulle inträffa men det gör det som sagt i stort sett aldrig. Det enda roliga de har är att reta de tama kusinerna som visserligen får lagad mat varje dag men detta oftast till priset av att behöva stå fastkedjade vid en husknut. Då springer strandruggarna runt och gör sig till och skryter över sin fria tillvaro. Glömd är då bristen på mat och all den osäkerhet en vindpinad strandtillvaro innebär. Leve det fria livet, blåa för koppel och matskålar.

Min vän Gennaro sitter välklädd och arbetslös på piazzan och röker sedan han bråkat med en tant på restaurangen och fått sparken. Pino sitter i stadsfullmäktige och har häcken full med uppdrag och har nästan aldrig tid att köra lok längre. Sarino har suttit i fängelse igen, en månad för några konstiga räkningar som han råkade underteckna när den stora skatterazzian drog som en farsot över byn. Franco sitter hemma och är avstängd från sitt jobb på sjukhuskontoret sedan där förekommit några oegentligheter och Francos namn befunnits vara med på några komprometterande handlingar. Pinos brorson sitter, för att få vara i fred för alla småsyskon och övriga barnaskaror som invaderar hans hem, i Pinos soffa och pluggar på en tentamen. Själv sitter jag på stranden och försöker hindra mina tillgångar att blåsa i sjön i den otrevliga siroccen. När jag satt och fikade kom en liten plastjolle farande i luften likt en verkligt flygande holländare. Tur jag inte fick den i huvudet. De enda som jobbar hårt är de polska flickorna på barerna som flänger runt från tidigt till sent för nästan inga lire alls.

Istället för norge-historier drar italienarna berättelser ur det verkliga livet om hur uppfinningsrika och förslagna napolitanerna är när det gäller att lura skjortan av folk. Pinos kompis Horatio berättar :

"Jag stannade vid ett rödljus i Neapel. Då hoppade det fram en kille och började skruva av mitt ena bakdäck. Naturligtvis rusade jag ut, men medan vi står där och bråkar smyger kompanjonen fram och precis när det blir grönt hoppar han in i min bil och drar iväg. Och medan jag rusar efter och försöker se vart han kör så passar också den förste på att låta sig uppslukas av jorden".

Det mest uppfinningsrika såg jag på TV. Det var någon som låtit konstruera en falsk Bankomat som togs i bruk en fredagskväll när det inte längre var möjligt i Italien att spärra stulna kort. Kontant-suktande helgfirare kom i en strid ström från fredag till söndag och blev alla av med sina kort med motiveringen att de hade angett fel kod. Sedan var det fritt fram för de fiffiga Neapelborna att länsa varje konto med hjälp av de rätta koderna som kortinnehavarna så välvilligt matat in i den falska apparaten. Så går det till i Neapel.

Även om skogen är mitt rätta element så trivs jag också utmärkt vid havet. Sista dagen var jag helt ensam på stranden. Det blåste friskt men trots att vågorna gick höga som hus kunde jag inte låta bli att bada. Att komma i var inga problem men att ta sig upp var desto värre. Ute i vattnet låg jag och guppade som ett flöte och lät vågorna lyfta mig tre-fyra meter upp och sedan slänga ner mig i nästa vågdal där hela byn försvann ur min åsyn. För att komma upp fick jag ligga och kajka relativt nära stranden och invänta lugnare väder. När en riktigt liten våg närmade sig tog jag fart och följde med den så långt upp mot land som möjligt. Sedan sprang jag för livet innan nästa vattenvältare rullade in. Sista gången lyckades jag inte ta mig tillräckligt långt upp, vågen bakom var för stor och kom för snabbt inpå. Jag slogs omkull och i vad som tycktes en evighet låg jag och plaskade i ett saltvattensinferno innan jag halvdränkt räddade mig upp till torrare trakter.

Då satt Neil från Brighton och skrattade åt mig. Han var en nyfunnen vän som skrev poesi, som hade bott tio år i Danmark och som tänkte sig att stanna en dryg månad i Scilla. Only mad dogs & englishmen på stranden. En flock med getter tog sig långsamt fram längs de lodrätta stupen under piazzan. Förutom alla katter och hundar var getterna de enda djuren i byn. Här fanns inte mycket natur att studera. Växterna frodades i stora krukor, de vi har hemma på fönsterbrädorna växte sig här nere höga som mindre träd i rabatterna. Längs stranden tornade palmer och pinjer, i klipporna trivdes kaktusar och fikon och en bit ovanför började den ogenomträngliga maquisen. Det fanns stora skogar högre upp i bergen där det dessutom ofta var gott om svamp.

Det enda av intresse jag hade sett från djurvärlden var en jagande muräna som skrämde mig första morgonen nere på stranden. Någon oförsiktig fisk hade råkat locka ut den ur dess klipphåla. Nu flög muränan fram i vattenytan som ett Loch Ness-monster i miniatyr och förföljde blixtnabbt den stackars fisken nästan ända upp på land. Jag drog snabbt upp fötterna långt från vattnet och blötte inte ner mig igen förrän jag försäkrat mig om att muränan var försvunnen. Neil hade en idé om att han skulle gå runt och ta en serie fotografier på byns vilda katter. När jag väntade på tåget hem såg jag en faktiskt en liten mus som långsamt släntrade sig fram längs skenorna. Dit vågade sig väl inte ens katt.

Snart skulle jag vara i Scilla, det återstod bara ett tiotal långa tunnlar, sedan var jag framme, det blåste visserligen friskt men bada måste jag göra ändå, det hörde till, det var min lilla rit, som ett dop sänkte jag mig alltid, oavsett vädret, ner i det salta varma vattnet och kom upp som en ny människa. Jag sköljde bort min gamla svenska identitet och ur detta gamla hav steg mitt andra jag, den jag var i Scilla, Giovanni il svedese, il grande biondino, den trofaste turisten, när alla tågloffare för länge sedan övergett byn fortsatte han att dyka upp, som ett inventarium, en institution, ett lika säkert hösttecken som de sjudande tomat-tunnorna på trottoarerna, folk vars namn jag inte visste nickade igenkännande, där kommer han igen, ja då är ju allting som vanligt.

Tåget svischade förbi Scilla, jag såg en hastig skymt av stranden mellan husen innan vi fortsatte in i nästa tunnel. I Villa San Giovanni var jag först av tåget och gick direkt fram till den stora gula tidtabellen, gult för avgående, vitt för ankommande. Det skulle gå ett lokaltåg norrut 17.50, jag tittade på klockan, den var precis tio i sex och på perrongen bredvid var ett tåg på väg in. Jag kastade mig ner i tunneln, höll på att springa omkull några färjeresenärer och galopperade sedan upp för nästa trappa.

Jag tog den smala stentrappan bakom stationen och korsade Via Nazionale, vinden hade kört bort de flesta från stranden, till och med fiskarfarbröderna som annars kommer ner med sina spön varje eftermiddag. Jag kunde utan vidare byta om bakom en båt, kläderna fick jag trycka ner i väskan så de inte skulle blåsa iväg. Vattnet var varmt men vinden drev upp små vassa vågor som slog mig i ansiktet när jag försökte simma.

Jag var den ende som badade, det var inte så länge jag var i, jag satte mig på stranden och det tog bara några minuter innan jag var helt torr. Jag drog på mig mina smutsiga gamla paltor igen och strävade bort längs promenaden. Utanför San Francesco stod lille Nino, han såg mig och vinkade så jag gick dit, det skulle inte vara helt fel med en öl innan jag fortsatte upp för alla trapporna. Hilary var ledig så hon var säkerligen hemma.

Jag tog ut ölen och satte mig på det lilla torget som var fullt med plaströbiler. Nu var jag nere igen, nu var jag lugn, jag behövde inget mer, nu skulle jag bara upp till Hilary, duscha, packa upp och byta kläder, sen var jag helt nöjd. Likväl satt jag och drog på min öl, jag kunde aldrig förlika mig med alla de branta trappstegen, särskilt inte när jag hade packning att släpa på. När jag satt hos Nino utan att vara på väg upp kom det ofta folk och erbjöd mig lift men varenda gång jag verkligen behövde bli körd var de som bortblåsta. Det var bara att bita ihop, ta mitt pick och pack och börja klättringen.

Hilary var precis på väg till jobbet så jag blev alldeles ensam i deras vackra, smala hus med den vidunderliga utsikten. Genom köksfönstret syntes borgen, stranden, sundet och Sicilien, gick man tvärs genom vardagsrummet såg man hamnen, alla taken på de små husen nere i fiskebyn och den långa bukten upp mot Bagnara och Palmi. Jag började med att bära upp min väska genom den smala spiraltrappan, jag kände mig alltid som på en båt när jag klättrade på de svajiga järntrappstegen. Det var inte möjligt att klämma in någon större trappkonstruktion på de få kvadratmeter som fanns på varje våningsplan. Högst upp på tredje våningen hade jag mitt alldeles nyrenoverade rum, i somras hade hantverkarna höjt taket, låtit halva balkongen bli till ett förråd och byggt om den trasiga toaletten till ett modernt litet tvätttrum. Jag gick ner igen, öppnade en öl och slog på teven.

Jag såg på nyheterna och drack upp min öl, sedan gick jag upp till badrummet. Jag tittade mig i spegeln och sedan kom jag på vad jag hade glömt stoppa ner, rakapparaten. Nåväl, jag fick väl vara lite skäggig, jag tog i alla fall en riktigt lång dusch. Det var något konstigt med reglaget, det gick inte att ställa om värmen, vattnet var bara lite ljummet men det gjorde inget, det var bara skönt. På det hela var det en befrielse att bli av med resdammet och få på sig rena kläder, jag kände mig som en ny människa trots skäggstubben. Jag tog ett glas vin och såg på sporten, sen kom Hilary hem igen.

Hon bytte bara skor, sedan tog vi trappan upp till piazzan och slank ner i den underjordiska baren, det blåste fortfarande hårt och vi övervägde en stund om vi skulle sitta inne i bergsrummet eller ute på terrassen. Vi beslöt att sitta ute, det är också en av mina små ritualer, att äta första middagen ute på den härliga balkongen och se ut över havet. Det gick faktiskt bra, vinden letade sig inte in under det stora tälttakets utan höll sig utanför.

Eftersom jag var hungrig beställde jag en Risotto Marinara, den är så mäktig att den ensamt håller en vuxen man mätt en hel dag, efteråt ville jag ha en tallrik friterade småbläckfiskar som är mera som tilltugg än en riktig måltid, Hilary tog svärdfisk i alla dess former. Rocco jobbade kvar i köket, han kom fram och hälsade men var aningen reserverad när Hilary var med, inte lika burdus som vanligt.

Säga vad man vill om Rocco, han är egentligen bara en gammal knarkare, men laga mat, det kan han, Vertigine har verkligen fått ett uppsving sen han började i köket. Förut sa man alltid att utsikten var underbar men maten värdelös, numera har bisatsen ramlat bort, tack vare Rocco. Serveringen har

dessutom förbättrats avsevärt genom att Gennaro slutade, jag hade aldrig några problem men de som han inte gillade kunde råka värre ut. Det var trevligt att kunna sitta och prata med Hilary en hel måltid, i lugn och ro, annars har vi alltid gått ut ett helt gäng. Om man är kära kan man äta två och två, annars skall man försöka vara så många som möjligt.

Vi beställde in en ny karaff vin, jag började äntligen känna att jag låg rätt i tiden, att jag hunnit ikapp klockan och mig själv. Siciliens ljus blinkade på andra sidan sundet och vinden rev fortfarande i jalousierna. Fladdermössen höll sig hemma och vågorna dundrade och rullade nästan ända upp till strandpromenaden. Vi började bli lite lummiga och satt och smågnabbades om allt möjligt. Det fanns en rakhet och en öppenhet hos Hilary som jag både kände igen och tyckte mycket om. Hamnarna och havet, varven och industrierna har format människorna på ungefär samma sätt i Liverpool och Göteborg, tonen är rå men hjärtlig, mentaliteten är korthuggen, frisk och sträv. Det blir inget tjafs, inget fjäsk och inga konstigheter. Vi förstod varandra bra.

Till slut tog den sena timmen, vinet och resan ut sin rätt. Jag avslutade med en amaro som sängfösare och Hilary tog en limoncello. Jag var extremt på alerten och lyckades med konststycket att få betala hela notan. Jag tror Hilary var ganska berusad, annars hade hon aldrig gått med på detta. Åtminstone orkade hon inte protestera. Det gäller att passa på. Det var skönt att bara ha hundra meter till huset, så mycket längre hade jag inte orkat gå. Jag var inte särskilt berusad, helt plötsligt blev jag bara så vansinnigt trött. Så fort vi kommit in så jag godnatt och klättrade upp för spiraltrappan till min stora, mjuka, härliga säng.

Jag sov väldigt gott och länge. Jag låg en stund på rygg och sträckte ut mina tågstela leder, sedan gick jag ut på balkongen och tittade ner över hustaken i Chianalea, ett myller av gult tegel och små grönbåa träbåtar. Det var skönt att vara tillbaka. Jag tog på mina strandkläder och gick ner på bottenvåningen, Hilary var ute. Jag värmden lite vatten och tog en kopp neskafe, sedan gick jag upp på torget. Den förste jag stötte på var advokaten.

Gennaro, före detta kypare på Vertigine, kom och satte sig med en tidning. Vi pratade fotboll en stund, han håller stenhårt på Juventus så vi brukar ha våra små dispyter. Advokaten drog som vanligt igenom hela historien från 1980, det magiska året då jag och en massa svenska tjejer var i Scilla en hel månad. Totos klocka stannade då, han har egentligen aldrig kommit längre, det var det året som han vaknade, när han såg vad livet hade att erbjuda och minnet av detta är vad som håller honom gående än idag.

Så vi rabblade igenom alla gamla vänner, vad det blivit av dem, vad vi visste om dem nu. Det är inget fel på Totos simultanförmåga, han klarar lätt att prata om fem olika saker samtidigt, ur hans trespråkiga, virriga nystan av förvecklingar lyckades jag få fatt på en lös trådända, Serge, som skrivit en avhandling om byns svärdfisk-kultur, var nere i sommar på en kort visit. Hans tyska fru hade tydligen drabbats av cancer och genomgått en behandling på universitetssjukhuset i Messina, ett av de ledande i Europa på cancerfall. Det var ingen rolig nyhet men Toto pladdrade på som vanligt, han har inte mycket till övers för Serges nya fru. Han avgudar den gamla flickvännen från Frankrike, hon som såg ut precis som Françoise Hardy med sitt långa blonda hår.

Jag släntrade iväg nerför de breda, sluttande trappstegen. Det blåste inget men vågorna levde kvar efter gårdagens storm. Vattnet var kallt och jag såg en och annan medusa glida förbi med strömmen. Jag var inte i så länge, i de stora dyningarna var det svårt att hålla reda på var maneterna befann sig, jag hade ingen lust att bli bränd. Jag solade istället och läste, först Gazzettan och sedan en deckare, perfekt semesterlektyr.

Vid tretiden började jag bli hungrig. Närmaste matställe var Dali's lilla smörgåsbar. Vid ett av uteborden satt en kinesisk flicka och demonstrerade en mängd olika elektroniska leksaker. Hon hade sina varor i en gigantisk ryggsäck, nästan lika lång som hon själv. Det var alla möjliga sorters tingel-tangel och allting pep och förde oväsen, helt i linje med den italienska folksjälens, två medelålders män var framme och köpte en konstgjord fågel i en bambubur som kunde svara när man visade åt den. Fast de var nästan mer intresserade av tjejen, affärerna verkade gå strålande, negrerna på stranden kunde dra sina gamla sjalar över sig, här kom en ung exotisk flicka och visste precis vad italienarna behövde.

Jag fick syn på Marita och beställde en av deras underbara varma baguetter, fyllda med tomat, ost, skinka och färsk basilika. Hon stressar aldrig, det tar sin lilla tid men det är det värt. Franco, hennes man, har aldrig lärt sig uttala hennes födelseort, hon är från Östersund. Efter att ha bott så många år i Scilla blir hon glad varje gång det kommer någon som hon kan prata svenska med.

Jag drack upp min öl och gick ner till stranden. Det är skönast på eftermiddagarna när solen är på väg ner och det inte längre är så varmt. Jag badade direkt och simmade långt bort för att kunna tömma ut lite öl. Sedan satte jag mig en stund i vattenbrynet och lät vågorna plaska upp över benen. Ljuset var mycket vackrare nu, det var inte längre det vita och brännande från förmiddagen utan den mjukröda förskymningen bäddade in världen i ett illustert töcken.

Jag badade ännu några gånger, sedan gick jag "hem" och duschade. Ren och fräsch var jag på väg upp till resebyrå för att köpa liggplatsbiljett till hemresan. Jag blev stående i backen nedanför piazzan, hela

torget var igenproppat av människor, jag hade aldrig sett så många scillabor samlade på en och samma gång, det såg ut som om hela byn var där. Alla stod stilla och samtalade lågmält i små grupper.

Portarna till Santa Croce stod på vid gavel, hela kyrkan var fylld och på trappan stod svartklädda människor och grät öppet. Här brukar vara begravningar varje vecka men jag hade aldrig sett något liknande förut. Det var en vibrerande, olustig och mycket tryckt stämning som behärskade piazzan och lade ett tungt lock över hela platsen. Det fanns en gastkramande och desperat förtvivlan i sorgen som fick mig att må illa, hjärtat sjönk ner i magen.

Jag kände mig verkligen utanför, som en främmande fågel utan möjlighet att delta, som om jag störde, eller förstörde. När jag försökte bana mig väg genom folksamlingen på torget var det som om jag strök med en kniv längs en uppblåst ballong, när som helst kunde något explodera. Jag skämdes där jag kryssade fram mellan de allvarliga ansiktena, hade det funnits någon omväg hade jag gått runt, längs hela gatan upp mot resekontoret satt folk på trottoarerna och tittade apatiskt ut i tomma intet.

När jag fått mina biljetter gick jag raka vägen tillbaka och satte mig framför teven med en öl. Jag orkade inte vara på torget och se all den svärta som trängde ut ur människornas sinnen, det måste ha hänt något alldeles ohyggligt. Det var fotboll på TV, en totalt ointressant och dålig match men jag blev ändå sittande tills Hilary kom hem från jobbet.

Hon hällde upp ett glas vin och började med middagen. Jag frågade naturligtvis om begravningen, Hilary berättade att för två år sedan hade en ung tvåbarnspappa omkommit i en olycka, han var elmontör och fick tusentals volt i sig uppe i en kraftledning. Hans fru blev helt förkrossad, hon vägrade acceptera att han var död, hon fortsatte tydligen att lägga fram kläder åt honom och att duka åt honom vid matbordet, hon isolerade sig med barnen, blev aggressiv och vägrade prata. Så i förra veckan hade dottern, som är nio år, kommit upp på morgonen och hittat mamman död på golvet. Ingen visste om det var en infarkt eller ett självmord.

Vi hjälptes åt att duka av och diska, precis som ett gammalt gift par. Sedan drog jag något tvehågsen ut i fredagskvällens vimmel. Jag gick ner till stranden, det var mycket folk i rörelse men knappast någon som jag kände. Längs strandpromenaden flockades folk runt de små barerna men där fanns också för första gången en ambulerande bokhandel, dock inte lika välbesökt. Jag tittade efter Serge's Scillabok men den fanns förstås inte, det var mest skräp, spådomsböcker, New age, kokkonst, sådant som säljer.

Jag vandrade hela promenaden bort och vände sedan. Det är så man gör, på tillbakavägen mötte jag samma folk än en gång. Vid San Francesco träffade jag Franco Porcaro, ett kärt återseende även om han verkade något distanserad. Han hade tre kompisar med sig som jag intuitivt ogillade, jag visste inte varför. Han presenterade oss, vi skakade hand och det märktes att han var lite besvårad och helst inte ville prata mer. Han sa att han hade bråttom, ett ord som väldigt sällan används i Scilla.

Men tydligen inte mer bråttom än att jag såg dem igen efter en halvtimme, fortfarande vandrande fram och åter längs promenaden i livligt men lågmält samspråk. Franco har alltid sysslat lite för mycket med politik, det är något han går in för med hela sitt hjärta, tyvärr tycks han alltid hamna på fel sida, i de dunkla och konspiratoriska oppositionshärdarna där man känner sig förorättad och där allt är på blodigt allvar. Var maffian befinner sig vet man aldrig riktigt och så länge Porcaro inte vill tala öppet om vad han har för sig så går mina misstankar alltid åt det hållet. Konstigt nog verkar Pino ändå hysa en viss respekt för den glödande fanatikern, han är otvivelaktigt mycket intelligent men tycks ofta hamna i dåligt sällskap och missbruka sina förmågor.

Jag gick vidare bort till Dali's och beställde en öl av Maritas Franco. Det kändes lite tråkigt att fira sin födelsedag alldeles ensam men jag hade knappt hunnit sätta mig förrän Sarino kom puttrande på sin lilla moped. Vi satt och snackade gamla minnen hela kvällen. Till sist ville Franco stänga och gå hem. Med en böjaktig armtryckare som bara en äkta kalabresare kan få att verka naturlig avlägsnade sig det gamla strandlejonet bort längs promenaden. Jag drog upp min klocka ur fickan, den var nästan två. Jag travade upp genom de trånga trapporna där de utmärglade kattkräken slank undan när jag närmade mig. Ljudlöst smög jag mig in genom dörren, på köksbordet låg det en lapp, "Giovanni glöm inte att låsa ordentligt, vrid om ett extra varv".

Det hade jag redan gjort. Tyst, tyst uppför spiraltrappan. Jag funderade lite om vad folk i byn egentligen tyckte, om det var någon som tisslade om att jag och Hilary delade bostad medan Pino jobbade i Bologna, antagligen var det ingen som brydde sig, de visste att på Via Zerbi bodde det alltid olika folk som kom och hälsade på. Den nybyggda toaletten uppe på min ovanvåning förde ett ohyggligt oväsen så jag väntade med att spola. Jag hade haft en lugn och bra födelsedag och jag kröp till sängs och somnade direkt.

Jag sov länge idag igen. Hilary jobbade och jag var ensam i huset. Neskaffet lockade inte utan jag klädde på mig och gick direkt upp till torget. Det blev det gamla vanliga, en rosa tidning plus cappuccino och wienerbröd, en frukost så god som någon. Efter denna ritual tog jag trapporna ner till stranden. Vattnet verkade vara rent och manetfritt så jag blev oförsiktig och simmade obehindrat ut en bit, fri från alla farhågor. Det stack till som tusen nålar på vaden och jag flög upp på det torra.

Hilary hade en sorts spray som hon köpt i England, den var avsedd för getingstick men fungerade även utmärkt till maneter, problemet var att barnen hade gjort slut på hela flaskan när vi var nere i somras, de brände sig i stort sett varje dag och sprayade allt vad de orkade. Jag satte mig uppe i strandkanten och gnuggade brännsåret med fuktigt grus, det hade jag sett att italienarna gjorde men jag tyckte inte att det hade någon större effekt, det sved lika mycket ändå.

I den värsta middagshettan fick jag för mig att ta en promenad längs stranden bort till en av mina favoritrestauranger. Den kallas "La Pineda" och ligger strax bortom båtvarvet, intill en liten park med flera tallar, därav namnet. Den gamla damen som lagade så god mat verkade ha gått i pension, det var bara ungt folk i köket, maten var klart sämre och det lokala vitvinet var slut, vilken missräkning. En halvliter guldgult och kyligt karaffvin i skuggan av tallarna var annars mitt vanliga alternativ till en god siesta. Jag brukade sitta och smutta på vinet och titta ut över havet medan den värsta middagshettan drog förbi.

Idag fick det bli en simpel öl till pastan. Jag satt inte länge, ölen tog snart slut och Pinedas uteterrass var full av irriterande flugor. Eftersom jag var den ende lunchgästen blev det till min tallrik som de drogs. Jag gick den långa, heta och folktomma asfaltsgatan ända bort till borgen, det hade varit en misslyckad lunch, jag tog ett dopp men det var fortfarande för varmt på stranden. Jag satte mig uppe hos Franco och Marita istället och tog en öl till.

Hilary hade säkert kommit hem från jobbet men hon skulle gå på i kväll igen så hon behövde sova. Hennes arbetsschema var lika dåligt som mitt, ett tidigt arbetspass innan ett nattskift. Jag tänkte hålla mig på stranden så länge som möjligt så hon inte blev störd. Jag kände att jag hade bränt mig, särskilt i ansiktet, det var inte bara rakapparaten jag hade glömt hemma utan även solkrämen. Jag hade inte brytt mig om att köpa någon ny, normalt brukar grundfärgen räcka i september men i år hade sommaren hemma varit för dålig.

Jag satte mig med ölen på en av Francos barstolar och slötittade på den lilla teven uppe vid taket. Det var fotboll, men från serie B, inga kända lag och ingen rolig match, när jag inte har några som helst preferenser, när jag struntar i hur det går, då är fotboll för mig egentligen helt ointressant, jag behöver väva in mina önsknings och passioner för att kunna engagera mig. Efter ett tag gick jag ner på stranden igen, lördagseftermiddagen hade dragit dit stora folkskaror.

Jag försökte hålla mig i vattnet i väntan på att solen skulle avta i styrka. Den var på väg ner men det brände fortfarande i pannan. Maneterna verkade ha drivit iväg så jag kunde simma runt utan att vara rädd. Lilla mörka Giuseppina kom ner och satte sig alldeles bredvid, hon tog upp sitt korsord och tände en cigarett. Jag försjönk i de sista kapitlen av en bok som jag börjat med på taget, den var bra, när jag började läsa i den var det svårt att sluta.

Klockan var nästan sex, Hilary hade säkert vaknat men jag tog en öl till på San Francesco innan jag gick upp. Ur den lilla kyrkan strömmade en mängd synnerligen uppklädda bröllopgäster, alla italienare förmår klä sig snyggt men här syntes den där lilla piffen som skiljer agnarna från vetet, det var de övre klasserna som firade bröllop, de hade faktiskt vett på att vara diskreta i all sin elegans, det hör inte till vanligheten. Några gjorde sig till och med gemena och letade sig in mellan Ninos plastflätor för en kaffe och en glass.

Igår begravning, idag bröllop, livet går vidare, det flyter fram som ett vattendrag, ibland däms det upp och blir stillastående, sedan brister dammen, det forsar vidare och ger livskraft åt förtorkade områden. Det kändes att jag hade fått några öl i mig, min kvasifilosofiska ådra var på god väg att få ett rejält utbrott, det var bäst att gå hem och nyktra till. Jag tog min lilla ryggsäck och min strandmadrass och började den tråkiga klättringen uppför alla trapporna.

Hilary var inte ens hemma, jag gick rakt in i duschen och satte mig sedan framför teven, utan öl. Min landlady hade varit ute och handlat, hon tog också en dusch och sedan fixade hon iordning lite mat. Jag gjorde henne bara sällskap med ett glas vin, jag hade lovat Nino att jag skulle komma ner och äta på hans pizzeria, samtidigt tänkte jag nämligen se Italiens EM-kvalmatch på hans stora TV. När Hilary ätit klart och gjort sig iordning för nattarbetet körde hon mig ner till Nino innan hon for vidare upp till sjukhuset. Det var bra timat, Hilary började nio och så gjorde även fotbollen. Jag tog ett litet bord nära apparaten så jag kunde äta och se på matchen samtidigt. Jag fick in en karaff lokalvin just som Wales landslag med Ryan Giggs i täten marscherade in på Anfield Road.

Det blev ingen särskilt upphetsande match, därtill var italienarna för överlägsna, den var ungefär lika seg och tråkig som pizzen, det var tur jag hade ett svalt och gott vin att skölja ner den miserabla tillställningen med. Italien vann förstås men ingen verkade bry sig, ännu ett tecken på att södern börjat bli mer nordeuropeiskt blasé. Folk satt helt lugnt och åt pizza, ingen gapade ens när det blev mål. Det var verkligen i brist på bättre alternativ, och delvis för gammal vänskaps skull, som jag satt kvar.

Jag drack upp mitt vin och rökte några cigaretter, matchen slutade med två mål för Italien och ett stort jasså. En gammal dam på bordet bredvid bad mig om eld och vi växlade några artighetsfraser, det var ungefär det mest spännande som hände. Jag fick tretusen i rabatt av Nino som hade dåligt med växel. Förtio kronor var ändå max för vad hans erbarmliga degklumpar var värda, tio kronor tog han för en

halvliter saftigt vin, det var mera prisvärt. Jag betalade och tog min väska över axeln och gick hem.

Jag hade varit uppe i Rom i två dar för att träffa en gammal kompis. På ännu ett av dessa nattåg ner till Scilla vaknade jag med ett ryck i Bagnara av att min knäppa kupégranne som hållit mig vaken halva natten började putta på mig, samtidigt kom konduktören med min biljett. Jag hade bråttom, knappt tre minuter till Scilla, inte ens tid att pissa, bara ner ur slafen, på med brallorna och ihop med bagaget. Jag var längst bak i tåget, i den sista vagnen, och när vi stannade såg jag bara en stor mur, ändå visste jag att vi var i Scilla.

En man som stod och rökte i vestibulen såg att jag tänkte kliva av och sa att vi inte hade kommit in till stationen än. Som tur var hade jag lagt märke till i Rom att vi hade fyra tomma och låsta reservvagnar med oss, tåget var helt enkelt för långt för Scillas lilla station, den främre delen av tåget hade fått plats vid perrongen, resten av vagnarna hade hamnat i tomma intet strax utanför Bagnaratunneln men mycket långt ifrån själva plattformen.

Jag hade precis klivit ner i den kalkvita makadamen och tryckt mig mot klippväggen när tåget började rulla iväg, om jag tvekat ett ögonblick skulle jag fått följa med söderut ner till Villa. Jag stapplade över spåren men upptäckte snart att hela bangårdsområdet var inhägnat, jag måste gå ända bort till stationen för att kunna komma ner på Via Nazionale. Jag lättade på blåsan mot ett skjul och lyckades sedan efter många försök få fyr på en cigarett.

Det blåste storm, det var ingen riktig sirocco utan helt enkelt bara vanligt dåligt väder. Månen hängde visserligen kvar strax ovanför bergskammen men det såg ut att bli mulet. Klockan var kvart över sex och alla sov. För en gångs skull fick jag välbehövlig hjälp, med den starka vinden i ryggen kändes som om jag lyftes upp för de branta backarna. Väl uppe vid min tillfälliga bostad hade det nästan blivit ljus, jag ställde mig en stund vid muren och tittade ner mot stranden.

Det skulle nog inte bli något bad, det var ännu inga vågor, bara en ihållande vind som piskade upp vattenytan till en sjudande häxkittel. Jag visste inte vad jag skulle göra, det fanns egentligen ingenting att ta sig för, det var inte bara nere på stationen som jag hade hamnat i ett ingenmansland. Just nu var det för tidigt för att börja dagen och för sent att somna om, jag var i ett tomrum mellan natt och dag, mellan ljus och mörker, det fanns ingen återvändo och ingen framtid, hela mitt liv koncentrerades till denna morgontidiga minut när jag stod och stirrade ner på det skummande vattnet.

Det hade redan blivit ljus och med ljuset bröts min meditativa magi, upplevelsen var borta, den som man bara finner just när natt och dag skall till att byta plats, just när vågskålen är på gång att väga över. Jag tog upp min medhavda extranöckel och låste försiktigt upp ytterdörren. Jag tog ut vattenflaskan ur kylskåpet och hällde upp ett stort glas, sedan smög jag mig upp för spiraltrappan. Balkongdörren stod och slog i vinden så jag snodde runt snörstumpen ett extra varv så den höll sig still, sedan kröp jag ner i min säng. Jag trodde inte jag skulle kunna somna med allt som snurrade i huvudet men den tunga kroppen vann tydligen ganska lätt över själen.

Jag vaknade inte förrän tio och huset var tomt, nere i köket och gjorde jag mig en kopp kaffe, när jag druckit upp visste jag inte vad jag skulle göra. Jag hade många olästa böcker men kände mig alldeles för rastlös. Utanför blåste det en illvillig vind som inte gjorde mig något gott, annars hade det varit skönt med en lång promenad ner genom de smala gränderna i byns gamla fiskekvarter.

Kastbyarna rev upp små irriterande moln av skräp och sand så jag sökte skydd inne i tobaksaffären och pratade fotboll en stund med Gennaro. Jag hade tur för i den lilla gränden bakom stadshuset där Rocco har sina skrangliga järnbord var det nästan lä, jag kunde till och med läsa Gazzettan. Jag smuttade på min cappuccino och lyssnade på sorlet från baren som steg och sjönk, precis som vindbruset nere på torget. I det stora rummet på ovanvåningen gick det livligt till, de flesta gubbarna verkade spela kort idag, fönsterluckorna stod öppna och kommentarerna hördes långt ut på gatan.

Man byter inte en vinnande hand så efter ett tag hämtade jag mig en öl och stannade kvar på Santa Croce i ett kontemplativt och drömmande tillstånd. Gamle Rocco satt och blundade i en gul stringstol, en liten kattstackare slank iväg mellan de stora blomkrukorna, några bilar brummade förbi och två svartklädda damer gick in i kyrkan. Den gråblåsiga tristessen runt ikring mig var trots allt verklig, gubbarnas högljudda kortspel, Rocco som verkade ha somnat och det tomma ölglasat på det rostiga bordet.

Jag tittade på klockan, Pino var nog redan hemma, hans tåg skulle komma vid tolvtiden, det var hög tid att gå ner till Hilary och äta lunch, halv två hade det stått det på lappen på köksbordet. Rocco vaknade till när jag la pengar på bardisken, sedan tog jag tidningen och sneddade ner över torget. Det blåste inte så mycket men i stället kom det några stora regndroppar som snabbt fick den nylagda asfalten att börja glänsa, vattnet kom lägligt, det skulle binda det mesta dammet som virvlat runt hela förmiddagen.

Hilary var precis klar med maten, inlagda auberginer och paprika, oliver, skinka, ost, stekta fiskfiléer, persikor och druvor men ingen pasta, vi skulle ut och äta till kvällen. Det röda vinet till maten gjorde oss slöa, Hilary lade sig i soffan med en tjock engelsk veckotidning medan Pino och jag dukade av och

diskade. Sedan gick jag upp på mitt rum och läste, Pino passade tacksamt på att smita iväg till ett kortspel som säkert skulle hålla på hela eftermiddagen.

Jag orkade inte läsa så länge utan slumrade till och vaknade rejält utsövd efter en timme. Nu var det ännu bättre läge för en lång promenad men jag kände mig alldeles för lat. Jag stod en stund uppe på torget och spanade ut över havet medan jag funderade på vad jag skulle göra. Det fick bli Santa Croce igen men först gick jag i alla fall upp till resebyrån. För en gångs skull var det tomt och en av tjejrna kunde faktiskt genast ta sig an min liggplatsbeställning till hemresan.

På dataskärmen blinkade något urgammalt Dos-program som jag aldrig förstått vad de hade för nytta av, datasystemet var alltid ur funktion, när de skulle boka biljetter ringde de ändå alltid till Villa, de klämde fast den stora påbyggda telefonluren som en fiol under hakan medan de med en minimal och spretig stil förde in vagns- och platsnummer i den stora loggboken. Datorn var mer som en prydnad, för att det skulle se lite proffsigare ut.

När jag fått mina biljetter utskrivna gick jag ner till baren. Det är trots allt en väldigt avslappnad känsla att kunna sitta helt ensam på en liten trottoarservering en sen eftermiddagstimme och i godan ro suga på en sval öl. Det är en konst att bara finnas till, just för stunden, utan någon direkt anledning, utan planering eller förpliktelser. Visst var det just denna svåråtkomliga rofylldhet som jag så ofta drömde mig bort till under de mörka vinterkvällarna i hemlandet, bara att få sitta allena på en bar i en varm liten stad och se människorna passera och känna den där outgrundliga inre friden som ingen kan rubba.

Normalt lyckas tankarna i avslappnat tillstånd nästan alltid leta upp något framtida orosmoment som de kräver att jag skall bekymra mig för, men just då var jag bara lycklig, mer lycklig än jag kunde minnas att jag varit på mycket länge. Jag befann mig tusentals mil från mitt vanliga liv men jag kände mig ändå alldeles hemmastadd, var annars skulle jag kunnat sitta flera timmar, helt för mig själv med någon öl, utan att känna mig vansinnigt ensam, var annars skulle jag lyckats finna en sådan inre ro som lät mig vara helt närvarande, just där och just då.

Jag var en del av livet, folk såg det som naturligt och invariant att den där långhårige svensken kunde sitta och smutta på en öl halva eftermiddagen hos Rocco. Den blå timmen, som för dagen mest gick i grått, led i vart fall mot sitt slut. På väg ner till min tillfälliga bostad blev jag stående en stund vid piazzans långa stenmur. Bredvid de andra gubbarna spanade jag ut över den tomma stranden och det molninvädda Sicilien. Det var som att vara deltagare i en rit, i ett mycket traditionellt skådespel, hit gick männen varje kväll och ställde sig i samma position, sa samma saker och såg på samma hav.

Mest inrutade var de två män som alltid tog sin kvällspromenad tillsammans, sida vid sida, långsamt gick de fram och tillbaka över det lilla torget, gång på gång, precis som fångar på en rastgård. På sätt och vis var de också fångslade, de var fast i byn och dess sociala strukturer vilka kunde vara starkare än de kraftigaste bojor. Jag var visserligen en fri ande som kom och gick men när jag var i Scilla anammade jag byns rytm och föll in i dess upptrampade stigar.

När de första fladdermössen dök upp gick jag in och tog en dusch och ringde mina barn. Sedan satte jag mig i soffan med Pino och Hilary, vi tog varsitt glas vin och såg på nyheterna medan vi väntade på att Rosario skulle ringa från bilen och meddela att han och Maria var på ingång från Bagnara. Pino hade beställt bord på U Bais, "jag är hedrad" hade ägaren sagt i telefon, det var mer en förebråelse än en komplimang, Pino och Hilary hade inte varit där på årtal eftersom de tyckte att priserna var för höga.

När jag just hållt upp mitt andra vinglas ringde Rosario och sa att de var på väg upp för backen till torget. Jag svepte i mig vinet och tog på mig skorna medan Hilary släckte. Som vanligt retade hon mig lite för mina skor men jag tycker inte att man behöver ta alla seder dit man kommer, man kan faktiskt ta med någon hemifrån också, så mycket italienare blir jag nog aldrig att jag går in med ytterskor i ett hus där jag själv bor.

Även om det går fortare att gå ner skulle Pino ändå ha med bilen, sedan fick han ägna fem minuter åt att leta parkering, det blev ett hundratal meter från restaurangen eftersom det var fullt med bilar längs hela strandpromenaden. Det kom några regndroppar medan vi gick från bilen. Vårt bord var alldeles utmärkt, längst ut på den inglasade verandan så att alla kvällsflanerande bybor verkligen kunde se oss. Maten och servicen var också bra, nästan för bra.

Vi åt en alldeles strålande fiskmåltid, skaldjurscocktail, rökt svärfisk, svärfiskcanneloni och grillad mulle, den enda invändningen var att serveringen gick alldeles för fort, när det dessutom var så gott så åt vi för mycket på för kort tid, maten fick inte tid att sjunka in, varken kroppsligt eller mentalt. Det typiskt italienska är ju annars att sitta hela kvällen, diskutera, röka och dricka mellan tallrikarna och låta maten komma till sin rätt. Stressad skjutjärnsservering hade kanske gjort sig på en affärskrog i Milano men det passade inte i Scilla. Patronen på U Bais hade rykte om sig att vara snål, att stressa iväg folk för att få in så många gäster som möjligt på en kväll, speciellt på de attraktiva fönsterborden där vi satt.

Efter maten skulle vi ha kaffe, eftersom det italienska nattlivet mera går ut på att visa upp sig än att ha roligt gick vi långsamt ända bort till Ninos gamla bar på hörnet vid San Francesco. Är man ute på galej

måste man ta ett varv på promenaden och ett större, högljutt sällskap med inte mindre än tre ljushåriga utlänningar får till och med folk i Scilla att vända sig om, i en något mer inåtvänd och traditionell by hade det förstås blivit full uppståndelse.

Inne på Ninos stora kala bargolv stod Pina med en öl i handen. Jag hade glömt att hon var så liten, jag har nästan bara sett henne liggande på stranden. Trots att jag inte är så lång nådde hon ändå bara upp till bröstet på mig. Hon var förstås väldigt uppklädd, hårt sminkad och med en helt annorlunda frisyr. Så fort jag kom in slog hon sina stora bedjande ögon i mig, hon vet att de inte ger mig någon ro, jag blir så nyfiken, på henne och på mig själv, hon verkade vara alldeles ensam, vad håller hon på med egentligen, vad är hon ute efter.

Jag hann inte fundera vidare, så fort vi druckit ur våra espresso svepte hela sällskapet vidare, jag kunde inte bjuda med Pina, det har med rangordningen i byn att göra, med familjerna, det är väldigt noga vem som kan umgås med vem och där är jag tvungen att rätta in mig om jag vill behålla min egen så kallade position. Pina stälpte i sig resten av sin öl, hon lutade sig mot dörrposten och tittade långt efter mig. Blickar som sa: ta mig med, jag är ensam.

Nu tog vi bilarna längs stranden till de nattklubbsliknande pizzeriorna i den bortersta delen av byn. Kände jag Pino rätt skulle det nu vankas floder av öl till långt in på småtimmarna. Jag beslöt mig för att skippa ölen som annars lätt hade en tendens att rinna iväg, fortsatte jag däremot med det vita vinet skulle jag kunna hålla mig till tjejernas lugnare tempo och inte bli så farligt full, trodde jag. Vi hamnade mitt i det värsta stojet och Pino beställde in chips och alla sorters nötter, här skulle det festas.

Jag satt en lång stund och pratade med Rosario, om båtar, om fiske, om resor och framför allt om Inter. Rosario var tidigare på sjön och åkte jorden runt flera varv, numera kör han färjan över Messinasundet samtidigt som han lägger de flesta lediga stunder på att nöjesfiska utanför Bagnara. Han är verkligen en havets man som dessutom av någon outgrundlig anledning är passionerad Inter-anhängare, precis som jag.

När jag hade gått igenom hela laget och dess förutsättningar med Rosario kände han sig lugnare, sedan kunde jag prata obehindrat med hans söta fru utan att få det onda ögat. Maria är rolig, jag tycker mycket om henne, hon har en typisk Liverpool-humor och ett härligt skratt, vi älskar att tjafsa om allt möjligt, det gäller bara att ha koll på Rosario, han kan bli otroligt svartsjuk och slår det till kan han plötsligt få för sig att åka hem. Jag var lite rädd att han skulle få ett utbrott, i den höga musiken lutade vi våra blonda skallar långt ihop, och Rosario hörde av samma skäl ingenting av det vi sa.

Fast han tog det lugnt, åtminstone med svartsjukan, han förstod nog att jag inte hade några som helst avsikter, dessutom var jag ju en "interista". Pino och Rosario hade i denna sena timme fått för sig att dricka gin till ölen, de började bli skapligt berusade. Till slut lyckades vi vinpimplare få dem att bryta upp. När vi kom hem ville Pino ha med mig på en nattwhisky och kolla fotbollsresultaten på text-TV men jag gick direkt upp och sov. I morgon skulle det bli sol hade jag bestämt och jag ville inte missa en dag till på stranden.

Jag vaknade så tidigt som man bara gör ibland när man druckit för mycket, dessutom hade jag sovit dåligt, mitt i natten vaknade jag av att regnet öste ner och blixarna ljungade genom mörkret. Eftersom balkongdörren stod på vid gavel hade det regnat rakt in i rummet, dörrmattan låg och flöt i en liten pöl. Jag trevade mig upp men lyckades inte reda ut snörstumpen som höll fast dörren, till slut slet jag av den och fick stängt till, mattan hängde jag över en stol. Jag låg en stund och lyssnade på åskmullret, sedan domnade jag bort.

Jag vet inte vad klockan var när jag vaknade igen, det hade varit strömavbrott under natten så klockradion stod och blinkade på 00.00. Solen hade gått upp och det var kokhet i rummet, jag drack upp det sista vattnet och vacklade bort för att öppna balkongdörren igen. Mattan som jag hängde på tork hade så typiskt droppat av sig allt sitt innehåll ner i min kasse med smutsvätt som låg under stolen. Jag fick börja dagen med att hänga smutsig tvätt på tork för att den inte skulle ruttna.

Jag var fortfarande törstig och hade en väldig huvudvärk. Det fick bli stranden direkt, jag drog på badkläderna och smög ner för trappan, de andra sov. Wienerbrödet hoppade jag över, det blev bara en stående cappuccino innan jag stapplade ner för trapporna till stranden. Det var en alldeles ljuvlig morgon, jag var ensam på stranden och Medelhavet visade sig från sin bästa sida, spegelblankt och blåare än vanligt. Regnet hade gjort luften lättare att andas, allt dammet från igår var borta och dagen kändes ny och ren.

Hilary skulle komma ner hade hon sagt i går kväll så jag gick bort till mitten på stranden där hon brukade ligga. För att svalka ner mina överhettade hjärnvindlingar gick jag rakt ut i vattnet som för dagen inte bara var ovanligt stilla och rent, utan dessutom betydligt varmare än förra veckan. Jag kunde legat i hur länge som helst, det kändes ingen större skillnad mellan luften och vattnet, förmiddags-strömmen nerifrån Reggio hade inte kommit igång än så jag slapp oroa mig för maneter, det lönar sig att vara uppe tidigt ibland.

Det var verkligen en perfekt dag, när jag torkat gick jag i igen och simmade några hundra meter längs

stranden. Borta över Sicilien började visserligen mörka moln att torna upp sig men hos oss på fastlandet var det fortfarande strålande sol. Ett tag verkade molnen vara på väg ut över sundet men sedan drog de sig tillbaka igen. När jag kom upp ur vattnet hade Hilary dykt upp. Vi låg och solade och letade runda stenar till hennes konserverburkar, sedan badade vi igen och när vi torkat kom Maria ner på stranden med sin femåriga dotter Sarah. Vi gick upp till den stora nya baren på hörnan mitt emot bensinmacken. Pino och Rosario hade redan beställt, Pino hade en bunt rabattkuponger som de delat ut som öppningserbjudande, man fick två Baby-Martinis till priset av en och de hade han tänkt att vi skulle göra slut på nu.

Jag hade egentligen ingen överdriven lust att dricka men en iskall Martini var faktiskt inte så dumt efter en hel morgon på stranden. Vi tog tre var, sedan fick det vara bra, en riktig three-martini-lunch, men det skulle komma mer. Rosario hade tydligen lovat att laga pesto-pasta uppe hos Hilary så vi satte oss i bilarna och åkte upp till huset. Jag gick upp på mitt rum och bytte om, sedan tog alla varsitt glas vitt vin ute på trottoaren medan pastan kokade.

Rosario ställde sig vid spisen och hans klotrunda ansikte lyste upp, han hade tagit med hemlagad pasta, matlagning var tydligen hans stora intresse efter fisket, det kunde man i och för sig förstå med den kroppshyddan. Pastan var mycket kraftigare än den köpta, både till smak och konsistens och pestosåsen var underbar, inte alls så skarp som den kan vara ibland på restaurangerna utan mild och örtig.

Vi kom att prata om min skiva och Hilary skulle förstås genast bort till stereon och spela den, trots mina protester. För det första tycker jag inte att den passar som bakgrundsmusik, för det andra tycker jag att det är genant att sitta med om någon verkligen vill lyssna på den och för det tredje avskyr jag att ha musik eller TV på när jag äter. Det sistnämnda är tydligen en engelsk sedvänja, stereon kan ha varit tyst hela dagen men om vi skall äta är Hilary alltid där och sätter på, italienarna bryr sig inte, för de får det gärna vara hur stökigt som helst, de är vana.

Som saker och ting utvecklade sig blev allting faktiskt ändå rätt bra, jag hade inte själv hört skivan på över ett år och fick en liten påminnelse, några runt bordet lyssnade faktiskt på sångerna och Maria följde med i titlarna och bad mig förklara vad de olika sångerna handlade om. På så sätt smälte musiklyssnandet konstigt nog in i den normala bordskonversationen och blev trots min pessimism till en riktigt trevlig upplevelse. Det gick dessutom åt en hel del vin och jag började känna mig smått berusad igen.

Mitt i efterrätten kom äntligen de hantverkare som skulle varit där tre dagar tidigare för att sätta upp ett stölskyddsgaller för det lilla köksfönstret som vette ut mot trottoaren. De drog in förlängningskablar och ställde sig utanför ytterdörren och slagborrade. Vi tog med vinet ut på gatan igen, det som kallas Via Zerbi är egentligen ingen gata utan en bred sluttande gångväg med spridda små trappsteg utplacerade på de mest olämpliga avstånd, något som gör att man får trippa ner som en dressyrhäst.

Via Zerbi var ursprungligen Scillas gamla huvudgata, innan bilarna slog sig fram genom tunnlar och över broar så klättrade all trafik från strandkvarteren upp till piazzan längs denna bergskam som delar den undre byn i två lika stora men väldigt olika hälfter. De östra fiskekvarteren är gamla och gytriga och känns ödsliga och förgångna, där finns visserligen hamnen och alla båtarna men knappast några affärer eller barer, de västra strandkvarteren är modernare, där ligger stationen och alla restauranger, gatorna är raka och bilarna står parkerade i hundratal längs hela strandpromenaden.

Vi satte oss ute på den breda muren med ryggen mot stranden och Sicilien. När det blivit för trångt, varmt eller rökigt inne i köket avslutades alltid måltiden på gatan, det var både trevligt och praktiskt. Nu hade vi dessutom möjlighet att konversera med hantverkarna som var tre till antalet, en jobbade, en annan räckte honom saker och den tredje tittade bara på. När det konstfullt utsirade smidesjärnet var uppskruvat framför fönstret skulle han som arbetade svetsa fast bultskallarna i gallret så de inte gick att skruva loss igen. Man kan inte säga annat än att han tog sitt arbete på allvar.

Han började med att klippa ut kartongbitar med hål som han trädde in bakom infästningarna, allt för att svetslopporna inte skulle skada husets färg, när han mycket långsamt och försiktigt dragit en svets runt hela bulthuvudet knackade han omsorgsfullt bort svets-slaggen och målade svart rostskyddsfärg över fogarna. Han var en verklig artist, penselföringen hade något av Picasso över sig, han tog ett steg bakåt, måttade lite med andra handen och gav sedan bulten ytterligare en liten strykning.

Det är inte ofta man ser en äkta hantverkare i aktion i våra dagar, en hederlig man som satte en ära i att göra ett riktigt jobb, oavsett hur lång tid det tog. Han hade ett ESAB-aggregat, jag hade inte en aning om denna firma fortfarande var svensk eller om den blivit uppköpt av någon större utländsk koncern. Det gedigna arbetet till trots började jag likväl bli lite orolig, Pino och jag hade tänkt åka på fotboll nere i Reggio, matchen började fyra och nu var klockan redan tjugo över tre. När jobbet var klart skulle man av tradition alltid ta med arbetarna till en bar och bjuda på något. Så när verktygen var ihop-plockade gick vi i samlad tropp upp på torget och tog varsin espresso på den närmsta baren. Jag och Pino behövde verkligen lite kaffe för att kvickna till.

Sedan körde vi direkt till Reggio, Pino höll som vanligt 160 på motorvägen så ofta det gick, jag har slutat att vara rädd, det är ingen idé, jag har inte ens säkerhetsbälte längre, kraschar man i 160 knyck

hjälper ändå inga bälten i världen. Reggio är ingen vacker stad, allting förstördes i den stora jordbävningen 1907 så det finns inte ett enda gammalt hus. Inne i staden körde vi fel, trodde vi, det var länge sedan Pino var på fotboll och stadion ligger mitt inne i ett stort bostadsområde med nästan identiska husblock. Nu blev det faktiskt rätt ändå, vi kom närmre stadion än om vi kört den riktiga vägen fast vi blev tvungna att köra en längre bit emot enkelriktat, det är Italien det.

Vi gick direkt och köpte biljetter i de små fågelholksliknande gluggarna i den gigantiska cementmuren runt arenan. Du ser inte vem du pratar med, hålet är bara precis så stort att du kan få in en hand, lämna över dina pengar och få tillbaks en biljett. Vid ingången träffade vi Antonio som driver Santa Croce-baren med sin pappa Rocco. Han var ensam så vi gjorde sällskap upp på läktaren. Stadion höll på att byggas om och renoveras så två hela sektioner, en kortsida och en långsida var avstängda. Detta gjorde att de två läktare som var öppna såg ut att vara väldigt fullsatta och festliga.

Nu var det ändå inte så mycket folk, det var ingen viktig match, serien hade inte startat, Reggina mötte Bologna i åttondelsfinal i italienska cupen. I detta annars så fotbollstokiga land är intresset för den inhemska cupen nästan lika lågt som i Sverige, man prioriterar serien och Europacuperna, detta skulle bli en välorganiserad träningsmatch där tränarna kunde experimentera lite med laget inför seriestarten, båda lagen släppte fram en del nyförvärv som förmodligen bara skulle bli bänknötare framåt hösten.

Trots allt var det rätt spännande, Regginas avsaknad av bra spelare (alla talanger exporteras omedelbart norrut), kompenseras av Bolognas bristande motivation och gjorde det hela till en öppen tillställning. Bologna borde vinna om man ansträngde sig, Reggina förtjänade att vinna eftersom man var de enda som kämpade. Det trevligaste med matchen var att se min före detta granne Klas Ingesson spela. Innan han blev proffs så spelade han i Göteborg men hade egentligen inget annat jobb. Eftersom han mest var hemma hela dagarna så brukade han leka med barnen nere på gården och barnen älskade honom. Han kunde knappt komma utanför dörren innan de hängde på honom som klasar och han tog sig alltid tid att gunga, jaga eller sparka lite boll. Det var det bästa barnen visste när Klas stannade och busade med dom.

Fast i andra halvlek tappade Bologna helt den lilla motivation de eventuellt uppbådat i början och Reggina kunde mycket välförtjänt kvittera. Publiken nere på kortsidan exploderade, tände alla sina bengaliska blossom och vädrade sina stora vinröda fanor. Hemmalaget fortsatte att pressa men Bologna-spelarna kunde rida ut stormen med sin rutin, även om de inte var intresserade av att anfalla så tänkte de i alla fall inte förlora mot ett fattigt serieB-lag. Det hade varit roligare om serien hade kommit igång men den startade ovanligt sent i år, på söndag gick första omgången men då skulle jag redan vara tillbaka i Sverige.

Hemresan gick något lugnare, snitthastigheten låg uppskattningsvis runt 140. Jag hoppade av i övre delen av byn och strövade långsamt ner genom grändarna. Vid Nandos hus stannade jag till, där hade jag och barnen bott en dryg vecka i juni. Nando som är läkare i Udine skulle egentligen kommit ner i juli men hans fru tyckte visst att det varit för varmt. Nu skulle han komma ner själv på en liten höstsemester om några dagar och det var nog lika skönt för bägge parter, frun hade alltid något att klaga på i Scilla.

Jag kände igen det. Under alla de år som jag besökt byn fick jag alltid frågan hur min fru kunde släppa iväg mig ensam på det viset. Jag hade aldrig någon bra förklaring, det jag behövde var att få komma bort och vara ifred, något som var totalt oförståeligt för en italienare. Jag åkte egentligen aldrig bort från min fru, än mindre till någon annan, jag reste bara hem till mig själv, till det som var jag, det som jag så ofta glömde bort i det vardagliga slitet.

Det började bli kväll och jag stannade till på Santa Croce, Antonio var tyvärr inte där, jag hade hoppats kunna tjata lite om matchen. Medan jag drack min öl och tittade på de flanerande farbröderna på torget kom jag på att jag inte hade duschat, jag kände mig alldeles klibbig av både svett och salt. Pino och Hilary var hemma, de satt klistrade framför teven, en av Italiens populäraste sångare genom tiderna hade dött. Pino började bli trött på hyckleriet i rutan, han ville att vi skulle gå ut i kväll igen men jag kände att jag inte orkade.

Hilary satt fortfarande helt uppslukad av minnesprogrammet och Pino gick iväg själv för att spela kort, jag fick en svag aning om att det var det han hade hoppats på hela tiden. Jag åt så mycket till lunch att jag fortfarande var ganska mätt, jag plockade fram lite rester ur kylskåpet, det och ett glas juice fick bli till en liten TV-middag. Efter min kvällssallad tog jag en dusch och sedan gick jag faktiskt och lade mig, jag kände mig sund, klockan var bara halv elva. Jag försökte läsa en stund men det slutade med att jag somnade omgående, det var vad jag behövde.

Jag vaknade strax efter åtta, ute på balkongen var det strålende solsken och jag kände mig utvilad. Mitt värddar sov fortfarande, Pino hade spelat kort till långt fram på småtimmarna, han hade nog druckit en hel del också, ytterdörren var inte riktigt låst och någon gång i natt hade jag hört ett kraftigt buller och Hilary som ropade "Pino" med sin allra mest förebrående röst, han hade tydligen vält något när han drumlade in.

Jag gick direkt upp till piazzan och fick min Gazzetta utan att behöva fråga, det är konstigt hur fort man skaffar sig små rutiner och hur lätt andra människor lär sig dem, nu lade Franco upp tidningen på disken

så fort jag kom in i hans tobaksaffär. Jag tog en snabb cappuccino och en brioche på den nya baren alldeles bredvid, på Santa Croce skulle allting gått så mycket långsammare, jag skulle blivit sittande och pratat en massa med Rocco och han skulle ha velat läst i min tidning. Sista dagen i Scilla ville jag snabbt ner till stranden.

Det var tidigt, solen hade inte hunnit upp ordentligt, den närmsta delen av stranden låg fortfarande i skugga. Jag stretade bara iväg så långt jag behövde över det svårtrampade gruset och lade ner min strandmatta precis vid solgränsen. Eftersom solen fortfarande stod lågt så började jag med att bada. Vattnet var precis lika skönt som igår, jag älskar denna sammetslena mjukhet som omsluter, lyfter och smeker mig. Jag låg och flöt en stund, inga maneter, inget skräp, varken för varmt eller för kallt. När vattnet har samma temperatur som huden känns det inte längre blött utan mera som en mjuk filt.

Det var inga riktiga vågor, bara lugna, låga dyningar som sakta höjde och sänkte mig i sin egen rogivande takt. När solstrålarna nått ända bort till slutet av stranden gick jag upp till min bastrulle. Det gick nästan inte att må bättre. Av solhöjden att döma tippade jag på att klockan var tio, ändå var jag nästan ensam, det var jag, ett äldre franskt husbilspar och en mamma med ett litet barn, för övrigt var stranden helt tom. Italienarna är lustiga, säger konventionen att man inte går ner och badar förrän tidigast klockan elva så spelar det ingen roll hur vädret eller vattnet är, man stannar hemma tills det är dags.

Jag badade igen, dyningarna var något högre nu. Jag upplever det som en mycket sexuell känsla att stå där jag precis bottnar och låta vågorna lyfta mig högt upp för att sedan försiktigt sätta ner mig igen. Upp och ner, upp och ner, sakta och regelbundet som ett långsamt, utdraget och känslösamt samlag. Om jorden är min mor så är havet min älskarinna. Med middagsvärmen kom också allt folket, fast vid denna årstiden betydde "allt" ändå bara något hundratal, en obetydlig siffra om man jämför med hur det ser ut i augusti.

Jag badade om och om igen. Det var den sista dagen i solen och egentligen ville jag försöka bli lite brun inför hösten, men detta underbara vatten kunde jag inte hålla mig ifrån, inte idag när det för en gångs skull gick att flyta runt helt avslappnad utan att vara rädd för medusor. Strax före två gick jag upp till Francos bar för att lämna skivan som Marita ville köpa, hon var inte där men Franco tog emot paketet och betalade. Jag hade inte tid att prata, klockan två skulle jag vara uppe hos Pinos syster som skulle bjuda på en stor hemmalagad traditionell lunch. Redan innan trapporna upp ångrade jag mig, ändå visste jag att jag måste gå. Systemens familj var mycket fattig, utländska gäster var mycket sällsynta i deras kvarter, hon hade säkert lagat massor med mat, speciellt för mig och hon skulle bli väldigt besviken om jag inte kom.

Jag tog några djupa klunkar ur dricksvattenfontänen vid San Francesco-kyrkan. Intill väggen under pinjeträdet satt ett gäng småkillar och spelade kort, traditionerna förs vidare och ingenting förändras. Jag var sen, jag tog alla trappstegen i ett svep, utan att vila och utan de normala mellanstegen. Halvvägs upp hörde jag Pino tuta på mig, han hade nog kört ner för att leta efter mig. Uppe hos Hilary bytte jag badbyxorna mot shorts, plaskade av mig den värsta svetten och tog på mig en ren skjorta.

Vi tvärade över torget och kom in i gytret av små gränder bakom Santa Croce, gränden vidgar sig till ett minimalt och mycket förfallet torg med en stor palm och där bodde Pinos syster. Maten var klar så vi satte oss direkt till bords. Svågern skulle inte äta med oss, han satt i det inre rummet framför teven. Han är nästan helt förlamad, sitter i en specialrullstol och måste ha hjälp med precis allting, jag blir alltid väldigt berörd av att se hans totala hjälplöshet vid bordet, när hans barn sitter och matar honom, han kan bara uttrycka sig med hjälp av ögonen men man ser tydligt på hans bedjande blick att det är så mycket han vill säga, den utstrålar all hans önskan och frustration, något som smittar av sig på mig, jag som inte är van att se honom vill så gärna göra något, sist jag var här lade jag min hand på hans och satt och pratade en stund på min dåliga italienska, jag ville inte tro att hans placering i TV-rummet var någon sorts hänsyn till mig, i så fall var det helt fel, förhoppningsvis hade han redan ätit eftersom vi gäster var rätt försenade.

Lunchen blev precis så jobbig som jag hade väntat mig, köken är så små, därför serverar alltid värdinnan direkt från spisen, Antonella lade upp ofantliga portioner, speciellt till mig. Jag ville så gärna äta upp för att inte verka oartig men de lass hon öste på var omöjliga att få i sig. Hon gör aldrig kött eller fisk, det har de inte råd med utan det blir en mycket rustik och hemvävd matlagning med diverse grönsaker, svamp och frukter från trakten.

De äter många olika variationer på auberginer, mycket Karl-Johan och mycket fikon, Antonella gör säkert sitt bästa, det är traditionellt och hemlagat så det förslår men jag kan inte hjälpa att jag faktiskt inte tycker att det är så gott. Hon vill ju så väl och jag fick verkligen samvetsqual och kände mig otacksam och bortskämd av all lyxig restaurangmat. När vi gick sa Antonella på sin bästa skolengelska, en fras som hon säkert övat in, "Tack för att du ville göra oss sällskap", och då skämdes jag ännu mer för det ville jag egentligen inte alls från början.

Jag hade ingen lust att sitta och titta på medan Pino och Hilary packade och ihop-rafsandet av min egen smutstvätt skulle jag klara på tio minuter. Jag bytte snabbt om och gick ner till stranden igen, två timmar hade jag på mig innan jag måste upp och duscha. Jag slog mig ner på mitt vanliga ställe, det var eftermiddag så Pina var också på stranden, hon låg en bit längre bort. När jag hade badat och torkat en

stund reste hon sig, tog sin sjal och gick upp till Nino, antagligen för att hämta vatten.

Jag gick bort och tog ett sista dopp, klockan började bli mycket så jag satt bara och torkade någon minut innan jag började det mödosamma klättrandet. Trapporna kändes tyngre än någonsin fast det inte var så varmt, jag hade ingen lust att åka hem. När jag nästan var uppe mötte jag Hilary som var på väg ut med de sista soporna.

Jag gick upp på ovanvåningen och satte mig på toaletten. Det är det viktigaste när man skall ut på långresa, att alltid utgå med en tom tarm för att så länge som möjligt undvika tågtoaletterna, hade jag tur skulle inte behöva skita förrän jag var uppe i Tyskland. Jag duschade och packade mina saker, Hilary skickade med mig några citroner, färsk oregano och några pepparfrukter. Kvart i sex gick vi upp alla tre till piazzan, jag kände på Pinos resväska, den gick knappt att marklyfta, de hade med sig flera flaskor vin, kilovis med citroner och diverse andra varor som systrarna i England hade beställt.

Damiano kom med sin lilla Fiat och när allt var inlastat släpade underredet nästan i asfalten. Först körde han ner mig till stranden och släppte av mig vid Pizzerian. Efter ett kort men intensivt farväl fortsatte han med Pino och Hilary in till den stora stationen i Villa San Giovanni. De skulle ta nattåget till Pisa och flyga därifrån på morgonen till London. Jag ställde in väskorna i den tomma restaurangen och förklarade för tjejen därinne att jag var en kompis till Nino och att jag skulle komma tillbaks senare.

På väg bort till San Francesco där Nino fortfarande höll igång sin bar, mötte jag Antonio. För många år sedan brukade han sälja fisk som hans bror hade fångat och svamp som han själv varit uppe i bergen i gryningen och plockat, då hade han haft ett litet rosa skjul vid stationsuppfarten på Via Nazionale, numera ägde han en stor fiskaffär inne i Villa.

Jag längtade inte hem men önskade ändå att jag kunnat förflytta mig direkt och slippa den långa tråkiga tågresan. När jag druckit upp mitt vin var det redan mörkt och jag vandrade bort till Nino för att se om han hade öppnat. Byn började verkligen tömmas på folk, inte många kvällspromenerade och nästan varenda trottoarbänk var ledig. Med nästan alla restauranger stängda trodde jag att det skulle bli fullt hos Nino men där var lika öde som ute på gatan.

Jag hade hoppats att få se fotboll medan jag åt min pizza men matchen gick på någon konstig betalkanal som Nino inte hade, det var ändå bara Juventus som spelade förklarade den gamle Inter-fantasten och det fick jag ju hålla med om att det laget gjorde det inte så mycket om man missade. Istället blev jag vittne till en helt vedervärdig reklamsnutt där man driver med 68-rörelsen och de gamla politiska idealen, en odiskutabelt väldigt tysk hippie-mamma med peace-märke håller för ögonen på sitt barn medan ett obeskrivligt äckligt macho-svin sörplar i sig en Magnum Ego.

Jag bestämde mig genast för att aldrig nånsin köpa en Magnum-glass igen. Jag tittade en smula i menyn medan jag väntade på min pizza, det var verkligen patetiskt, Nino verkade inte ha bytt matsedel på flera år, där fanns fortfarande en pizza Stefania, uppkallad efter hans före detta fru som för länge sedan återvänt till Brasilien med alla sina oäkta barn. Hon pumpade honom på en massa pengar och sedan stack hon, efter det verkade Nino ha tappat både geist och humör, nu för tiden gnällde han mest på allt och alla.

Eftersom TV-utbudet verkade inskränka sig till diverse olika shower, den ena mer idiotisk än den andra, så vände jag ryggen mot apparaten för att inte tappa matlusten totalt. Jag åt min pizza utan någon direkt entusiasm, den var inte god och jag var inte hungrig. Nino hade varit bussig och gett mig fin-vin på flaska istället för det lokala men inte ens det hjälpte upp måltiden. Jag betalade och gav mig ut på den eviga passeggiatan igen.

Jag tog en snabb öl hos Franco och drömde mig tillbaka till fornstora dagar när livet var en fest. Sedan var det dags att gå till stationen som för en gångs skull var full med folk, det vill säga ungefär tolv personer av vilka säkert bara hälften skulle ge sig av. Himlen var stjärnklar och en befriande sval kvällsbris svepte längs perrongen. Fem minuter efter mitt tågs normala avgångstid passerade ett annat sovvnagståg utan att stanna, jag befarade grava förseningar men det dröjde bara några minuter så kom min liggvagn, längst fram vid loket denna gång.

Till att börja med var jag ensam i kupén, jag öppnade fönstret och stod en stund och tittade ut i den mörka kalabriska natten, långt ute till havs stävade ett ljusskimrande kryssningsfartyg långsamt norröver, precis som jag själv, ett ensamt skepp i natten, fyllt med söderns värme, på väg mot nordens kyla och mörker. Efter en lång tunnel fick jag en sista skymt av min gamla by, fyren uppe på borgen gjorde ett långsamt svep över den mörka bukten, sedan försvann ljusen bakom ett nytt berg. Buona notte, Scilla, allo prossimo anno. Vi ses nästa år.

Så möts vi då igen. Ännu en gång befinner jag mig i denna gamla by som har så många skiftande ansikten att visa upp. Jag har tidigare aldrig varit här så tidigt på året. Byn har ännu inte nått så långt i sin årliga grossess, den som kulminerar i den åttonde månaden då det normala invånarantalet åtminstone fördubblas. I september pustar Scilla ut i efterbördens kränka blekhet och drar ihop sin skrynkliga mage. I veckan som gått har stranden nästan sett ut som förr om året. Idag är det söndag och då korkas alla gränder igen av helgfirare från städerna, vattenskottrarna surrar som ilska bålgetingar över vattnet och de mörkhyade krims-kramsnasarna patrullerar fram och tillbaka. Nu är det sommar igen.

Igår var det fortfarande lugnet före stormen. Jag kände mig förflyttad till en annan tid. Solstolarna hade ännu inte plockats fram ur vinterförråden utan de gamla blåa träbåtarna var återigen det dominerande synintrycket på en nästan öde strand. Flera av de nyöppnade barerna verkar ha dukat under, alternativt inte öppnat än. Vertigine, restaurangen med världens vackraste utsikt, har äntligen fått nytt tillstånd. Gennaro är fortfarande arbetslös men Rocco har kvar sitt jobb i köket. Advokaten verkar fullt återställd och kör sakta, sakta runt med sin bil och stannar och spejar med de vänner han möter. Jag har också sett gamla fru Facciola, som jag var osäker på om hon fortfarande var i livet, stå och hänga tvätt på balkongen till ett hus mitt emot det som förut var hennes bar.

Tyvärr är också de fruktade medusorna tillbaka, detta trots att vattnet verkar förhållandevis rent. Förmodligen är det extremt mycket maneter i år. Jag brände mig rätt rejält den första dagen jag var här och sedan dess har det värkt och varit svullet och ömt. Det förtar en stor del av njutningen med att bada när man hela tiden måste vara observant och hålla koll på var dessa stingsliga blötdjur befinner sig. Ett nytt inslag har varit de drakflygare som kommit nerglidande från bergen och landat på stranden. Idag råder det dock ett odiskutabelt landningsförbud, på söndagarna är stranden alltid smockfull.

Det är väl idag till Scillas kommunalförsamling och Pino har varit upptrimmad av nervositet hela veckan. I år kan han inte längre köra med några parti-taktiska rävspel utan han ställer upp som oberoende kandidat och måste därmed lita helt till sin egen popularitet för att komma in. I vintras var han över till Amerika med en delegation från Scilla som besökte utflyttade orsbor i New York och Toronto. Han gjorde några väldigt uppskattade framträdanden inför emigrant-organisationerna "over there" som han hoppas gav en viss återklang på hemmaplan. Om detta hjälper honom i valet återstår att se. Han har dessutom tjatat hål i huvudet på alla gamla kompisar i byn som nu i vissa fall nästan undviker honom. Det är inte lätt att vara politiker i Italien idag, misstroendet drabbar alla.

Pino har varit en av de drivande krafterna bakom det nya vandrarhemmet som redan är uppfört på något som måste betecknas som rekordtid. Inredningen återstår men verksamheten torde komma igång till nästa sommar. Det viktigaste nu blir nog att hitta en duktig föreståndare, den förre skrämde ju mer eller mindre bort de besökande. Att flytta bort fyren så att borgen åter kan öppnas för besökande blev alldeles för dyrt för byn men i den rika löftesfloran som har strömmat från Pino dessa dagar ingår även att lösa den finansieringen — om han bara blir omvald.

Franco har ännu inte gjort slag i saken och flyttat upp till Melia och Sarino väntar fortfarande på sin rättegång. Den startar troligen till hösten men det tar minst två år innan någon dom kan avkunnas och fram tills dess kan han ingenting göra, han har rese- och näringsförbud. Straffet blir säkerligen villkorligt eller åtminstone kortare än den tid han redan suttit häktad och han har fått tillgång till sitt hus i Chianalea som han väntas få behålla, detta eftersom domstolens förundersökningar har visat att brottet varit rent ekonomiskt. Ingen i härvan har sysslat med varken vapen, droger eller något annat som kännetecknar maffians affärer. När fängelserna håller på att fyllas med verkliga skurkar går finanshajarna fria även i Italien.

Till råga på allt elände kan Sarino inte heller sälja läkemedel längre eftersom hans pappa sitter i rullstol efter en hjärnblödning i våras och behöver ständig omvårdnad. Här existerar inte begreppen långvård och hemsamariter så i dagens läge kan den forne kosmopoliten tack vare de starka familjebanden inte ens avlägsna sig från hemmet mer än på sin höjd för att ta en snabb kopp kaffe. I juli kommer Sarinos syster ner från norr på semester och då får hon lösa av honom. Här står familjen över alla andra intressen, först kommer den, sedan individen, efter den kommer kyrkan och sist kommer staten.

Nere i hamnen ligger den svenska segelbåten Coquette. Dess tvåmansbesättning är på väg hem efter en tre års lång världsomsegling, det fick jag reda på när jag stötte på skepparen på banken. Den sista etappen skall bli en kanalfärd genom Frankrike och Tyskland. I år verkar bli det sista året som det nattliga nätfisket av svärdfisk är tillåtet. Det har någon EG-kommission bestämt efter att diverse ekologiska organisationer lobbade för ett utökat skydd för Medelhavets delfinstam. Att de utrotningshotade delfinerna aldrig någonsin vistas i just dessa vatten tar man ingen hänsyn till. Just nu verkar ingenting alls vistas i dessa vatten, den fiskebåt jag några år tidigare hade fått förmånen att få följa med har nu lagt nät tjugo nätter i följd utan att

få en enda svärdfisk.

När söndagssolen sänker sig bakom Sicilien skall alla stadsborna hem från stranden samtidigt som folket i Scilla traditionsenligt gör sin passeggiata längs strandpromenaden, men de tar naturligtvis bilen ner till stranden för sin kvällspromenad. Detta får till följd att ingen varken kan gå eller köra bil, ett totalt vanvett som dock knappast bekommer en äkta italienare. Trafikkaoset liknar ett Rom i värsta rusningen och mitt i röran börjar två skoterförare att slåss efter en lindrig sammanstötning. Detta leder i sin tur till att den lilla rörelse som förut kunde skönjas i bilhavet helt avstannar och gemene man hänger sig på respektive signalhorn. Och i augusti månad kommer det att se ut så här varenda dag och inte bara på söndagar. Troppo casino.

Litet senare träffar jag Pino och Hilary som tar en Campari på Vertigine och sedan möts vi igen över en pizza hos Nino. Pino väntar med spänning på att vallokalerna skall stänga klockan tio. Fram tills dess är kandidaterna förbjudna att besöka området runt Piazza San Rocco för att ingen otillbörlig påverkan skall kunna ske i sista minuten. Han berättar att killarna som jag en gång varit ute och fiskat faktiskt fick två stora svärdfiskar i natt. Det kan verkligen behövas, bara själva materialet till deras nät har kostat 20.000 kronor styck, sedan har de själva suttit på vintern och knutit dessa två och en halv kilometer långa nät för hand.

Att bannlysa detta fiske skulle vara en del av den kulturella tvångssterilisering som EU står för. Likriktningen får förödande konsekvenser för de små unika öar av autenticitet som fortfarande klamrar sig fast vid sin historia. Att med diktat och kommandon upphäva mångtusenåriga traditioner vore att döda en av de få genuina resterna av Scillas ursprungliga själ. När EU rullar ut sina finmaskiga nät av total konformitet så är det inte många historiskt viktiga företeelser som slinker igenom, denna mastodontorganisation har många kulturmord på sitt samvete. Ett Scilla där man inte längre fångar svärdfisk går knappt att föreställa sig. Då kan jag bara suckande utbrista: C'era una volta un paese — det var en gång en by...

Återigen är jag på väg till Scilla, för vilken gång i ordningen har jag slutat att hålla räkning på. I Villa S.Giovanni gick jag av snabbtåget från Rom och klev rakt upp på det bajsbruna lilla lokaltåget som skulle ta mig tillbaka tre stationer norrut. Och förmodligen också ta mig tillbaka i tiden. Jag stannade i vestibulen, konduktören hann inte ens komma fram, tio minuter senare steg jag som ensam passagerare av på Scillas ödsliga perrong. Stationen var numera helt stängd, allting var förbommat och nerdraget och i det dörrlösa väntrummet hade klottret tagit över väggarna, av de gamla tidtabellsaffischerna som en gång varit uppklistrade återstod bara några smala remsor, där den gröna filttavlan med plastsiffror suttit hade någon sprayat ett stort anarkist-A.

För en gångs skull tog jag in på Pension Sirene precis nedanför stationen. Alla rum med havsutsikt var upptagna så jag fick ett litet rum mot en innergård, jag slapp åtminstone att sova med fönster mot den hårt trafikerade gatan på hotellets baksida. Jag gick ut och åt en snabb pizza på närmsta strandbar, drack en halv flaska vin och gick sedan direkt hem och sov trots att jag inte var speciellt trött. För första gången någonsin hade jag faktiskt flugit till Rom istället för att ta tåget hela vägen. En tidsvinst på över ett dygn.

Nästa morgon gick jag direkt ner till stranden så fort jag hade vaknat. Trots vind och höga vågor slängde jag mig raskt ut i vattnet. Sedan koncentrerade jag mig på att sola, jag läste gazzettan, läste en bok, lyssnade på mp3-spelaren och tittade på folk. Italienarna går inte till stranden för att bada utan för att synas, de är ofta rädda för vatten och simmar bara om det är över tjugofem grader. De har med sig sin livsstil ner till havet, det finns strikta men outtalade regler för allt, även för badlivet. Hela deras beteende är anpassat till diverse gängse kutymer som kan vara nog så svåra att upptäcka för det otränade ögat, ännu värre är det att försöka smälta in.

Jag föll inte fullständigt ur bilden genom att jag var blond, jag var inte heller någon avvikare genom att vara ensam, inte ens mitt långa hår gjorde att jag utmärkte mig, ändå syntes det direkt att jag inte hörde dit, jag hade inget parasoll, ingen radio, ingen matkorg, inga fräcka strandkläder, ingen mobiltelefon, ingen korsordstidning, ingen solstol, inga dyra solglasögon, men största skillnaden var att jag inte höll mig på land utan envisades med att bada trots att vattnet inte var fisljummet utan uppfriskande och klart.

Det är inte lätt att vara italienare, man får verkligen ligga i, de är extremt beroende av att ha en tillhörighet, att bli godkända och vara en del av gemenskapen. Jag hörde några familjer prata med varandra, de var inte bekanta och gott och väl en halvtimmes dösnack gick åt till att känna varandra på pulsen, att kontrollera så den sociala rankingen var ungefärligt likvärdig och att jämföra vad man tyckte mer eller mindre bra om. Det gällde att hitta tillräckligt många gemensamma värderingar, när man gått igenom vädret, vattnet, TV-programmen, olika maträtter och klädstilar och funnit ett visst antal identiska ståndpunkter kunde man vara lugn, då gick man raskt över från att ha varit herrn och frun med varandra till att bli bästa vänner och oskiljaktiga kumpaner i konspirationen gentemot de andra, de som var annorlunda. Nu kunde man börja bli förtroliga och prata väsentligheter, det vill säga avslöja privata intimiteter om ens familj. Ibland är det skönt med hörlurar och lite bra musik.

På kvällen gick jag upp och knackade på hos mina gamla vänner. Pino öppnade och vi började med att ta en traditionell passeggiata tre varv runt piazzan tillsammans med diverse andra maskulina grupperingar. I en långsam men jämn takt går man fram och tillbaka över torget, ibland stannar man vid balustraden och spanar ut i det blå och följer båtarna som ständigt passerar genom sundet. I fall man pratar eller inte är alldeles valfritt men för det mesta diskuterar de italienska männen något för stunden väldigt väsentligt, att gå där fick mig verkligen att känna mig hemma igen, accepterad som en i byn.

Vi hade tänkt äta på den nyöppnade restaurangen i Chianalea, precis bakom hamnen, men när vi kom dit var det stängt. Matställena hade efter augustis stora turistanstormningar återigen börjat respektera veckans utvalda vilodag, något som alltid fanns anslaget vid ingången. När vi ändå hade gått så långt tog vi en sväng bort till Rocco Giordanos senaste tillskott i hotell- och restaurangimperiet, Principe di Scilla. Denne imperiebyggare ägde nästan vartenda etablissemang i byn. De stackars fattiga fiskare som tjugo år tidigare hade varit tvungna att bo i detta fallfärdiga ruckel skulle aldrig ha kunnat drömma om att deras fuktiga tillhåll en dag skulle bli ett av Italiens lyxigaste hotell. Vi gluttade in genom portarna, det var så anskrämligt fult, ett missfoster av prålighet, stilkollisioner och dålig smak. Endast en nyrik italienare kunde älska något dylikt.

Vi gick upp till piazzan igen och slank ner på Vertigine som vi visste var öppet. Som matställe var det som vanligt lika oengagerat nonchalant, för att inte säga okultiverat. Av det som står på menyn har man bara hälften hemma och kyparen stank som en gammal get, det gällde att beställa snabbt för att inte storkna och likväl befann vi oss utomhus. När min gamle vän Gennaro jobbade på Vertigine var han visserligen stupfull varenda kväll men han var åtminstone ren. Maten var helt klart ätbar, inte mycket sämre än på någon annan sylta, men man lägger inte två strån i kors för att göra det där lilla extra som

Rocco faktiskt lyckades med när han jobbade i köket. Den enda anledningen till att det trots allt kommer folk är naturligtvis utsikten, och tyvärr är det också denna utsikt som gör att man aldrig finner någon anledning till att förbättra sig.

Bergen på andra sidan "il stretto" mörknade så sakta och ljusen började tändas i de små fiskebyarna längst ut på udden, de två enorma pylonerna stod fortfarande kvar, från den tiden då Sicilien förseddes med ström genom luftledning, trots att det var över tjugo år sedan man drog kabeln under vattnet hade inget kommit sig för att riva dessa karakteristiska landmärken, om några år skulle man istället blicka ut över världens längsta hängbro, sådan är planen, men med vetskap om italienarnas fantastiska förmåga att in i det längsta förhålla alla förändringar skall man nog inte ropa hej förrän man är över sundet. Sedan skulle Pino "bara" köra mig ner till hotellet, men först "bara" ta en enda öl, plus kanske en liten till. Fem stora sejdlar senare och framåt småtimmarna när Hermes höll på att stänga vacklade jag hem till pensionen som lyckligtvis bara låg hundra meter bort.

Det var den tredje dagen på stranden, fortfarande inga moln men ett kraftigt soldis som gjorde att man knappt kunde urskilja Sicilien på andra sidan sundet, de stora containerbåtarna dök upp ur dimman som spökskepp, som stora flytande katedraler gick de så nära land de vågade för att utnyttja de kraftiga strömmarna. Fortfarande samma irriterande varma vind från söder som piskade upp vattenytan och fick skräpet att komma flygande över stranden, jag var ensam men ändå inte, vi var ett litet gäng som alltid låg på samma ställe och där de flesta vandrade upp till Franco för en panini vid ett-tiden, det unga tyska rastaparet med den lilla hunden, den tunnhåriga lekledaren som liknade Tintin och de båda bögarne.

Franco var ungkarl igen, Marita hade tröttnat på att vara oavlönad servitris och flyttat hem till Sverige. Han hade dock utvidgat sitt territorium sen sist, förutom den ursprungliga källarbaren med de ovanligt rena och moderna toaletterna plus alla de fantastiska gamla skivomslagen på väggarna hade han numera en stor kiosksvering direkt på stranden. Runt byssjan med de uppfällbara fönsterluckorna stod ett tiotal plastbord med parasoller, inte helt fel, vi som låg nere vid vattenbrynet kunde låta alla våra saker ligga kvar, och äta och dricka och ändå ha uppsikt.

Han hade alltid på musik, bara 60- och 70-tal, hans etablissemang hade en mängd olika namn, Dalí Pub, Beatles Pub, Penny Lane, det spretade lite åt alla håll, varenda vägg var täckt av skyltar, vykort, skivomslag, teckningar och på kylskåpet satt ett stort anslag "vogliamo i 60 indietro", vi vill ha tillbaka sextiotalet. Och som ersättning för hans förlupna fästmö hade en anställt en liten thailändska som han hade lockat med sig hem på en av sina vinter-resor.

Sent på eftermiddagen segade jag mig uppför de 280 långa sluttande trappstegen till piazzan, med Chuck Prophet i mp3-spelaren för att stå ut och få lite extra drivkraft. Jag sprang direkt på advokaten som stod farligt felparkerad och blockerade massor av bilar, det generade honom naturligtvis föga, vi gick och satte oss utanför baren, han ville absolut bjuda på ett glas. För att vara 78 år var han ovanligt pigg, man kan inte säga att han slitit ut sig under sitt liv, förutom hans diabetes är det bara minnet som inte riktigt hänger med, man får förklara allting två gånger. Men man kan inte klandra honom för att han inte kan hålla isär alla mina kvinnor som jag släpat med ner till Scilla, för vem kan väl det, jag har själv problem.

En av hans unga polska hembiträden kom och sa farväl, hon hade väl tjänat tillräckligt med euro och skulle tillbaka hem, barkillen lämnade över en stor och kylslagen Martini Bianco, det var lustigt, vi satt och räknade, det var 25 år sedan jag kom till byn första gången, och då var Toto lika gammal som jag var nu. Till slut slank jag ur hans grepp, det är ganska jobbigt med hans minne, det som hände för 25 år sedan går bra, men det man sa en minut tidigare har han redan glömt. Jag köpte vykort och gick ner till Vertigine för att skriva och se solen gå ner bakom Lipari men det var för sent, folk hade börjat äta och det var redan kolsvart, en svag nymåne hängde över bergen och de första fladdermössen svirrade runt i mörkret utanför stupet.

Jag beställde förstås mina favoriter, spaghetti vongole och grillad svärdfisk, och började skriva mina vykort. Livet kunde varit betydligt värre, det retsina-liknande lokalvinet var välkylt, jag upplevde en fullständig harmoni och allt var så himla vackert att jag nästan ville gråta, nedanför avgrunden låg stranden, numera starkt upplyst (tack Pino för ditt agerande i kommunfullmäktige, du visste inte vad du förstörde). För längesen var det så mörkt att man efter att den sista baren hade stängt kunde gå ner bakom någon båt och ta ett ljuvligt nakenbad mitt i natten när vattnet oftast var varmare än luften.

Italienarna var mindre romantiska och mer praktiska, de tog bilen ner till hamnen och hade sex, det låg drivor av kondomer på kajen (kanyler också för den delen, det var förstås skönt att slippa dem på stranden). Det verkade som om bilen var det enda sättet för dem att komma till, för eljest vet jag faktiskt inte hur de går tillväga. Det kan inte vara lätt i en liten by där alla ser allting, allt skvaller, familjens rykte, allting sätter stopp, inte den minsta fläck på ryktet, hedern framför allt, för att inte tala om den extrema lyhördheten, väggar av papper, fönstren alltid öppna och husen nästan sammanbyggda.

Jag skrev färdigt mina vykort, beställde en Aversa från baren, såg ett stort upplyst kryssningsfartyg passera ute i sundet, lycklig att inte vara ombord utan sitta stilla på land, allting var så vackert. Sedan blev

jag lite berusad, felet var en sista jättestor öl som visade sig vara droppen som fick bägaren att rinna över. Ganska löjligt egentligen, jag var på väg hem och det var bara för gammal vänskaps skull som jag gick in på Ninos bar S.Francesco som numera var patetiskt folktom. En gång i tiden var detta byns absoluta medelpunkt och en gång för mycket länge sedan kom Nino och hälsade på mig i Sverige, så jag var naturligtvis tvungen att stanna och prata en stund, kunde omöjligt bara gå förbi.

Nästa morgon blåste det ännu mer. Redan när jag vaknade hörde jag vindrasslet i takplåtarna, tveksamt om det skulle bli en dag på stranden. Vykorten jag skrev kvällen innan behövde frimärken, jag fick gå till tre olika tabaccherior innan jag fick napp, brevlådan låg halvvägs upp till piazzan, med sciroccon i ryggen nästan lyftes jag upp för trapporna, sedan tog jag vägen ner genom Chianalea, fiskebyn på baksidan av borgen, och tog återigen en titt på det nya lyxhotellet, detta urgamla privatpalats precis i vattenbrynet som redan den första gången jag kom till Scilla varit i så dåligt skick att bara de absolut fattigaste ville bo där. Något som de gjorde på egen risk eftersom byggnaden redan var utdömd. Sedan stod huset tomt i många år, det var på väg att fullständigt rasa ihop och nu helt plötsligt var det lyxrenoverat. Men vilka ville eller kunde bo där för 400 euro/natten, bara de som nödvändigtvis måste visa hur mycket pengar de har.

Jag gick igenom hamnen, rundade borgen, havet var en enda häxkittel och stranden ett inferno av obekanta flygande föremål. Strandmattan vägrade ligga still hur många stenar jag än försökte förankra den med, jag tog ett snabbt dopp och gick upp till Franco, vattnet var inte ens varmt. Pino kom förbi och undrade var jag hållit hus kvällen innan, han var besviken, hade förväntat sig ytterligare en blöt pubrunda med massor av öl, på sommarhalvåret är han antingen sjukskriven eller har semester och hans huvudsakliga sysselsättning dagtid, om vädret tillåter, är att vara ute med motorbåten och fiska, eljest spelar han kort eller ser på tv, företrädesvis motorsport, på kvällarna hänger han på barerna och lapar stora pints tills de stänger, i den mån han hittar någon att dricka med.

Nu hade alla deras engelska vänner som våldgästade dem hela sommaren åkt hem, alltså hade han letat överallt efter mig för att få någon dryckeskompanjon, men han hade inte tittat inne under Ninos välskyddande bastak dit han visste att jag aldrig brukade gå. Vi satt och filosoferade ett tag med varsin Becks för att skölja ner dammet som satte sig i halsen, sciroccon virvlade upp stora moln som kom drivande längs gatan. Pino hade helt lagt av med politiken sedan han varit på vippen att låta sig luras till en kandidatur som i princip innebar en total livegenskap till maffian (eller "the village people" som var Pinos lite mer neutrala namn på 'ndranghetan). Detta var den nya taktiken, många mindre bemedlade kommuninnevånare blev plötsligt väldigt nyrika genom att kandidera och ta plats i fullmäktige, alla visste nog inte vilket pris de egentligen betalade, och vad som kunde hända om deras verkliga arbetsgivare blev missnöjd med beslutet.

Eftersom vi skulle äta pizza med Hilary på kvällen behövde vi lite riktig mat till lunch, vi gick till U'bais vilket visade sig vara ett dåligt val. Detta var Rocco Giordanos första försök att skapa en kvalitetsrestaurang i byn. Men det var för mycket länge sedan, numera var det bara affärsmännen som inte själva betalade och diverse aningslösa turister som gick dit. Det var dyrt och dåligt, betjäningen var ung och slarvig och när de till och med hade mage att fråga om det var OK att behålla de två överskjutande eura i dricks så gav vi dem naturligtvis inte en enda cent.

Sedan ner till spiaggan igen, jag lyckades ta mig ut i vattnet utan att bli omkullslagen av vågorna. Det är en konstig känsla att ligga och flyta i dessa enorma vågor som nattens storm hade lämnat efter sig, nere i vågdalarna ser man varken land eller hav, man är längst ner i ett hål och vågen tornar upp sig som ett höghus, plötsligt lyfts man 4-5 meter upp i rymden, det känns som att flyga. Det värsta är när man skall ta sig upp igen, det gäller att ha exakt rätt timing, simma så långt in det går utan att bli dränkt, vänta på den stora vågen, surfa på den ända tills den vänder, sedan snabbt vidare för att få fast mark under fötterna innan nästa vältrar in, hamnar man det minsta fel är det risk att man suges ut igen och får en massa kallsupar.

På kvällen blev det återigen lite för mycket att dricka, fast jag hade lovat mig själv att ta det lugnt, Pino höllde i mig det ena glaset vin efter det andra medan vi tittade på TV-fotbollen, sedan tog vi bilen ner till Calypso, den stora källarbaren längst bort på stranden. Vi åt en fantastisk god maxi-pizza med färska tomater och bufala-mozzarella, och drack mycket mera vin. Det var stökigare än vanligt, en öronbedövande karaoke som gjorde det nästan omöjligt att prata, en enfaldig trollkarl som visserligen inte förde så mycket oväsen, men var totalt värdelös. En (eller var det två) stora Avernor för att smälta maten, sedan hade jag fått nog. På väg till hotellet mötte jag Sarino och vi stod och pratade en stund innan jag gick upp och la mig.

Nästa dag tog jag säsongens sista bad, molnen drev ihop sig igen och semestern var nästan slut. Hösten kom även till Scilla, strandpojken hade hållit på hela dagen med nedmonteringen av solstolarna och kört iväg med lass efter lass för vinterförvaring, ingen förväntade sig några nya kunder. På en av strandbyssjorna hade jag spanat in en tavla målad av det gamla strandlejonet Ciccios alkoholiserade farbror. Giovanni Ciccione var en bra bit över åttio och hans naivistiska och extremt amatörmässiga

Scilla-tavlor hade en viss charm. Några år tidigare hade jag köpt ett verk med borgen som motiv och nu ville jag gärna komplettera med en målning från den andra sidan byn, med fiskebyns gytter av hus och gränder. Ciccio hade alltid några av hans farbrors alster hängande i skjuet där han tog upp betalning för solstolarna, men när jag kom dit hade de tyvärr redan gått till magasinering och han orkade inte åka och rota.

Jag gick in till Nino i baren och beställde en öl. Jag förklarade att det var mitt bagage som stod borta på hans pizzeria och att jag skulle titta in senare och äta en bit innan jag tog tåget hem. Med flaskan i handen gick jag och satte mig på piazzan och tittade på bröllopsgästerna som nonchalant släntrade ut från den gamla kyrkan. Ett bröllop är ett tillfälle som inte får missas, italienarna brassar på med det tunga klädartelleriet utan att för den skull någonsin gå över gränsen, det är vansinnigt fräck och elegant men ändå sobert och smakfullt. De kan verkligen konsten att visa upp sig, det är tajta vita långklänningar med djupa sprund och mörka sidenhalsdukar, det är kolsvarta kostymer och dyra solglasögon, barnen har kräsockor, kvinnornas håruppsättningar hålls ihop av något som liknar små fågelburar och över alltihop svävar en diskret doft av fin parfym. Jag fick snart nog av den konstgjorda prakten som minglade runt barborden och sökte mig istället ner mot stranden.

Solen höll på att gå ned, småkillarna spelade fotboll mellan de trasiga målställningarna medan de lite större grabbarna var involverade i ett kortspel bakom en båt. Tjejerna åkte rollerblades längs den nylagda trottoaren, de var riktigt duktiga. Jag gick långsamt för att inte bli svettig igen. Till slut kom jag i alla fall ända bort till La Pineda. I dag hade de fått in det lokala vitvinet så jag satte mig längst ut på terrassen med en liten karaff.

Himlen mörknade och lamporna började tändas, det var lika vackert som vanligt, jag kunde aldrig se mig mätt på dessa fantastiska röd-lila solnedgångar. Uteserveringen var inringad av en häck med stora hibiskusbuskar som nästan alla stod i full blom, röda och gula om vartannat. Ett kryssningsfartyg gled sakta förbi ute i sundet och Sarino puttrade iväg på sin gamla moped, han skulle antagligen bort till sitt lilla trädgårdsskjul och ge hundarna mat och vatten.

Jag tänkte på den nya gatubelysningen längs strandpromenaden, de starka strålkastarna hade visserligen drivit bort hasch-flummarna till andra mer obskyra men samtidigt mera rökvänliga områden. De flesta verkade numera istället sitta och puffa i sina bilar nere vid hamnen. Men med de nya gatlyktorna försvann samtidigt något av charmen med den kolmörka stranden dit jag ofta hade sökt mig för nattliga nakenbad, och där jag till och med en gång för längesedan hade älskat bakom en gammal fiskebåt. Det var tider det.

Den nybyggda strandpromenaden var inte alls så välbesökt som man kunde ha väntat sig en lördagskväll. Många hade säkerligen suttit hemma och sett på matchen. Annat var det under VM -82, då fanns det bara en enda bar med teve och där samlades nästan hela byn. Uppe vid stationen var det ändå ödsligare, det omslingrade paret i väntkuren lomade iväg när jag dök upp med min väska på andra sidan spåren. De trodde att de hade funnit det perfekta stället för lite avancerad lördagspetting men där bedrog de sig, här kom en galen turist som skulle ut och åka tåg mitt i natten.

Sedan var jag helt ensam, det var alldeles tyst, stationen var igenbommad, jag kände på toalettdörrarna men även de var låsta, ställverket var bortmonterat, biljettluckan igenspikad och det solkiga väntrummet fullklottrat med graffiti. Tystnaden bröts av att en spökröst i de raspiga högtalarna förklarade att jag skulle ta mig i akt för ett tåg som snart passerade på spår ett. När jag gick längs perrongen såg jag baksidorna av Via Nazionales höga hyreskaserner, ljusen släcktes och fönsterluckor drogs ner, världen vände sig bort, jag tänkte på en novell av Ray Bradbury, den om den siste mannen i världen som fortfarande envisades med att ta en kvällspromenad.

I detta normalt så bullriga och folktäta land kommer ensamheten som en chock, ett onaturligt traumatiskt tillstånd som inte skall få förekomma. Och kontrasten blev inte mindre av att jag var ensam på en järnvägsstation. Jag förstod inte riktigt hur det kom sig att ett stort natttåg upp till Rom fortfarande kunde stanna på en station som var helt nerlagd och normalt bara angjordes av ett antal lokaltåg. När tåget väl rullade in var jag den ende som klev på. Och för första gången någonsin var jag inte ens säker på om jag ville komma tillbaka.

DEL 2 GUDAR OCH ÖVRIGA

KAPITEL 1 LA STORIA

Det tog många år innan jag fann det mödan värt att sätta in min by i ett historiskt perspektiv. De mytologiska dimridåerna var intressantare som spekuationsobjekt, där fanns den ottydlighet som kunde kittla min fantasi. Jag tyckte länge att själva upplevelsen skulle stå för sig själv och inte dras ner till en futtig vetenskaplig nivå, att det var viktigare med *Carpe Diem* än att rota i det förflutna. Den som till sist fick mig på andra tankar var Serge, den vetenskapliga blodhunden som inte låtit någon kalabrisk sten ligga ovänd.

Skall man gå till botten med Scilla så skall man alltså gå till Serge. Just nu är han längre ner än han någonsin tidigare varit. Serge är från Paris, runt förtiofem, kraftig, blond och precis så spirituellt arrogant som en fransk intellektuell förväntas vara. Vi kom till Scilla ungefär samtidigt men Serge har sedan dess bott i byn flera månader varje sommar. Som etnograf, kulturvetare och historiker och nu även med en arkeologisk snabbutbildning i bagaget har han inmutat Kalabrien som sin akademiska domän, och mycket få italienare slår honom på fingrarna vad beträffar kunskaper om detta område. Mest känd är hans avhandling om kulturen runt svärdfiskfångsten.

Just nu är det en mycket exalterad Serge som med glänsande ögon och yviga gester för mig ner i kryptan under San Rosario-kyrkan i Scillas grannby Bagnara. Den ligger på en klippphylla högt ovanför byns fattigkvarter vid den gamla hamnen. Som så vanligt är har kultplatsen förblivit densamma genom århundraden av skiftande religioner. Under denna katolska kyrka har Serge i en rasande hastighet och inte överdrivet pietetsfullt eller professionellt, grävt sig tillbaka genom seklerna.

I det ena av kryptans stora valv finns små rester av en äldre romansk kyrka som helt revs när den nuvarande byggdes. Under detta lager finns ett murverk efter en ännu äldre byzantinsk helgedom. Det andra valvet är intressantare, där finns en medeltida kyrkogård med hundratals små oljelampor i lera bland förmultnade skelettdelar, och under denna ännu en gravplats från den byzantinska tiden, även den med oljelampor i en äldre och enklare stil. Närmast den forna kyrkomuren finns vissa enskilda, bättre bevarade gravar för finare folk.

Kryptans ena långsida består av en bergvägg där det ständigt sipprar fram lite vatten. När man för tio år sedan grävde ner ett plaströr tvärs över kryptan för att dränera detta flöde, stötte man på en stenmur på ungefär en meters djup. Dit ner har Serge nu kommit och denna mur från ca. 1100 f.Kr. som han håller på att frilägga är utan tvivel en del av en fenicisk bosättning. Husmurarna av sten är placerade direkt på berggrunden, ett för fenicierna specifikt byggnadssätt.

Parallellt med det nutida plaströret finns en mer än tretusen år gammal avloppsränna av kupat tegel som anlagts med samma syfte som nu, att avleda det vatten som redan då trängde fram ur samma bergsspricka. Där vattnet skulle passera under en av murarna var rännan igensatt av feniciska keramikrester som det var en fröjd att sitta och tvätta i sköljspannen. Precis som på ett fotopapper vid framkallningen, tonade de mest fantastiska mönster och målningar sakta fram när vattnet lossade mullen från skärvorna. Här framträder svart på vitt små fragment av liv, lika avlägset som från en fjärran utforskad värld. En liten krukskärva i min hand öppnar dörrar till en mörk forntid.

I denna jordfattiga trakt är huvudparten av den lösa material tillförd, flera tusen års kulturavlagringar ryms inom djupet av en dryg meter. Denna utgrävning är det första unika beviset på att de sjöfarande fenicierna bosatte sig även på det italienska fastlandet, tidigare har man funnit rester av deras handelsstationer enbart på Sicilien och Sardinien. Förhoppningsvis kan Serges fortsatta forskning kasta något ljus över Kalabriens tidigaste historia. Italiensk television skall göra ett större reportage om hans utgrävningar och då ökar chanserna till fortsatta bidrag. Detta geografiska centrum av Medelhavet har befolkats av greker, romare, kartager, goter, bysantiner, araber, normander, tyskar, fransmän och spanjorer. Först i denna långa kedja av invandrare och erövrare kan vi nu sätta fenicierna.

De som otvivelaktigt haft störst inflytande på Kalabrien är grekerna. Man tror att omkring en halv miljon greker utvandrade till syditalien mellan 700 och 400 f.Kr. Under de grekiska kolonierna var Kalabrien världens kulturella och vetenskapliga centrum. Mest känd är Pythagoras filosofiska skola i Kroton, nuvarande Crotone, men även inom läkekonsten, poesin och astronomin nåddes stora framsteg i de storgrekiska stadsstaterna, vars största problem var att de inte kunde hålla sams utan jämt låg i fejd med varandra.

Det expanderande romarriket lyckades genom de pyrrhiska och puniska krigen ta kontrollen över

syditalien. Rom hade svårt att livnära sin befolkning och var på jakt efter bröd åt folket. Den ekologiska kollaps med kalhuggning och jorderosion som redan ruinerat Grekland drabbade nu även dess rika kolonier. Skogarna omvandlades till romerska flottstyrkor och de stora latifundiernas rovdrift förödde snabbt den tidigare så bördiga jorden.

När romarriket föll härjades landet av vandaler och östgoter innan det byzantinska Konstantinopel tog över det Kalabrien som fortfarande till stor del var grekiskt. Vi har detta område att tacka för mycket av den klassiska bildning vi senare kunnat ta del av. De grekiska emigranterna tog med sin mytologi, sin litteratur och sin vetenskap och fortsatte att utveckla den i det nya landet. Där förvarades den länge innan vi i norr fick upp ögonen för detta fantastiska arv. Många romare var intresserade och imponerade men oftast svaga i det grekiska språket. I klostren uppe i de kalabriska bergen hölls den grekiska kulturen levande av skrivkunniga munkar som kopierade och översatte. Hit vallfärdade under folkvandringarnas mörkaste århundraden engelska och franska kyrkomän för att skriva av och föra hem grekiska texter.

Syditalien var som en stor växelstation med ingående linjer från sydost och utgående mot nordväst. Här på denna kulturens rangerbangård stod vagnar olika länge, fullproppade med sprängstoff, i väntan på att skickas ut över Europa och bilda grundvalen till allt det vi idag kallar västerländsk kultur. Det är något som ofta glöms, att om inte klostren i Kalabrien och de arabiska biblioteken uppträtt som kulturella skyddsrum under den långa barbariska tiden fram till skolastikens framväxt på medeltiden, så hade vi idag inte haft tillgång till särskilt mycket av denna grekiska skatt. Vår kultur hade sin vagg i Grekland men sin barnkammare i Aspromonte och i Alexandria.

Under 800-talet intog arabiska saracener Sicilien och gjorde mer eller mindre lyckade framstötter mot fastlandet. De kalabriska kuststäderna plundrades kontinuerligt på slavar och andra rikedomar. Vid förlusten av Sicilien började Byzans, till tröst eller på trots, att kalla Kalabrien för "Sicilien på denna sidan sundet", vilket på 1700-talet låg till grund för namnet "De bägge Sicilierna" på det spansk-bourbonska kungariket i Syditalien. På 1000-talet infiltrerades och erövrades Kalabrien av normanderna, ättlingar till Gånge-Rolfs vikingar. Dessa bildade en hel dynasti kallad Hauteville, efter den borg i Normandie varifrån inte mindre än åtta vikingabröder drog iväg för att söka lyckan i Italien. Migrationslederna var sannerligen irreguljära och kulturkrockarna mera regel än undantag. Det är inte underligt att man i Scilla kan se de mest skiftande ansikten, där finns allt från rent negroida drag till andra mer utpräglade nordiska.

Där nere levde på 1000-talet alla forntida och dåtida erövrare i en gemensam påverkan och de bildade en kulturell smältdegel där åtminstone sex olika språk användes, grekiska, arabiska, hebreiska, franska, latin och folkspråk. Kalabriens stjärna stod nu som högst, framgent följde enbart ett långsamt utdraget förfall där plågorna bestod av allt ifrån pest, jordbävningar och stråtröveri till den så fruktade inkvisitionen som dödade alla muslimer, fördrev alla judar och hängde alla oliktankande. Syditalien föll i glömska och blev en utarmad avkrok som än i dag lider av den långa sömnen.

Redan under romartiden grundlades alla de problem som kom att bli söderns gissel. När en så stor del av kommunikationerna och krigen bedrevs till sjöss så gick det åt ofantligt mycket virke. Ingen ny skog planterades utan bergens bördiga jordar eroderade och rann ut i havet. De jättelika jordegendomar som tilldelades patricier eller krigsherrar gav, om de alls brukades, ytterst låg avkastning. De som inte tvingades till slavarbete, drog upp i bergen som rövare.

Slavuppror i syd ledde till hungerkravaller i Rom. Varorna nådde sällan de marknader som kunde gjort produktionen lönsam. De vägar som gick att använda var oftast livsfarliga, man riskerade hela tiden att bli plundrad av stråtrövare. Bergen var egentligen en enda stor gerillabas från romartiden fram till 1900-talet, då de förbättrade kommunikationerna bröt rövarbandens geografiska försvar. Långt in på 1800-talet gick all trafik i stort sett till sjöss. I slutet av detta sekel förlängdes järnvägen från Eboli, där Kristus påstås ha vänt om när han hjälpte Gud att fördela jordens rikedomar, ner till Reggio Calabria.

Man kunde då ta sig från Neapel till Reggio på femton timmar, mot de tre dygn som samma sträcka tog längs Via Nazionale. Denna gamla huvudväg var fruktansvärt slingrig och smal och den löper fortfarande rakt genom Scilla. Idag kan man köra samma sträcka på sex timmar om man tar betalmotorvägen Autostrada del Sole. Anläggningskostnaderna för den sista biten före Reggio var enorma, ovanför Scilla består vägen enbart av broar över hisnande raviner och tunnlar tvärs igenom bergen.

De terrasserade dalgångarna vittnar om forna odlingsförsök men dessa torra, steniga branter lämpar sig bäst för getter. Trots förbud ser man ofta svedjor uppe i bergen som för att tillfälligt ge nytt foder till djuren, på längre sikt bara ökar jorderosionen. I mer än tvåtusen år låg all god jord under de stora godsens. Efter andra världskriget var svälten så stor bland de många arbetslösa att flera stora desperata jordockupationer var på vippen att utlösa en lantlig revolution. Med massor av friska Marshallpengar störtade då kristdemokraterna in och befriade godsägarna från stora obrukade alternativt obrukbara landområden som snabbt delades ut.

Någon riktig reform var det inte tal om, jorden gavs ut mot skuldbrev till staten och godsägarna ersattes med taxeringsvärdet. Det hela var en skenmanöver men syftet uppnåddes, kommunisterna tappade både

hakan och det starka stöd de tidigare åtnjutit. De hamnade i den vanliga rävsaxen, mumlande försökte de förklara varför de nu inte kunde stödja en reform som de så länge hade kämpat för. I land efter land gick den här taktiken hem

I Scilla har kommunisterna faktiskt ofta hållit sig vid köttgrytorna genom att utnyttja den stora medelklassens nedärvda hat mot de feodala härskarna vars övergripande förtryck kändes mest förnedrande för borgarna. Advokat Ferrentes ingripande som kommunistisk fullmäktigeledamot är likväl betecknande för bristen på visioner. Allt han åstadkom under sitt mandat var att han avskaffade bysirenen som två gånger om dagen skulle kalla folk till ett fiktivt arbete och att han lät plantera akacior längs en av genomfartsgatorna. Fast han var ju faktiskt också med om att köra iväg en napolitansk miljonär som ville köpa upp byn och bygga lyxhotell. Denne låg med sin flytande villa på redde och försökte intrigera men fick dra svansen mellan benen när ett tillfälligt ankringsförbud infördes mot båtar av just den storleken. Hur hade det sett ut idag om han hade fått härja fritt i byn?

Scillaborna hatar sin borg, men inte för att ett av historiens värsta odjur, Karl av Anjou, påstås ha slickat sina sår där i avvaktan på ett nytt försök att inta Messina. Scilla var då centralort i ett grevskap som sträckte sig över hela Italiens tåspets. I borgen härskade fursten med sin förvaltare och varje höst tvingades byborna att marschera upp till borgen och lämna ifrån sig sina surt förvärvade naturprodukter. De samfund som en gång grundades för att skydda arrendatorer och småjordbrukare mot feodaladeln var inte längre säkra i bergen. Den smarta motstrategin blev då att börja ta betalt för ett löfte om att inte plundra utplundrarna. Så föddes 'ndranghetan.

Samfunden gick under jorden och gjorde stora pengar på sin förmenta beskyddar-verksamhet. Samtidigt etablerade man osynliga, hierarkiska nätverk där oinskränkt makt och hänsynslöshet koncentrerades till den topp som inte längre hade något annat än familjära floskler gemensamt med fotfolket. Den enda gång som maffian legat riktigt lågt var när Mussolini genomdrev sitt korporativa samhällssystem som innebar ett mer raffinerat och effektivt förtryck.

Mussolini förklarade att det inte fanns plats för fascismen och maffian i samma land. Vad han gjorde i praktiken var att deportera de bossar han inte hade någon användning för och köpa över de som underkastade sig Il Duce. Efter andra världskriget var maffian starkare än någonsin tidigare. När den amerikanska armén landsteg i Sicilien valde man att överallt samarbeta med maffian som länge hade bidat sin tid och nu fann en mängd nya lukrativa arbetsfält som smuggling och svartabörshandel. Ett avtal med dessa herrar sluter man för evigt och när Nino vägrade betala in avgiften fick han vada i glas-splitter efter att någon maffia-torped slängt in en bomb i hans bar.

Maffians viktigaste uppgift är annars att se till att alla viktiga entreprenader, upphandlingar och kontrakt går till deras egna företag. När den italienska järnvägen för flera år sedan fick en ny generaldirektör, Ludovico Ligato, så begick han det fatala misstaget att ge anbudet på alla sanitetsvaror till ett icke maffia-kontrollerat företag som han dessutom var ofin nog att själv ha stora intressen i. Först lyckades de maffialierade politikerna få honom avsatt. Det gjorde nu inte så mycket, han hade blivit rik som ett troll och köpt sig en egen ö. Men sedan gav sig Ligato helt oförståeligt upp i en liten bergsby ovanför Scilla. Ingen vet vad man hade haft för lockbete men under denna utflykt blev den före detta järnvägschefen pepprad med över femtio kulor av tre män som inte ens brytt sig om att maskera sig. Husväggen mot vilken han blivit skjuten var så perforerad att den såg ut att kunna rasa när som helst.

En annan vanlig företeelse som raserar hus är de många jordbävningarna. Scilla ligger i det oroliga bältet mellan Etna och Vesuvius. Vid den stora jordbävningen runt Messinasundet 1783 beräknas femtiotusen människor ha dött. Några år tidigare hade den svenske konstvetaren och arkitekten Carl August Ehrensvärd passerat Scilla på väg hem från Sicilien. Hans korta beskrivning lyder, "en vattensprutning förorsakad av en rullande havsvåg genom en grotta halvt under och halvt över vattenbrynet". Den grotta i borgklippan, som idag innehåller en madonnastaty kan ha varit vad som framkallade fontänen som Ehrensvärd såg. När vågorna slog in blev luften instängd, den trängdes ut under vattnet och exploderade i en kaskad av vatten och ånga. Att grottan nu ligger mycket högre beror på att nästa stora jordbävning fick vattenlinjen att sjunka flera meter. Den kom på mellandagarna 1908 då tre våldsamma jordstötter la hela Scilla i ruiner och dödade väldigt många bybor.

De som inte dog direkt strök med i de svåra efterskalven, i den oerhörda flodvågen som drog ut hela kvarter i havet eller i de farsoter som bristen på vatten och föda orsakade. Iskalla vinterregn gjorde det inte lättare för de överlevande. Fler än hundratusen människor beräknas ha omkommit i en av de största katastrofer som världen har upplevt i historisk tid. I det brinnande Messina gick Axel Munthe runt och räddade liv. Hans korta rader i San Michele-boken är en skakande skildring av mänskligt lidande. Här tror jag att han för en gångs skull höll sig till sanningen. Detta var den första massmedie-katastrofen, ett häfte kallat "Messinas undergång" såldes i Sverige i över trettio tusen exemplar. Många ville bistå men hjälpen hade svårt att komma fram. I senaten föreslogs på fullt allvar att man skulle bomba resterna av Messina och Reggio, täcka allt med kalk och aldrig bygga upp det igen eftersom det var meningslöst att bo på så

riskabla platser. Detta ledde till en folkstorm och förslaget förkastades.

Jag har ibland frågat mig hur folket i Scilla orkar leva i vetskap om att byn när som helst kan utplånas. Svaret är naturligtvis att de precis som jag själv när jag befinner mig i byn, överhuvudtaget aldrig ens tänker tanken. Jordbävningar reduceras till någon teoretisk, en hypotetisk fantasi som inte händer här. Det skulle inte gå att leva i fruktan för vad som skulle kunna hända. Men nog måste detta hot undermedvetet sätta vissa deterministiska spår i den syditalienska folksjälén. Maffiamorden är något man i alla fall inte längre orkar leva med. Jag var i Scilla när Ligato mördades och såg den bestörtning som byborna kände. Många av mina vänner var helt förkrossade men även förbannade över den skam som än en gång drabbade söderns befolkning. Då, 1989, kändes det som en vändpunkt, att folket inte längre tolererade maffian. Ändå dröjer det fem år innan man lyckats nysta upp de långa härvorna av underhuggare och beskyddare i syndikatet och äntligen har tillräckligt med tjallare för att komma åt den huvudansvarige för Ligato-mordet, 'ndrangheta-bossen Sante Araniti från Reggio Calabria.

De gånger historien snuddat vid Scilla är när Garibaldi 1860 tågar förbi för att ena Italien och när de allierade 1943 gör om samma manöver för att befria landet från fascismen. Till vilken nytta undrar man, Italien är mer splittrat än på länge, Lega Nord går fram och kräver att slippa den landsända de inte längre har någon nytta av och på Piazza Venezia talar en ny Mussolini till de svarta massorna. När Franco frågar efter vägen vägrar folk i norr att hjälpa honom när de ser att nummerplåtarna på hans bil skvallrar om hans sydliga hemvist. Vad har vi egentligen lärt oss ?

Den erkända kalabriskaste gästfriheten är en kvarleva från den normandiska tiden då mångfalden tolererades, då ingen diskriminerades utan det avvikande sågs som en kulturell tillgång. Att alltid öppna sin dörr för en främling är det vackraste arvegods en befolkning kan bära med sig. I kväll äter vi en stor kalabrisk middag hos Serge och Barbara med pasta och Chiuffo, ett dialektalt namn på den lilla fina köttbiten i svärdfiskens nacke som aldrig säljs över disk utan är reserverad för kaptenen, eller för en Serge som är kompis med de flesta kaptenen. Lilla Lea leker på altanen och håller vatten fram och tillbaka ur några oljelampor från utgrävningen. Här sitter vi, en fransman, en tyska, en svensk och några italienare och låter historiens vingslag förmana oss att aldrig förlora vår tolerans.

1270 f.Kr.

Enligt den romerske militären och historikern Polybios så besegrades och förstördes Troja detta helt fiktiva årtal. Men i sitt 40 band stora livsverk "Historiai" som skrevs mellan 140-120f.Kr. nämner han att Skylla-klippan redan på tiden för Trojas fall var bebodd av etruskiska sjörövare. Detta kan mycket väl stämma eftersom etruskerna, som på grekiska kallades Tyrrener, på den tiden helt och hållet dominerade sjöfarten runt det som idag kallas den Tyrrenska sjön.

493 f.Kr.

Den så kallade "Tyrannen" Anaxilas, som härskade i den lilla stadsstaten Rhegion (Reggio Calabria), intar staden Zante på andra sidan sundet och döper om den till Messina efter hans födelsestrakt Messenien i västra Grekland. Samtidigt erövrar han klippan i Scylla från etruskerna och anlägger ett riktigt kastell. Notera att ordet tyrann på grekiska helt enkelt betydde härskare och hade inget med personens lynne att göra, tvärtom var de flesta tyranner relativt omtyckta av sina undersåtar.

340 f.Kr.

Den grekiska stadsstaten Korint erövrar hela Kalabrien inklusive staden Rhegion och dessa grekiska emigranter blir de nya härskarna över Scylla-klippan.

211 f.Kr.

Borgen i Scylla intas av romarna.

72 f.Kr.

De romerska slavarnas berömda upprors-hjälte Spartacus hade under detta år sitt högkvarter i borgen. Året därpå besegras hans 5000 man starka slav-armé av romarna vid ett stort slag i Lucania (nuvarande Basilicata).

1255

Kung Manfred av Sicilien utser sin vasall greve Pietro Ruffo från Catanzaro till borgherre i Scilla. Denna urgamla adelsfamilj har trots ett stort antal skiftande härskare över Kalabrien aldrig släppt ifrån sig kontrollen över borgen. Den nuvarande huvudmannen i Ruffo-familjen heter Fulco och hans fullständiga titel är "Ruffo di Calabria, Principe di Scilla" (Ruffo från Kalabrien, furste av Scilla).

1520-1557

Trötta på det förödande feodala förtryck som de ständigt utsatts för av familjen Ruffo vidtar byborna en mängd åtgärder för att protestera och söka hjälp hos regionens styrande. Även om det inte är tal om något regelrätt uppror och att kampen sällan går till handgripligheter så lyckas man för en tid framöver lindra de otroligt tunga beskattningar och inskränkningar i näringsfriheten man tidigare blivit ålagda.

1775

En specialdomstol inrättas i Neapel för att på sikt avskaffa det feodala enväldet i Scilla. Trots detta dröjer det ända tills 1806 innan alla rester av borgherrarnas utsugning slutligen slopats.

1783

Ett stort vulkaniskt jordskalv lägger hela byn i ruiner. Enligt tillförlitlig statistik dog endast 17 personer under de raserade husmassorna, de övriga invånarna i byn hade sökt sin tillflykt till stranden. Men eftersom denna våldsamma undervattens-eruption hade bildat en tolv meter hög flodvåg så drunknade i stort sett byns hela befolkning (1471 människor) när de sveptes ut i havet. Detta hade naturligtvis inte hänt om de istället sökt skydd uppe i borgen.

1806-1808

Borgen intas av en fransk militärstyrka men de förlorar nästan omedelbart kontrollen till en liten engelsk flotteskader. Ett drygt år senare återtar fransmännen kastellet efter en längre tids belägring.

1812

En stor explosion i borgens krutförråd orsakad av ett blixtnedslag förstör vissa delar av byggnaden och dödar ett flertal militärer.

1860

Den italienske enhets-ivaren Garibaldi upprättar sitt stabskvarter i borgen. Hans frivilliga armé hade just lagt under sig Sicilien och delar av Kalabrien. I Scilla slickar han sina sår och förbereder den stora marschen mot Neapel som blir den avgörande faktorn i nationens enande.

1908 (28 december)

Ett nytt stort vulkanutbrott på havsbotten förstör fullständigt både Reggio och Messina, plus naturligtvis alla småbyar i området. Precis som år 1783 dör betydligt fler människor i de efterföljande tsunami-vågorna än av själva jordskalvet. Även de epidemier av kolera och andra sjukdomar som utbryter efter katastrofen skördar många dödsoffer. I Messina beräknas 70.000 människor ha dött vilket var 60% av stadens befolkning, samma statistik för Reggio Calabria på fastlandet var 15.000 och 35%. I Messina blev 90% av byggnaderna totalförstörda.

1943 (september)

Min vän advokat Toto Ferrente minns hur han som barn, tillsammans med sin och många andra familjer i Scilla, tillbringade några veckor som mer eller mindre bofasta i järnvägstunnlarna. Detta för att skydda sig från de flygangrepp som utfördes av båda de stridande parterna.

1949

Under de fyra sommarmånader som inspelningen av filmen "Stromboli" varar har regissören Roberto Rossolini hela sitt filmteam inkvarterat i Scilla. På Stromboli fanns inte plats för så mycket folk så de flesta medarbetare och skådespelare skeppades ut till ön för dagens arbete men sov och åt i Scilla. En del åldringar minns fortfarande när filmindustrins strålkastare var riktade mot byn och filmstjärnorna, med Ingrid Bergman i spetsen, paraderade på strandpromenaden kväll efter kväll.

1959

Donna Paola Ruffo di Calabria gifter sig med den blivande kungen av Belgien Albert II. Drottning Paola abdikerar från tronen år 2013 till förmån för sin son Phillippe som blir Belgiens nye kung. Under 60-talet besökte kung Albert och drottning Paola regelbundet Scilla. Hennes bror Fabrizio innehade under åren 1975-2006 furstetiteln "Principe di Scilla" och hennes brorson Fulco är således den nuvarande "prinsen" av Scilla.

1980 (2 juli)

Författaren till dessa rader kliver för första (men inte sista) gången av tåget på perrongen i Scilla. Detta lilla steg nerför ett peronvagnsfotsteg blev på många sätt avgörande för hur livet kom att gestalta sig för denne värme- och kunskaps-törstande svensk. För några få av Scillas invånarna blev detta början på en lång vänskap till denne exotiske nordbo, men för byn som sådan var denna ankomst inte mer än en fjärils vingslag. Han var bara ännu en i den långa raden av besökare.

2023 oktober

Författaren gör sitt tjugotredje och dittills senaste besök och märker att Scilla återigen har försjunkit i en ny sorts mera tidsenlig sömn. De tyska turister som upptäckte och erövrade byn vid sekelskiftet tycks ha funnit nya lekplatser och under tio års tid har inga nya hotell öppnats. Sjukhuset har visserligen bommats igen för gott men det finns numera en hypermodern hiss insprängd i berget för de som vill ta sig från strandpromenaden upp till torget.

KAPITEL 2

TRE MÄN FRÅN KALABRIEN

När jag väl började odla ett djupare intresse för Kalabrien så fann jag ett hav av information. Ur detta öste jag ganska omgående upp tre livsöden med en gemensam nämnare av enveten integritet som jag kunde identifiera mig med. Jag vill berätta om tre visa män som varit starkt delaktiga i Kalabriens ärorika förflutna. Då vallfärdade kunskapstörstande från när och fjärran till det berikande kulturella klimat som frodades i denna sedermera så gudsförgätna avkrok. En var kejsare, en var profet och den siste tillbringade trettiofem år av sitt liv i fängelse. De hade det gemensamt att de ville utveckla människan mot ett friare tillstånd och att de då automatiskt kom i mer eller mindre ständig konflikt med påvedömet. De levde ofta under dödshot men gav aldrig efter på sin övertygelse att vi är födda fria från förtryck och förföljelse och att vi ständigt strävar efter att så förbli.

Den förste var av den mäktiga tyska ätten Hohenstaufen och hette Fredrik, precis som sin farfar, kejsar Fredrik Barbarossa. Pappan hette Henrik och gifte sig med Constantia som var dotter till den siste normandiske kungen i Syditalien, Wilhelm den gode. Först när både Wilhelm och Barbarossa dött drog Henrik och Constantia till Sicilien för att ta den södra delen av sitt tysk-italienska kejsardöme i besittning. Julen 1194 kröntes Henrik till kejsare i Palermos katedral och nästan samtidigt föddes lille Fredrik.

Säg den lycka som varar, först dog pappa Henrik och Fredrik blev ny kejsare, bara tre år gammal. Ett år senare dog också Constantia men eftersom hon var en klok och förutseende mor hade hon skaffat Fredrik en mäktig förmyndare. Denna person var ingen mindre än påven själv, Innocentius, som ingalunda levde upp till sitt namn. Han lät dock Fredrik växa upp i godan ro i Palermo där den vetgirige pojken snart lärde sig landets sex olika språk och det mesta av tidens vetenskapliga och filosofiska rön.

I tron att han hade en lydig vasall hjälpte påven Fredrik att ta tillbaka den tyska delen av sitt arvrike. Sedan kejsar Otto manövrerat ut tillbringade Fredrik några år i Tyskland och befäste sin ställning. Han regerade nu från Östersjön till Sicilien. Han hade visserligen gett påven en massa löften, bl.a. att företa ett korståg och försöka erövra den heliga staden, men han var nu i den positionen att han inte längre behövde lyda några påvliga dekret.

Han satte igång att reformera sitt rike i en riktning och omfattning som världen aldrig tidigare skådat. Han skrev en lagbok på flera språk där kyrkan och adeln fräntogs sin domsrätt och vissa andra privilegier, där slaveriet avskaffades, där tullar och krigsutgifter minskades och där en form av riksdag sammankallades. Konst och vetenskap premierades, han grundade universitet, läkarhögskolor och apotek. Han gav en fristad åt förföljda trubadurer och poeter från albigensernas Provence och hans bibliotek fylldes av all sorts litteratur, ofta helt nya översättningar från arabiska, judiska och grekiska urkunder. Han utformade också en lagstiftning om renhållning och miljöskydd som man fortfarande inte har levt upp till.

Av de byggnadsverk han lät uppföra är den apuliska jaktborgen Castel del Monte det klart märkligaste där den vilar i ensamt majestät på den vidsträckta slätten. Åtta åttakantiga torn omringar en åttakantig huskropp runt en borggård. Gissa hur många kanter den har? Borgen som uppfördes 1240 efter Fredriks egna ritningar hade t.o.m. toaletter med vattenspolning. Umberto Eco har lånat borgens utformning till den labyrint han beskriver i "Rosens namn" och namnet Castel del Monte pryder sedan länge ett gott apuliskt vin som på senare tid nått en så hög kvalitet att det fått en DOC-stämpel.

Till påvens stora förtrytelse fick araber och judar full trosfrihet av Fredrik. Inte heller de ortodoxa kristna i det forna Magna Graecia blev förföljda. Detta mäktiga och frisinna rike som Fredrik byggt upp var som ett rött skynke för påven och han beslöt att bannlysa kejsaren, bl.a. för brutet korstågslöfte. Okej, tyckte Fredrik, jag åker väl då, och han som var bannlyst och exkommunicerad intog nu utan några stridigheter Jerusalem, något som inget korståg tidigare gått iland med. Det hör till saken att Fredrik var gift med dottern till den landlöse kungen av Jerusalem och hade sålunda redan arvt den nominella titeln och med artig diplomati och många vänskapliga förbindelser med islam hade han nu inga svårigheter att få den egyptiske sultanen att frivilligt avträda Jerusalem, Nasaret och Betlehem på tio år. Detta blev en sådan prestigeförlust för påven att han tvingades ta tillbaka sin bannbulla. Det dröjde dock inte särskilt länge förrän det var dags igen, påven har aldrig kunnat tåla en man som tycker och tänker som han vill och dessutom låter andra följa hans eget exempel.

Ingen enväldshärskare har väl som Fredrik genomfört så många goda reformer och hans samtid kallade honom ett av världens underverk. Dante skrev: "De berömda hjältarna kejsar Fredrik och hans välborne son Manfred uppenbarade i sanning sin själs ädelmod och rättskaffenhet och följde så länge ödet tillät det, mänskliga ideal. Män med ädelt hjärta och höviskt sinne gjorde allt för att kunna efterlikna så furstliga majestäter". Detta smickrande omdöme kan tyckas väldigt idealiserat men väger tungt om man betänker Dantes mot annan överhet, eljest så giftiga penna. Han menar verkligen vad han skriver även om han på det medeltida manér som ännu behärskar det italienska lynnet, alltid låter sina känslor nå de absoluta

ändlägena.

Tyvärr tillät inte ödet i form av påvedömet, Fredriks frihetsfrämjande experiment att pågå särskilt länge. Efter många år av förföljelse, sammansvärjningar och mordförsök blev Fredrik alltmer misstänksam och despotisk. Detta gick även ut över hans kände medarbetare i lagstiftningsarbetet, Pietro de la Vigna, som blev fängslad och fick sina ögon utstuckna. Hur upplyst en revolution än tycks vara så förtär den ändå alltid några av sina egna barn. Redan den östgotiske kungen Teodorik lät avrätta sin berömde statsminister Boëtius.

Kurians hämnd för att den ateistiske fritänkaren Fredrik lät människor ha en egen vilja blev inte bara grym och blodig utan också osedvanligt lång. Han dog själv 1250 i något som sägs ha varit en maginfektion. Sonen Enzo satt redan fängslad och skulle så förbli i tjugotre år innan döden förbarmade sig över honom. Sonen Konrad gick troligen en naturlig död till mötes när han bara tjugosex år gammal tog den sicilianska tronen i besittning. Den siste sonen, Manfred, dog i strid med den av påven engagerade Charles d'Anjou. Denne bror till den franske kungen hade meriterat sig till påvlig tjänst genom att vara med om att utrota de religiösa dissidenterna i Sydfrankrike.

Manfreds fru dog efter fem år i fängelse och deras tre söner, Fredriks barnbarn, satt också inspärrade i över trettio år innan de dog. Nu återstod bara en Hohenstaufare, Konrads son Konradin, som blev kejsare i Tyskland, bara två år gammal. Vid sexton års ålder drog han, väl övermodigt kan det tyckas, till Italien för att försöka återta sitt arvrike. Han blev raskt besegrad, tillfångatagen och tillika halshuggen av den föga finkänslige Kalle Anjovis.

Vi kan sätta det på det påvliga kontot att Karl av Anjou vågade göra något på den tiden så oerhört chockerande och oridderligt som att offentligt på ett torg i Neapel låta halshugga en i krig tillfångatagen regerande kejsare vid ett av de europeiska hoven. Något liknande hade aldrig tidigare inträffat. När den siste av denna framsynta furstefamilj föll för bilan så var det med påvens goda minne. Därmed dog också alla förhoppningar om ett friare liv i södra Italien.

Person nummer två var en munk som hette Gioacchino, Joakim av Floris på svenska. Om hans levnadshistoria vet man inte särskilt mycket, han var troligen född 1135 i den kalabriska bergsbyn Celico. Vissa källor gör gällande att han kom från en fattig bondfamilj, andra att han hade judiskt påbrå. Under sin ungdom vallfärdade han bl.a. till Jerusalem och Konstantinopel. Han anslöt sig till cistercienserna men bröt sig senare ut ur denna orden och grundade ett eget kloster, San Giovanni in Fiore, högt upp i det bergsmassiv som heter Sila. Han fick många anhängare och den så kallade blomsterorden, florensarna, som blev följden av utbrytningen, hyllade fattigdomen, kroppsarbetet och sången.

Gioacchino skrev: ”Den som i sanning är en munk betraktar intet som sin egendom utom cittran”. De rigorösa fattigdomskraven, som även Franciskus efterföljare spiritualerna ville införa, blev genast en nagel i ögat på det rika och rovgiriga påvedömet. Hur den striden slutade vet vi, Vatikanen förvaltar idag ett multinationellt imperium som få, om ens någon privat industrigrupp kan konkurrera med. Florenserordens blomstring blev inte långvarig. Cistercienserna satte till alla klutar för att med kurians hjälp knäcka det mer frisinade alternativet som på 1500-talet definitivt motades tillbaka in i den rätta fällan. Att bli nödsakad att föra en ständig försvarskamp enbart i syfte att få behålla sin tro kräver en omänsklig styrka och ett oändligt tålamod. Ära till de som orkar. De flesta tvingas in i tystnaden. Tänk gärna fritt men avslöja aldrig dina tankar. De som inrättar sig får också makten på sin sida om den nu kallar sig arbetardomstolen eller vatikankonciliet.

Vad var det då för revolutionerande budskap som Gioacchino kom med som fick den påvliga kommissionen att skriva: ”Denna doktrin syftar slutgiltigt till ett omstörtande av prästerskapet, d.v.s. av den romerska kyrkan och av dem som lyder den”, i en av sina bannbullor? Jo, han hade en profetia om att det skulle komma en tid när vi inte längre behöver lyda någon kyrka eller dess dogmer och när inget prästerskap längre står mellan oss och det vi kallar för vår gud. Man kan förstå att påven inte precis jublade. Gioacchino verkade ett tag under protest som abbot för sitt kloster, men tog sedan helt konsekvent avstånd från sin rang och bosatte sig som eremit i en bergshydd. Han levde hela sitt liv i enlighet med sina läror om hårt kroppsarbete, studier och meditation.

Ett genomgående tema i allt vad han skrivit är treenigheten, han börjar med att indela historien i tre epoker, faderns, sonens och den helige andens tidsåldrar. Under faderns gammaltestamentliga era härskade lagen, disciplinen och lydnaden. Då arbetade vi under piskan och blev dömda av lekmän som läste lagens bokstav för oss. Den andra tidsåldern som vi fortfarande lever i, börjar med sonens ankomst och grundandet av kyrkan. Denna epok kännetecknas av Nya Testamentets maning till studier och handling men vi är fortfarande beroende av prästerskapet som uttolkare av ordets rätta innebörd.

Från detta övergångsstadium skall vi försöka nå till Andens fria tidsålder där kärleken råder. Här lever glädjen, vänskapen och intelligensen och här kan vi vara fria och sjunga utan att känna beroende eller

fruktan. Här finns varken någon makt, något tvång eller någon underkastelse. Fast Gioacchino höll fast vid kyrkan och dess lära, såg han ändå bara den hierarkiska och auktoritära strukturen, fylld av riter och dogmer, som ett provisorium, som ett nödvändigt ont i väntan på det förändligade tillstånd han var säker på skulle komma.

”Där Herrens ande är, där är friheten”, skrev profeten. Trots att de flesta idag har tagit avstånd från kyrkorna så är vi ändå minst lika religiösa i den meningen att vi söker något som kan ge oss en känsla av helhet och tillförsikt. Detta sökande sker nu gudskelov utanför kyrkans pinsamma dogmatik och förutan prästernas skenheliga svamlande över en stendöd lära. I det eviga rike som Gioacchino förkunnar behövs inte längre några religioner. De dör ut och vi kan äntligen förenas i en förnuftig mänsklig samvaro utan vidskepelser och övertro.

Ta bara det här med arvsynen. Här kommer Mr. Morgan, alias Pelagius, vallfärdande till Rom på 300-talet och hävdar med sunt walesiskt fiskarförnuft att vi själva är ansvariga för våra handlingar. Att vi har en egen fri vilja och även en önskan att göra gott och på så sätt undvika fördömmelse. Detta verkar ju sant och riktigt men då sitter Augustinus i Kartago och känner sig förfördelad och totar ihop en egen pamflett i vilken han påstår att vi alla sedan syndafallet är av naturen onda men att vi genom att döpa oss, blir av Guds nåd utvalda till saligheten.

Detta kvalificerade mumbo-jumbo lyckas han till att börja med i diverse kyrkomöten få fastslaget som eviga sanningar, dessutom startar Augustinus som så många andra kristna, en oförsonlig förföljelsekampanj mot den stackars kloke mannen från havet. Än idag hävdar den hypermoderna reklamprodukten ”Lilla boken om kristen tro” att: ”Gud har frikännt oss, inte för att vi har förtjänat det med våra gärningar utan gratis, av nåd”. Se där dogmernas och dumhetens makt att genom det därhus vi kallar kyrkan fortsätta att förvilla oss tusentals år senare. Och i dessa nedrustningstider, hur länge kommer denna nåd att vara gratis?

Min erfarenhet av mängder med folk som kallar sig troende och som utger sig för att vara religiösa, är att de skiter fullkomligt i hur de betar sig mot sina medmänniskor, speciellt då om dessa inte tillhör de utvalda. De skulle kunna sälja sin egen mor om hon var med i en annan församling. Stor hängivenhet och fanatism går hand i hand med osolidaritet och förakt. Detta måste bero på att de gör sitt bästa för att leva upp till den stora automatiska arvsynen som likväl skola varda dem gratis förlåten på den yttersta dagen ety de äro döpta.

De utövande kristna, trygga i sin starka tro, är för mig de minst religiösa människorna, så långt från den helige anden som det någonsin går att komma. De gömmer sig bakom sekten eller samfundet och försöker i värsta fall pracka på oförstörda individer sina egna tvångströjor. Varje sann religiös upplevelse måste i sakens natur vara strikt personlig, annars kan man lika gärna gå på fotboll. En gruppstillhörighet som bygger på gängse kutymer och inlärd teser är inte en religion utan ett parti.

Det hände mig flera gånger när jag var ung att jag befann mig utanför min kropp och kände hur jag lyftes uppåt mot en underbar värld där jag var ett med det stora hela. Om liknande upplevelser skriver Plotinos: ”I det ögonblick då man förenas med gudomen finns det inte möjlighet att fälla något omdöme”. Om detta möte kan vi inte tala, vi kan bara känna det i oss själva. En zenmunk kan aldrig förklara vad satori innebär och endast han själv vet när han har varit i detta tillstånd.

I andens rike finns inga ord, bara upplevelse. Vad orimligt och befängt att då tro att den enes visioner skulle vara bättre och sannare än den andres och dessutom möjliga att exportera till höger och vänster. Vi kan inte ens säga något om oss själva, ändå tar sig vissa rätten att sätta sig till doms över, och göra sig till uttolkare av andras upplevelser. Nästa steg är att gå till strid för de religiösa principer man benhårt håller fast vid och att vilja utplåna alla nyanser. Så länge dessa rigida, separatistiska och institutionella bojor håller oss låsta når vi aldrig den frihetliga kalabrisk framtidsdrömmen, formulerad av broder Joakim, den förste anarkisten.

Den tredje mannen hette Giovanni Domenico och var född 1568 i den lilla staden Stilo i södra Kalabrien, men uppvuxen i grannbyn Stignano dit familjen flyttade efter en pestepidemi. Pappa Campanella var en fattig skomakare så pojken enda chans att studera var att gå i kyrkans tjänst. Vid femton års ålder avlade han klosterlöftet och blev dominikanbrodern Thomas, Fra Tommaso. Den kunskapstörstande pojken kastade sig över klostrets bibliotek och skrev senare: ”Jag finns i en hjärna ej större än en knytnäve, och jag slukar så mycket att all världens böcker inte kan stilla min omätliga aptit. Hur mycket har jag ej förtärt och likväl förgås jag av hunger”.

Alla dessa böcker hade han på sätt och vis med sig under sina många år i fängelse. Dominikanerna hade utformat en speciell form av minnesteknik som Campanella utnyttjade när han satt och skrev i sin cell. I sitt tänkande förebådar han många senare filosofer. Han ser naturen som Guds stora bok, där hela universum är besjälade och där alla ting, även de livlösa, äger en känslighet och en förståelse. Han ansåg att

när vi förnimmer ett objekt så är det egentligen bara den förändring i vår själ som föremålet åstadkommer som vi upplever.

Campanella skrev: "Att känna är att vara. Kännedom om sig själv utgör själens vara", och vidare "Att uppfatta är att bli den uppfattade saken". Vi känner inte ett objekt förrän vi verkligen identifierar oss med det. Descartes, Spinoza och Kant vidareutvecklade dessa tankegångar på lämpligare avstånd från inkquisitionens maktcentrum. Det som fick kyrkan att se rött var möjligheten till förändringar. Om förnimmelsen är avhängig erfarenheten hos ett enskilt subjekt är den också föränderlig. Om en fri tänkande själ skulle kunna mäta sig med orubbliga kyrkliga dogmer, hur skulle det då gå? Folk kunde börja se sig omkring och tolka sin egen verklighet, hemska tanke. Och finna att det föränderliga var starkare än det dogmatiska.

Inkquisitionen hade inrättats redan 1233 för att administrera den fysiska utrotningen av albigenserna i Provence. Stora delar av befolkningen i södra Frankrike och norra Italien hade anammat en turk-bulgarisk religion som bl.a. förespråkade total fattigdom och vegetarianism. Vid inkquisitionens massrättegångar fick de anklagade inte lov att försvara sig utan blev av med sin egendom och överlämnades till världsliga myndigheter. För att inte själva bli anklagade för kätteri, vågade de civila lagmännen inte annat än att verkställa de kyrkliga dödsdomarna.

I samma veva började man också att bränna häxor, judar och araber. En av historiens paradoxer är att ättlingar till de judar som av inkquisitionen utvisades ur Spanien och som fick en tillflyktsort i Bosnien, nu har fått återvända till Madrid från det av serberna angripna Sarajevo. Den inkvisitoriska myndighet som administrerade förföljelsen av Campanella bestod dels av en kardinalkommitté för den rätta trons bevarande som existerar än idag, kallad Sant'Officio, och dels av Loyolas inom jesuitordens grundade "Jesu sällskap". Sedan de med hjälp av några spioner, utklädda till munkar, lurat av Fra Tommaso vissa manuskript, hade de honom i sina klor.

Efter diverse kortare fängelsevistelser blev han förvisad till sina hemtrakter i Kalabrien. Där tog han i predikningar och i aktiv handling upp kampen mot det spanska vanstyret som med inkquisition, präster och adel i skön förening höll folket i ett järngrepp. Upproret var dåligt organiserat och blev avslöjat. Campanella dömdes till bålet men genom att spela vansinnig skonades hans liv till priset av fjorton månaders finurligt utvecklad tortyr och livstids fängelse.

Bespottad och hånad av åskådarna till hans kedjevandring mot fängelset förlorar han ändå inte sin humanistiska grundsyn: "Folket är som en ombytlig och väldig best, som ej känner sin kraft och därför finner sig i bördor, slag med käpp och stenkast. Det leds av en gosse utan styrka. Med en enda stöt skulle de kunna förgöra honom, men istället fruktar och betjänar de honom i alla hans nycker. Inte vet folket heller hur fruktat det är. De inser inte att allt är deras, allt mellan himmel och jord. Får folket höra detta av någon annan, dödar de honom och fäller honom till marken".

Campanellas mest omtalade verk, Solstaten, skrev han i fängelse, år 1602. Det är en utopisk beskrivning av en planerad anarki, ett reglerat men statslöst samhälle som förhoppningsvis kan förverkligas "när stunden är inne". Staden är rund med ett centralt torg där fyra avenyer strålar ut åt varsitt håll. Där råder absolut jämlikhet, man arbetar fyra timmar om dagen och har all egendom gemensam. Mycket tid ägnas åt utbildning, sport och kultur, då främst musik. Denna skall ljuda överallt, både i arbetet och vid festerna.

Staten skall styras av en "sol" som bör vara över trettiofem år, som väljs tills vidare men är möjlig att avsätta och som under sig har ett råd av diverse specialiserade ämbetsmän vars åtgärder diskuteras och kritiseras på månatliga stormöten. En kvinnlig "sol" är fullt möjlig, ett kvinnorike skulle vara en jordisk förnyelse ansåg Campanella. Annars påminner livet i solstaden mest om en maoistisk gulag, djupt egalitär men mördande tråkig.

Även om en åldrad Fra Tommaso fortfarande försöker få den franske kungen intresserad av sin modell, så låg dess största förtjänst i att idéerna kunde frammana demokratiska strömningar. Campanella är ändå en av de få utopister som fått stora delar av sin idévärld prövad i verkligheten och då inte bara som ett isolerat experiment utan i en hel stat, under 150 års tid. Detta skedde i de så kallade "reduktionerna" som missionerande jesuitpräster grundade i södra Paraguay, ett område som sedan kom att kallas "Las Misiones". Fullt utbyggt bodde 110 000 guaranaindianer i trettio olika missionsstationer, ledda av enbart åttiotre jesuitpatrar.

Det är ännu en av historiens paradoxer att den orden som fängslat och torterat Fra Tommaso också är den som faktiskt förverkligar hans idéer. I dessa små samhällen, med likvärdiga hus runt ett torg och en kyrka, brukade indianerna arbeta två-tre dagar i veckan med exempelvis jordbruk, hantverk eller boktryckeri. Här fanns varken slaveri eller dödsstraff och allting ägdes gemensamt. Förutom arbetet ägnade man sig framför allt åt musik, men också åt skådespel, fester och sport. Det rådde en vänlig och öppen demokratisk anda mellan jesuiterna och indianerna. De levde tidvis i fred och frihet.

Problemet för reduktionerna var att de trots sitt otillgängliga läge sällan fick vara ifred för spanska och portugisiska kolonisateurer och slavjägare. Man blev tvungen att försvara sig militärt och lyckades också

länge hålla stånd mot denna invasion. På mitten av 1700-talet, nästan exakt 150 år efter att det första indiankollektivet startats, gick spanjorer och portugiser till gemensam offensiv och intog hela jesuitstaten, mördade många av prästerna och förslavade guaranerna.

Lyskraften från detta märkvärdiga och fantastiska djungelexperiment gav återsken långt efter dess definitiva nederlag. I San Bautista de las Misiones föds t.ex. 1885 en märkvärdig man som klart var påverkad av den fria kulturella atmosfär som hans förfäder upplevt. Agustin Barrios var till hälften indian och lånade sitt artistnamn "Mangoré", från en känd guaranahövding som deltog i motståndskampen. Han verkade som gitarrist, kompositör, poet, målare och journalist och blev 1909 först med att spela in gitarmusik på grammofonskiva.

Han var också först med att transkribera och spela Bachs verk för luta på gitarr, och han skrev och framförde egna underbara gitarrstycken där han ofta hämtade inspiration från den folkliga, traditionella musiken. Trots att reduktionerna var blott ett minne så förkroppsligar ändå Barrios hela deras och Campanellas idé om den kulturella människan, hon som också skulle ha trivts och frodats i William Morris "nya värld".

Att kunna arbeta så lite att det fortfarande känns lustfyllt och sedan vilja använda resten av sin tid till att utveckla alla sidor av ens personlighet, det är väl en vacker och tänkvärd dröm. Vi har idag så fixerat oss vid arbetet att vår fria tid har reducerats till shoppande och passivt TV-tittande. Detta har gjort oss livrädda för arbetslösheten eftersom den ställer oss inför frågan vad vi skall göra med våra liv. Vi är inte kroppsligen förföljda men vi är själsligen fjättrade vid arbetets altare och televisionens zombiefierande skenbild. Alla, även vi som fortfarande säljer våra kroppar, borde ta chansen att skapa ett andligt klimat där vi kan skriva, måla, spela, tänka och bli till hela människor. Vem vet hur länge det är tillåtet?

Fra Tommaso fick avsluta sitt liv i frihet. Efter sammanlagt trettiofyra år i fängelse släpptes han, ingalunda kuivad men med ålderns rätt något mer diplomatisk. Inkvisitionen slapp han ändå inte ifrån, när han tog Galilei i öppet försvar, (något som Descartes mot bättre vetande aldrig vågade göra), så drog dogmdetektiverna på jakt igen. Campanella fick under förklädning, hals över huvud fly från Rom och gå i landsflykt i Paris. Där fick han fem lugna år fram till sin död 1639.

I sitt sista verk kommer han med en oförtröttlig maning till världens härskare att pröva tankegångarna i hans framtidsmodell. Han skriver också med värme om sin landsman Ennius, som lärde Vergilius konsten att skriva på hexameter. Fra Tommaso glömde aldrig sitt hemland och längtade säkert dit när mörkret slöt sig omkring honom. Dit där solen med sitt gudomliga ljus genomstrålar oss och ger oss kraft att skaffa oss den kunskap som föder kärlek till allt och alla. Detta är de tre vinklarna i Campanellas filosofiska triangel: kraft, kunskap och kärlek.

KAPITEL 3 MYTOLOGIN

För min fantasifulla fallenhet att kreera djärva historiska spekulationer var det förstås ingen nackdel att Scilla hade en ovedersäglig anknytning till mytologin. Min fabulerande sida fann snabbt näring i Homeros beskrivning av Odysseus vådliga färd genom ett forntida Messinasund. Jag läste det mesta jag kom över om den homeriska forskningen och lät historiens vingslag föra mig högt upp i den mytiska etern.

Vem var den första turisten i Scilla om inte Odysseus? Och monstret i sin håla som givit byn dess namn bör ju ha varit den första bofasta invånaren. Härtill är de utsedda av Homeros, en person vars existens är nästan lika omtvistad som gudarnas. Om han är den suveräne litteräre skaparen eller samlingsnamnet på ett simpelt författarkollektiv, därom tvista de lärde.

Det är så ytterst lite vi vet men vi kan åtminstone slå fast att det funnits en person vid namn Homeros. Vad han skrev och när det skedde får vi kanske aldrig veta. En romantisk gissning är att han faktiskt ensam satte samman sina bågge storverk på ett nyfött skriftspråk och att detta dokument hölls i aktsamt förvar som en urkund av de sångare som fortsatte att ännu en tid hålla den muntliga berättartraditionen vid liv.

Det som gjort att forskarna har tvivlat på att Iliaden och Odysseen är skrivna av en och samma person är att de litterärt ger ett så skiftande intryck både i sig och sinsemellan. Men alla dessa myter och folksagor existerade redan som traditionellt muntligt allmängods, inte bara hos grekerna utan även i t.ex. den assyriska och hebreiska kulturen. De ingick i de kringresande sångarnas standardrepertoar och framfördes i valda delar vid alla de stora gästbuden. Homeros nämner och prisar själv några berömda sångare. Vi ser ett prov på detta när Odysseus gästar fajakerna där Demodokes hyllas för att ha beskrivit Trojas erövring ”med de rätta orden” och ”som om du själv varit med eller hört det av en som det varit”. Av underhållaren krävdes dels autenticitet men även en viss personlig modifikation för att skapa den rätta inlevelseförmågan. Dåtids trubadurer skulle göra äkta covers fast med en egen touch och samtidigt kunna dra någon nyskriven hit.

De kvinnor som beskrivs i Odysseen är alla skickliga väverskor och det verkar som om Homeros tagit intryck av vävkonsten när han sitter och drar i alla lösa mytologiska trådar och försöker att tvinna ihop dem till ett epos vars omfattning ingen tidigare skådat. Han är då tvungen att delvis begagna ”de rätta orden” som han inte har skapat själv men som publiken känner igen. På samma gång skall han i kompositionen försöka få till en fängslande story som är unikt personlig.

Homeros var inte den förste eller den ende författaren men han var otvivelaktigt den bäste. Han blandade och gav, rörde om i grytan och ställde samman redan befintligt material till en gudomligt skapad ordning. Hans verk fick en så stor betydelse att det trots sitt enorma omfång, ensamt kunde överleva alla de mörka sekler som skulle följa.

Som sammanställare av muntliga traditioner har Homeros inte själv besökt de platser han beskriver. Att Skyllas hemvist motsvaras av dagens Scilla är föga debatterat men lokalpatriotiska krafter gör även anspråk på att ha hyst sirenerna eftersom de nämns i stroforna just före Skylla. De mytologiska geograferna väljer dock att placera dessa sjöjungfruliknande varelser på ön Li Galli, strax söder om Sorrentohalvön. På senare tid har faktiskt vissa av dessa forskare velat förflytta det fikonsträd under vilket Carybdis bodde till fastlandet söder om Scilla.

Hypoteserna är många, skall vi följa Olof Rudbecks tankegångar ligger troligtvis allting någonstans i Uppland. Det kan vara nyttigt med en repetition av vad Homeros egentligen diktade:

”Åter på motsatt håll två klippor sig resa. Den ena når med sin spetsiga hjässa i skyn och kring toppen ett blåsvart moln är lägrat.”

”Inne i denna har Skylla sitt bo, ett skällande odjur.”

”Sex par fötter inalles hon har, vanskapliga alla, sex långsträckande halsar jämväl, envar med ett hiskligt huvud försett, i vars gap tre rader med tänder ses glimma, starka och sittande tätt och av svarta förgörelsen fulla. Hälften av kroppen håller hon sänkt i djupet av hålan, men sina huvuden sträcker hon fram ur den rysliga klyftan. Aldrig en seglare skrutit ännu, att med skeppet han oskadd henne har kommit förbi, ty med varje sitt gap har då Skylla snappat en man som sitt rov från det mörkblåstammiga skeppet.”

Odysseus säger om sitt möte med Skylla:

”Medan vi alla nu stirrade (mot Carybdis) i vår ångest för döden, Skylla oss överföll och snappade bort ifrån skeppet sex av mina kämpar, de yppersta män till krafter och armar. Uppe i klyftans gap hon dem åt, och förfärligt de skreko, medan de armarna sträckte mot mig i sin gruvliga dödskamp. Detta det fruktansvärdaste är, som jag någonsin skådat, fast jag så mycket bestått, medan havets vägar jag utrönt.”

Vergilius låter sin hjälte Aeneas passera Messinasundet på sin väg från det brinnande Troja till Latium där han ämnar grunda Rom. Han får höra ”de blå hundarnas skall” och ser att ”i sin blindas håla är Scylla

dold, ur dess gömslen sträcker hon huvudet fram och drar åt sig skeppen mot klippan”.

Detta monster sägs ursprungligen ha varit en nymf, dotter till havsguden Forkys och syster till gorgonerna. Forkys och hans bror Nereus var i sin tur barn till havets skapare Okeanos och moder Gaia. Från Beotien kom en fattig fiskare vid namn Glaukos som efter att ha ätit en magisk ört blev förvandlad till en havsgud. Trollkvinnan Kirke, som också försökte förföra Odysseus, blev kär i Glaukos, men han hade bara ögon för den sköna nymfen Scylla. Den svartsjuka Kirke förvandlade då Scylla till det vidunder som sedan flyttade in i klippan mittemot Carybdis.

Gudarna skall veta att det inte är lätt att hålla reda på alla mytologiska förvecklingar. Även Vergilius som med stöd från Maecenas ivrigt propagerade för de grekiska kulturidealerna i det barbariska Rom, lyckades i den sjätte sången av sina ”Herededikter” blanda ihop berättelserna. Han skriver: ”Scylla, Nisus dotter, med skällande vidunder”, och förväxlar eller sammanför då felaktigt nymfen/monstret Scylla med dottern till kung Nisus i Megara med samma namn.

Även denna Scylla går ett hemskt öde till mötes när hon förälskar sig i kung Minos från Kreta som besöker fastlandet. Hennes far har liksom Simson sin styrka i håret, närmare bestämt i en purpurfärgad lock som ger honom hans livskraft. Förblindad av kärlek offerar Scylla sin fars liv genom att klippa av honom hans lock och skänka den till Minos. När denne trots detta kärleksbevis helt oberörd seglar hem, kastar sig Scylla i havet och försöker simma ikapp hans skepp. Hon drunknar men blir till en havsfågel vars lott det är att för evigt jagas av den örn som hennes far förvandlades till efter döden.

Om detta skaldade Vergilius i sitt lantliga epos ”Georgica”:
”Högt i den klarnade luften far fram den vingade Nisus, och för sin rövade purpurlock bestraffar han Scylla. Vart än dottern i flykt på vingarna styr genom etern, jagas hon grymt av sin hämnande far med susande vingslag. Vart än Nisus styr kosan hän genom luften, har Scylla redan i pilsnabb fart på lätta vingar försvunnit.”

Även den italienske 1900-talsförfattaren Morselli rör ihop de olika myterna i sitt skådespel ”Il Glauco”. I detta drama, som bl.a. uppfördes 1954 som en jättelik utomhusföreställning på Scillas strand, blir även Glaukos förvandlad. Hans nya identitet påstås vara Carybdis på andra sidan sundet. Här får då myten ytterligare en dimension genom att Morselli låter det förvandlade kärleksparet för alltid tråna efter varandra på varsin sida om de farliga strömvirvlarna. Ercoli Luigi Morselli kan knappast anklagas för att ha lidit av någon falsk blygsamhet. Fast att han var från mellersta Italien så donerade han i sitt testamente en byst av sig själv till byn Scilla så nu blickar hans avbild ut från udden söder om stranden bort mot borgklippan.

Men vad döljer sig då bakom alla dessa symboler? Jag tror att i all mytologisk diktning finns ett litet frö av verklighet någonstans långt tillbaka i töcknet. Det syns mig ofta som om detta frö består av frågor om vad som hände när mänskligheten tog sitt grövsta men oundvikliga feltramp och lämnade det förhistoriska matriarkatet.

När vi var jägare och nomader bestämdes vårt släktskap helt av mödernet. Det var ur kvinnornas tillfälliga boplatser det första civiliserade samhället uppstod. Hon tämjde flocken för att värna vår fortlevnad. Hon utvecklade möjligheter att livnära sig på annat än kött. Slog männens jaktlycka fel så kunde stammen annars gå under om det inte fanns en tryggad basförsörjning. Den gudomlighet vi tillbad var den stora kvinnliga livgivande naturanden som grekerna långt senare kallade Gaia.

I och med att boskapen tämjdes och vi sedan blev bofasta jordbrukare, ville mannen försäkra sig om att hans egendom ärvdes av en manlig avkomma vars släktskap inte kunde ifrågasättas. Mannen krävde makt att äga det som hittills varit gemensamt och att fritt fördela sina ägodelar. Att på detta vis sätta sig upp mot gudarna och helt förkasta det som gällt i årtusenden måste ha uppfattats som en fruktansvärd försvandelse. En utdragen kamp med många övergångsstadier föregick patriarkatets slutliga genombrott.

Denna totalrevolution måste ha levt länge i människornas medvetande. Många av de mytologiska berättelserna tar upp de nya maktbarnarnas tveksamhet och samvetsqual men också deras rättfärdigande av vad som skett. Den gamla skaperskan och livgiverskan föll i glömska, på Olympen kivades de manliga och kvinnliga gudomligheterna om makten tills judarna slog fast att Gud var en man. Först idag börjar vi få upp ögonen för att denna gudsbild inte är helt relevant. Allt fler inser att Gud självfallet är en kvinna.

Vi får minnas att när Homeros förlägger sina sagor i för honom avlägsen tid så blir han också osäker vad det gäller de historiska faktaskildringarna. Han visste att hans Grekland, där kvinnorna var förpassade till köket eller var slavinnor, hade föregåtts av en guldålder då kvinnorna styrde och då det rådde fred. Hur detta samhälle såg ut kunde han bara gissa sig till. Han beskriver fajakernas lyckorike som skrämmande och dunkelt, något man närmar sig ytterst försiktigt. Fajakerna härstammar direkt från gudarna och hos dem råder blandstyre som på Olympen.

Kung Alkinoos har visserligen den ekonomiska makten men överbyggnaden släpar efter och man har inte tagit det patriarkaliska steget fullt ut. Odysseus får av Pallas Atena veta att om han skall komma helskinnad hem till Itaka från fajakernas ö så bör han i första hand ställa sig in hos drottning Arete, som

har den reella men osynliga makten. Även fajakprinsessan Nausikaa, som är den första han möter, ger honom detta råd.

Hos fajakerna är gudarna närvarande överallt och den eljest så karske Odysseus blir med ens ytterst servil och helt utan sin vanliga tuffhet. I skräckberättelsen om sitt påstådda besök i dödsriket skildrar han främst kvinnorna i Hades för att på så sätt få drottningen välvilligt inställd. Hos fajakerna ger man fortfarande givmilt till de främlingar som man fattar tycke för och Odysseus är ute efter att kompensera förlusten av sitt krigsbyte från Troja.

Homeros skildrar här matriarkatets sista suck. Trots att fajakerna i profetiorna är varnade för Poseidons våldsamma hämnd om de hjälper en främling hem, så anar de inte oråd. När Odysseus väl sitter i fajakernas båt på väg hem så kan Poseidon inte längre straffa honom för att han förblindade havsgudens enögde son, cyklopen Polyfemos. Den ödesbestämda hämnden drabbar istället, med Zeus goda minne, de hjälpsamma fajakerna. Dessa tecknas som om de levde på andra sidan, bakom en sorts järnridå och Odysseus kommer osynligt insmygande som den värste agent från det kalla kriget. Han är på helspänn och han vet att han har ödet i egna händer om han spelar sina kort rätt. Han står ensam mot ett system som är honom främmande men han lyckas briljera i fabuleringskonst och förstållningsförmåga.

Med allt sitt smicker får han till slut svårt att förklara varför han trots allt vill lämna detta underbara rike vars arvtagare han till och med kunde blivit genom att anta Nausikaas förtäckta frieri. När Odysseus helskinnad och rik återvänder till Itaka så försvinner samtidigt fajakernas lyckliga ö för alltid bakom den bergskedja Poseidon anlägger och deras skepp blir till en vass klippa i havet. Drömmen om att kunna vända tillbaka till urstadiet är förbi och inget kan mera bli som förut.

Jag ser Odysseus som ett försvarstal för den manliga dominansen som i denna historiska tid var långt ifrån självklar. Eposet är också en propagandaskrift för hemmet och äktenskapet. Odysseus frestas oavbrutet av Kalypso, Kirke, Nausikaa och av sirenerna, han blir lovad rikedom och odödlighet, han blir smickrad och lovsjungen men det är inte lycka han söker utan makt. Hellre herre i sitt eget hus än en bejublad men osäker hjälte tillvaro som gigolo åt de gudomliga härskarinnorna. Odysseus är en modern realist och ateist som sätter sig upp mot gudarnas ofta våldsamma nycker. Han vet att kvinnoväldet även innehöll en ursprunglig och vildsint sida som symboliseras av Scylla-monstret. Han vill slippa ondskans frestelser och organisera sitt liv i hemmets ekonomiska enhet. Friarna flörtar med hans fru och tär på förråden. De hotar hans manlighet och makt vilket gör att de alla måste dö.

DEL 3 SVÄRDFISKEN

FÖRORD

Jag har valt att skriva, i första hand för att förstå mig själv. Jag sätter fingret på en viss del av världen runt omkring mig, den värld som jag lever i. Jag gör detta objekt förståeligt och inkorporerar det som en del av mitt eget varande och jag når en större självkänedom genom att undersöka hur och varför jag tillägnar mig denna min omgivning. Nyfikenheten är A och O, ur den föds kunskapen, utan kunskap finns det inga ord, detta är ingen bok i egentlig mening utan bara ett kort dokument över en mycket speciell företeelse som har utspelat sig under tusentals år inom ett mycket begränsat geografiskt område, långt söderut.

Det finns en besatthet hos många människor som gränsar till mani. Överallt finns det folk med fanatiska och fantasifulla intressen som de fördjupar sig i till den milda grad att de nästan drunknar. För mig, som för många andra svenskar, blev det Italien som upptog och berikade mitt liv. Jag har frågat mig varför vi är så många som använder detta uppochner-vända Sverige som en spegel in i oss själva. Det kanske är så att det finns något där som gör att vi öppnar oss mot ljuset, vi anammar italienarnas ytlighet som gör att vi inte behöver ta allting så allvarligt, vi tar till oss nyfikenheten som till sist pekar tillbaka mot oss själva. Vi kanske till och med suger i oss lite av deras självbelåtenhet för visst finns det också något som vi kan vara stolta över.

Italien är en smältdegel av gammalt och nytt, här stod en av den västerländska kulturens så berömda vaggor, här finns ett folk som aldrig river ett hus men gärna bygger två nya. I norr har människorna och kulturen trimmats av den europeiska häcksaxen men i södern håller man fortfarande hårt på gamla traditioner. Trots starka emigrantband till Amerika och Australien har nivelleringen knappt börjat. Här samlades folket som flugor i högljudd beundran över de första mobiltelefonerna, hos oss i norr höjde man knappt ens på ögonbrynen. I södra Italien finns det fortfarande känslor kvar att visa, här har det gamla levt kvar längre än på de flesta andra ställen. Trots att man numera gör allt för att haka på det nordliga tåget in i framtiden.

Längst där nere finns en mycket liten stad med en mycket lång och brokig historia. Människorna i Scilla är medvetna om deras exklusiva anor, i grannorterna betraktar man Scilla-borna som traktens noll-åttor, överlägsna storebröder, sig själva närmast. I början såg jag bara denna lilla syditalienska kuststad som ett utmärkt semestermål där jag ganska omgående fann många goda vänner. Med tiden djupnade mitt intresse, här fanns så mycket mer att upptäcka, Scilla står omnämnd i Odysséen, trakten har invaderats av en lång rad olika ockupanter som alla avsatt sina historiska spår. Och under flera årtusenden har man i detta begränsade område, på ungefär samma tillvägagångssätt, fångat svärdfisk. Även om bara ett fåtal människor varit direkt involverade är det ändå denna unika näring som satt sin prägel på byn.

Det går att beskriva Scilla på många olika sätt men man kommer alltid förr eller senare in på svärdfiskfångsten. Därför har jag valt att utgå från detta "fiske" som tills helt nyligen var bärare av dessa tusenåriga traditioner som mig veterligen inte existerat någon annanstans i världen. Än idag, när det knappt finns någon fisk kvar, så talar man likväl dagligen och stundligen om saker rörande svärdfiskfångsten, om inte annat så för att beklaga den situation som uppstått. Men enligt italiensk fatalism måste det som går upp också komma ner, här ser vi en cirkel som nästan nått sin fullbordan, en kunskapens orm som biter sig själv i svansen. Utifrån havet skall jag nu försöka närma mig land och ju närmre vi kommer, ju tydligare kommer vi att se.

KAPITEL 1

Detta är i huvudsak berättelsen om ett förhållande mellan människan och naturen. Naturen påverkar inte människan, det är människan som förändrar sig själv genom det sätt vi tillägnar oss naturen. Å ena sidan har vi en liten del av befolkningen i byn Scilla-Calabria som sedan tusentals år ägnat sig åt att fånga den årligen förbipasserande svärdfisken. Märk väl att man använder verbet cacciare, (fånga, jaga), och aldrig någonsin det enklare pescare som betyder fiska. Naturen representeras här av Xiphias Glaudius, en havsvarelse som alltid betraktats som lite märkvärdigare än de vanliga fiskarna och som besitter många underliga men regelbundna vanor.

I andra hand är detta också historien om hur resultatet av fiskarbefolkningens strävanden bildat ett socialt mönster i byn, där frukten av det hårda arbetet som vanligt sällan hamnar på bordet hos dem som utfört det. Sist men inte minst tar jag upp de mytologiska, religiösa och vidskepliga aspekterna av att vara hänvisad till att försörja sig på vad havet eventuellt har att ge. Genom att förstora och titta närmare på

detta mikrokosmos kan jag förhoppningsvis sätta fingret på den avgörande frågan, den att vi är på god väg att förlora förmågan att se oss som en del av helheten.

Vi börjar med fisken eftersom den kom före människan. Svärdfisken finns i alla världens hav, medelhavsvarianten är något mindre än sin kusin på de stora oceanerna som kallas Merlin, men honan kan likväl väga upp till 180 kilo. Hanen är betydligt mindre och väger sällan över 70 kilo. Den svärdfisk jag skall tala om här vistas under vinterhalvåret i den flera tusen meter djupa nordliga delen av Medelhavet som kallas Tyrrhenska Sjön. Den lever då på 600-700 meters djup där temperaturen alltid håller sig runt 14°. Ibland går den ner till botten för att söka sin föda som i huvudsak består av bläckfisk. Fisken är mycket känslig för växlingar i temperatur och salthalt, den söker sig till vattenskikt som är idealiska och stannar där fram till våren då leksäsongen börjar.

För att stimulera de sexuella körtlarna och sätta igång fortplantningscykeln söker sig svärdfisken nu söderut till betydligt saltare och varmare vatten än den kan finna i de nordliga djupen. Vägen mot det tjugogradiga saltrika vatten som krävs för att leken skall börja spärras dock av två stora hinder, Italiens utskjutande tåspets och Sicilien. Den enda passagen söderut är genom det 2,8 kilometer smala nålsögat som går under namnet Messinasundet. De riktigt stora fiskarna kommer tidigast på våren, ibland redan i slutet av april. De har ett större behov av att genast få riktigt varmt och salt vatten och de simmar oftast i ytvattnet där solen påskyndar uppvärmningen.

Ända till slutet av juni passerar fisken ner genom sundet och på vägen söderut följer den av någon outgrundlig anledning konsekvent fastlandskusten. De simmar aldrig i stim utan kommer alltid en och en, dock, ju närmre lekperioden man kommer, ju större chans är det att få se en hona följas av en eller flera hanner. Fisken visar sig vid denna tiden aldrig på Siciliensidan och så fort den passerat Reggio Calabria simmar den rakt söderut ner mot Afrika. Svärdfisken är lekmogen mellan slutet av juni och början av augusti. Sexuelfunktionen har snabbt kommit igång i de sydliga vattnen och honorna återvänder sedan till Siciliens ostkust för att lägga sina ägg.

På de långgrunda sandiga bankarna utanför Siciliens ostkust lägger varje hona cirka 800.000 ägg varav högst 2 % beräknas överleva. Vid denna tiden är hanarna både blinda och döva för omgivningen och skulle en besättning lyckas fånga en hona stannar hanen kvar vid sidan om båten. Skulle ordningen vara den omvända sticker honan all världens väg. Det finns ett exempel från 1982 då en båtbesättning fångade en hona på nästan 100 kilo och där hanen i stort sett begick självmord genom att förfölja båten ända in till land och upp på en strand full med badande människor. I augusti drar sig fisken så sakta norrut igen och i början av september har de flesta svärdfiskar återvänt genom sundet, med den skillnaden att de nu har följt den motsatta sidan. Den svärdfiskfångst som förekommer runt Messinasundet sker alltså från slutet av april till slutet av juni enbart utmed Kalabriens kust och därefter bara längs den sicilianska kuststräckan.

Svärdfisken är havets sprinter, hastigheter på nästan 100 km/t har uppmätts. Men när fisken är på väg ner för att leka är den ganska loj, lite slö och nästan disträ. Likväl kallas den av fiskarbefolkningen för "furbo", något som kan översättas med lurifax. Dess beteende är inte bara beroende av temperaturen, den är också ytterst väderkänslig. Stilla och klara dagar simmar den gärna helt ytligt med ryggfenan någon decimeter över vattenytan men skulle det blåsa upp en tillfällig sirocco kan den ta något skutt i vågorna för att sedan dyka ner ett tiotal meter.

På natten verkar det som om fisken sover, den simmar inte utan flyter med strömmarna och kan då ibland komma in på grunt vatten, något den annars alltid undviker. Mörka bottenar med alger och tång skrämmer den, likaså naturligtvis alla båtar. Därför byggdes de ursprungliga fångstbåtarna alltid spolförmiga med ett litet bogspröt och skrovet målades alltid svart, allt för att försöka lura svärdfisken att det bara var en släkting som kom simmande. Det är en konst att kunna närma sig fisken utan att bli upptäckt. Varseblir fisken faran flyr den snabbt, ofta i zig-zag och nästan alltid mot solen, för att blanda förföljarna.

Fångstmännens inställning till svärdfisken är respektfull och nästan beundrande. Det är inte vilken fisk som helst de har att göra med, den kan gäcka dem, den kan retas med dem och den låter sig aldrig fångas utan strid, undantaget då den hane som nyss blivit av med "sin" hona. Utan att ha delfinens stora hjärnkapacitet tycks den ändå kunna tänka, därför behandlas den fångna fisken med vördnad, den omges av vissa ritualer som påminner om en dödsMESSA och den styckas på ett förutbestämt sätt.

Svärdfisken tillreds av fiskarhustrurna på nästan hur många sätt som helst, allt tas tillvara med hjälp av gamla hemliga recept. Ögonen kan exempelvis saltas in, dessa serveras sedan vid en speciell måltid på våren då hela besättningen samlas och äter tillsammans för att befästa sin sammanhållning och ingjuta lycka och välgång inför den nya säsongen. På restaurangerna serveras fisken som grillade kotletter i smör, citron och persilja eller som förrätt, i tunna torkade salta skivor. Hemma hos folk serverar man gärna svärdfiskbitar kokta i en tomatås till pastan. Och som så ofta är fallet med stora fiskar och valar så påminner dess smak mera om kött än fisk.

KAPITEL 2

Det kan inte ha dröjt särskilt länge innan de människor som först bosatte sig kring Capo Skyllaions branta höjder lade märke till att en underlig migration ute till havs tog sin början varje försommar. Uppifrån de lodräta stupen såg man tydligt hur stora mörka skuggor rörde sig söderut i det kristallklara vattnet och hur då och då en spetsig rygghena stack upp ovanför ytan. Att man också gav sig ut för att fånga de stora fiskarna finns det tidiga bevis för. I avfallet från en bronsåldersbosättning i Messina fann italienska arkeologer nyligen tydliga rester av svärdfiskben.

Men att bosätta sig nära havet kunde vara ett vanskligt företag. Utmed Kalabriens kust ligger alla riktigt gamla byar högt upp på spetsiga, branta och lättförsvarade bergs-toppar. Längs stränderna finns modernare bosättningar, ofta med samma namn som bergsbyn men med tillnamnet "Marina". Nu var det inte bara i försvarssyfte som man undvek stränderna, vid de två riktigt stora jordbävningarna i historisk tid, 1793 och 1908, drunknade hundratals Scilla-bor i de våldsamma flodvågor som följde på de verkliga skalven. En liten påminnelse om havets styrka fick man på nyårsnatten 1979 då det blåste orkanvindar och en jätteväg vällde in och krossade bottenvåningarna på husen längs stranden samtidigt som den på andra sidan borgen, helt smulade sönder hamnens stora vågbrytare.

Man kom tidigt underfund med att den höga utskjutande Scillaklippan hade ett mycket strategiskt läge när det gällde att kontrollera farleden genom Messina-sundet. Anaxylas den yngre som var tyrann i Reghion (numera Reggio Calabria) var den förste som byggde en befästning uppe på klippan. Detta skedde redan 493 f.Kr. och ledde naturligtvis till andra bosättningar. Om det var så mycket tryggare att söka sitt skydd i borgens skugga må vara osagt. Befästningen blev ju det primära målet för alla de inkräktare som ville behärska denna viktiga vattenled.

Och nog kom de i en strid ström. Vi kommer aldrig att riktigt få veta hur och varför folk flyttade på sig men vi vet att sundet mellan Sicilien och fastlandet i historisk tid attraherat fenicier, greker, romare, bysantiner, araber, normander, spanjorer och fransmän. Just idag bor det i Scilla bland annat folk från England, Tyskland, Polen, Sverige, Danmark, Bosnien och Brasilien. Kalabresarna kallar skämtsamt sig själva för "barn till grekiska bockar och franska horor".

Det för Scilla-borna mest betungande inflytandet hade de normandiska vikingaättlingarna som på 900-talet e.Kr. lätt erövrade den sönderfallande och av araber utplundrade bysantinska kolonien. De blonda herrarna upphävde den gamla romerska rätten som stadgade fri rätt för alla att utnyttja havets rikedomar. De införde en nordeuropeisk form av feodaltvälde som med exempel från Holland och Skottland även innebar en absolut äganderätt över havsområdet "så långt ögat nådde". Eftersom man från borgen skymtar Etnas slutningar i söder, ser ända ut till Stromboli och upp till Capo Vaticano i norr så var det ofantligt havsområde borgherren kunde göra anspråk på.

Innan jag går vidare är det viktigt att göra en snabb genomgång av hur själva svärdfiskfångsten gick till. Utgångspunkten var de trätorn man byggt på vissa högt belägna klipputsprång, från dessa hade man extremt goda förutsättningar att spana ut över det klara vattnet efter minsta antydning till svärdfisk. Om utkiken upptäckte en fisk gav han genast tecken till "sin" båt att börja själva jakten. Meddelandet bestod av höga muntliga anrop på ett blandspråk som till vissa delar faktiskt var rena grekiskan. Dessa rop accentuerades och bekräftades av en vit flagga som rördes på ett visst sätt. Mottagaren, som stod en bit upp i båtens lilla mast, fick på så sätt reda på var fisken fanns och i vilken riktning och med vilken fart den rörde sig, information som han genast delgav roddarna. När båten kommit tillräckligt nära var det dags för fångstmannen i fören att med ett välriktat kast försöka få den sylvassa harpunspetsen att fastna i fiskkroppen.

Detta var som synes ett starkt specialiserat system där varje enskild aktör hade en bestämd uppgift som han helt kunde koncentrera sig på. Vi vet inte när denna metod togs i bruk, de historiska källor vi har tillgång till idag sträcker sig tillbaka till sent 1400-tal och då fångades svärdfisken precis på detta vis. Ett av de första försöken från Scillas fiskare att bryta, eller åtminstone mildra borgherrens feodala utplundring härstammar från 1557.

Baronen, Paolo Ruffu, skriver då i ett dokument där han försvarar vad han anser vara sina rättigheter: "Enligt författarna och historikerna har systemet med en utkik på land som signalerar närvaron av svärdfisk till en båtbesättning praktiserats på ett och samma sätt i mer än tusen och hundra år". Han tyckte naturligtvis att de skulle göra som de alltid hade gjort, fiska, hålla tyst och ge honom den största delen av fångsten. Vad han grundade detta på var att den metod som användes utgick ifrån och var beroende av fasta posteringar på av honom ägt landområde.

Historiskt sett var han inte så fel ute, det finns exempel på tonfiskfångst med hjälp av utsiktstorn på grekiska Kos. Liknande torn och även fast förankrade fiskfällor användes av bysantinska fiskare vid Bosporen, och alla dessa anläggningar var föremål för någon sorts avgift eller arrende till lokala makthavare. Den mer demokratiska romerska lagstiftningen verkar snarare ha varit en historisk parentes,

åtminstone tog den inte i detalj ställning till ett kustnära fiske som utnyttjade landbaserade hjälpmedel.

Vad Gånge-Rolfs ättlingar från Normandie lyckades införa var dels den "visuella äganderätten" till havet, en princip som sedan går igen vid själva fångsten. Den båt vars spanare först såg och signalerade för upptäckten av en svärdfisk äger också rätten till fisken trots att den fortfarande simmar fritt i vattnet, ovetande om den fara som lurar. Ingen annan båtbesättning fick ens försöka sig på ett förföljande, sådan var sedvänjan. Den andra nordeuropeiska företeelsen som normanderna instiftade var skyldigheten att erlagga dagsverke, även till sjöss. Det var detta som kändes mest betungande, att tvingas ligga ute under den brännande solen en hel dag, enbart å baronens vägnar.

Vi har här alltså att göra med en uråldrig fiskemetod vars starkt specialiserade tillvägagångssätt ledde till en sorts rigid oföränderlighet, systemets inneboende självtillräcklighet skapade ett historiskt vacuum, ett svart tidlöst håll där den kunde konserveras och överleva sig själv, långt in i modernare tider. När denna antika metod väl konkurrerades ut gick det otroligt snabbt, på slutet av femtioalet byggdes, efter diverse olika experiment och hybridkonstruktioner, den första "passarellan", en stor motordriven båt med hög utsiktsmast och ett extremt långt bogspröt för harpuneraren.

I "passarellan" var alla de olika separata momenten i fångsten i stort sett integrerade. Den sista gången man fiskade med en roddbåt var sommaren 1962, idag finns knappt några spår kvar av "luntrens" mer än tusenåriga existens. Utanför väggen till Scillas enda båtvarv låg i många år ett svart halvruddet träskrov fyllt med skräp. Detta var det sista exemplaret av en "luntre", den enda kvarvarande roddbåten som inte huggits upp till ved. De övriga träbåtarna gick åt under höstarna, när alla konserverar sina tomater på gatorna utanför husen genom att koka glasburkar i stora svarta oljefat. Det var tänkt att detta gamla båtskrov skulle vara början till ett museum uppe i borgen, men detta projekt, som visserligen påbörjats, har som så mycket annat i byn legat i en väldigt långvarig träda.

Utvecklingen av "passarellan" och expansionen av det mer lönsamma nattliga nätfisket ledde inte bara till att en tradition med flera tusen år på nacken försvann. På några decennier lyckades man dessutom nästan helt utrota svärdfiskstammen. Man övergav ett lågproduktivt och ekologiskt system som likväl gav en nödortförsörjning, detta för en kortsiktig mycket inkomstbringande utplundring av naturen. Sålunda grävde man visserligen guld men samtidigt också sin egen grav.

KAPITEL 3

Innan vi ger oss ut till havs skall vi undersöka de utsiktstorn som var själva grundvalen i svärdfiskfångsten på den kalabrisk sidan av sundet. Alldeles ensam stod avvistatorn hela dagen uppe i sitt trätorn. Med sin vältränade blick avpatrullerade han hela det område som hörde till just hans torn. Bara han själv och besättningen där ute i båten kände till de osynliga gränserna i vattnet mellan de olika tilldelade sektorerna.

Han var en specialist, hela sitt liv hade han succesivt tränat upp förmågan att kunna urskilja de vaga konturerna av en svärdfisk nere i vattnet. Lättast var det om den simmade så nära ytan att ryggfenan stack upp. Men det var ett högt pris han betalade för att stå där under den brännande solen. Hans far och farfar hade också varit avvistatorer och som gamla blev de båda nästan helt blinda, den långvariga påfrestningen för ögonen tog ut sin rätt.

Ibland fick han ett tips av örnjägaren som också höll till uppe på bergskanten. I april när svärdfisken började söka sig söderut för att leka kom också örnnarna upp från Afrika, på väg till sina häckningsplatser i Karpaterna. Fick han själv syn på en örn gav han genast en vink åt jägaren. Det hände ofta att han och besättningen blev förärade den för säsongen först skjutna örnen, medan jägaren i gengäld fick "chiuffon", den läckra hedersbiten, från årets första svärdfisk. På väg söderut för att reproducera sig och skapa nytt liv tvingades dessa stora djur in i en smal och förutbestämd passage där de istället mötte döden.

När han fick syn på en svärdfisk gällde det att vara snabb. Den vita flaggan fladdrade som en fågelvinge från sida till sida samtidigt som han utslungade de korta och snärtiga anropen på något som liknade rena rotvälskan. För länge sedan var orden som markerade fiskens läge och riktning rena grekiskan, utåt hette "manosso" och mot land "stinghela". Nu var de gamla grekiska termerna uppblandade med dialektala uttryck till en sorts kod på detta hemliga rövarspråk.

Längs den femton kilometer långa kuststräckan där fångsten bedrevs fanns tolv posterings. Han hade fått en av de bästa, söder om borgen, med Sicilien tvärs över sundet. Här fanns de brantaste bergstupen, strömmen var stark och vattnet var djupt och klart. Ute på borgklippan ville han inte gärna stå, detta tornet var inte på tillräckligt hög höjd, bara 73 m.ö.h. Plus att borgen betydde en oönskad inblandning utav baronens lejda män som höll en noggrann koll på fångsten.

Posteringsarna norr om borgen upp mot Bagnara användes knappt längre, tornen låg inte så högt över

vattnet eftersom bergen sluttade långsamt ut mot havet. Dessutom var fångsten urusel, svärdfisken undvek den långgrunda och tångrika botten och höll sig längre ut till havs. Dessa sektorer hade istället börjat användas till det nattliga nätfisket vilket gick utmärkt då strömmarna inte var så starka inne i bukten. Mörka nätter kunde fisken inte urskilja varken botten eller näten utan drev ofta in på grundare vatten och fastnade i de långa näten.

Det hade hänt flera gånger på sistone att han kommit i konflikt med avvistatoren i granntornet. Svärdfisken hade dykt upp vid gränsen mellan deras sektorer, de hade fått syn på den och markerat i stort sett samtidigt vilket fått båda båtarna att förfölja samma fisk. Det var annars en oskriven lag att aldrig ge signal för en redan markerad fisk. Den besättning vars avvistator först fick syn på fisken hade fullständig rätt till att försöka fånga den, ända tills de själva av någon anledning gav upp.

De konflikter som uppstod löstes på eftermiddagen då båtarna kom in i hamn. Då samlades "De gamles råd" som bestod av äldre fiskare med gott rykte plus en representant från marinen nere i Reggio. Dessa hörde de olika parterna, sedan fattades ett beslut direkt på platsen, ett beslut som aldrig ifrågasattes. Fiskarna hade också en intresseförening där gemensamma problem dryftades, man stöttade också varandra vid olyckor samt bekostade gemensamma investeringar. Scillas första sjukhus byggdes av fiskarföreningen, eljest var det mest religiösa byggnationer som sponsrades.

Fiskarna var ett tystlåtet släkte, i båten sa man aldrig ett ord, alla visste vad de skulle göra. Att fråga om fångsten varit god var som att tala till en mussla, tjattret och skvallret fick pratkvarnarna uppe på torget hålla på med, dit gick aldrig en fiskare, de höll sig nere i Chianalea, vid vattnet och båtarna, tysta och lugna, i stark förlitan på den gode guden. Det politiska livet blandade de sig inte i och hur mycket fisk de fångat var deras ensak. Det var inte nyttigt att andra fick reda på för mycket, baronens skatteindrivare hade långa öron.

Upp i borgen fanns makten, kontrollen och förtrycket, ingen fiskeexpedition undgick det allseende ögat uppe i skottgluggen och varje höst gick byborna sin Golgatavandring upp till slottsportarna för att lämna ifrån sig sina uttaxerade förnödenheter. Från att ha varit en enkel postering byggdes det första riktiga kastellet på 700-talet av bysantinska munkar. Klostrets huvudbyggnad uppe i bergen hemsöktes regelbundet av olika sjöfarande rövarband som gick iland nere vid sundet och osedda tog sig upp genom skogen. Genom att öppna en kustnära men likväl svårintaglig filial på Scillaklippan kunde man fördröja angreppet och varna klostret så dess rikedomar hann gömmas undan.

Borgen förde aldrig någon lycka med sig. Från att ha varit tänkt som ett skydd mot yttre erövringar blev den istället ett primärt mål för de olika härskaror som ständigt kämpade om kontrollen över detta strategiskt viktiga område. Istället för att ha plundrats av sjörövare fick lokalbefolkningen istället se sina ansträngningar till land och till sjöss brandskattas av borgherren. Kastelets tjockaste försvarsmurar vetter symptomatiskt in mot land. På något sätt har klippans ursprungliga status som härbärge för det onda Skylla-monstret skapat en sorts förbannelse över borgen och dess verksamhet.

När de första jordskalven skakade Scilla på natten den 6 februari 1783 samlade den suveräne don Falcone Antonio Ruffo nästan alla byinvånare nere på stranden där han trodde att de skulle vara säkra. Men jordbävningens epicentrum låg under vattenytan ute i havet vilket orsakade den jättelika flodvåg som slog sönder alla lågt belägna hus och drog med sig 1400 bybor, inklusive baronen, ut till havs. De flesta återfanns aldrig.

I början 1800-talet lyckades en engelsk flotteskader erövra borgen från den franske befälhavaren. Men engelsmännen tvingades bort igen, de flydde genom den försörjningstunnel som slutade nere i hamnbassängen och som normalt användes för att forsla upp träkol och andra förnödenheter. Den franska lyckan blev kortvarig, en blixtnad från ett åskväder antände krutförrådet och de flesta soldater och hästar strök med i den explosionsartade branden. En stenplatta till minne av den franske kaptenen sitter fortfarande kvar på en av borgens murar.

Tidigare hade kastellet alltså i flera århundraden tillhört den adliga familjen Ruffo, vars huvudmans exakta titel var "greve av Sinopoli". Det feodala systemet efter nordeuropeiskt mönster infördes av de normandiska vikingaättlingar som på 900-talet besegrade de byzantinska och arabiska härskarna i området. Baronatet i Sinopoli, en i sig obetydlig bergsby strax norr om Scilla, grundades redan 1085 enligt ett aktstycke förvarat i Bagnaras kloster. Familjen Ruffos mest kända medlem är numera drottning Paola av Belgien, gift med kung Albert. Kungaparet har besökt Scilla några gånger, för övrigt har familjen inte längre någon anknytning till Kalabrien. Paola Ruffo hade däremot en släkting i Rom som var en mycket uppskattad programledare på RAI.

Efter Italiens enande förvaltas borgen av flottministeriet och har således förblivit icke tillgänglig för byborna i gemen. Kastelets civila betydelse inskränker sig till att hysa den fyr som vägleder den nattliga båttrafiken in i Messinasundet, på senare tid har det även tillkommit en radaranläggning och en televisionssändare. I början av 1960-talet byggdes delar av borgen om till vandrarhem och blev som sådant mycket populärt bland tågloffande ungdomar från hela världen. Trots stora skilda sovsalar och en

benhård disciplin från den fruktade föreståndaren sågs ändå vandrарhemmet som ett syndens och omoralens näste av de flesta byinvånare. De frigjorda och utmanande ungdomsgången var ännu några i den långa raden av utländska inkräktare som härskat i borgen och förpestat bybornas tillvaro.

När fyren automatiserades på mitten av åttiotalet stängdes även vandrарhemmet med motiveringen ifrån sjömyndigheterna att man inte ville ha folk i den obemannade borgen. Detta stämde dock inte riktigt eftersom de två arbetslösa fyrvaktarfamiljerna vägrade lämna sina tjänstebostäder och till dags dato bor de kvar i två anskrämliga cementbunkrar som täcker nästan hela borggården. Kastellet och vandrарhemmet förblev däremot stängda ända fram tills sommaren 1997 då det efter många års förhandlingar mellan kommunen och sjöfartsverket skedde något av ett genombrott som äntligen, efter alla dessa århundraden, öppnade borgportarna för allmänheten.

Under hela vintern hade ett intensivt renoveringsarbete pågått i de gamla dormatorierna och på värmekanten tog kommunens chef för sophantering, Pino Facciola, sin stora båttrailer och körde ner till varvet. Dussintals varliga händer lyfte upp det ömtåliga skrovet av Scillas sista "luntre" på kärran, som under motorcykeskort och karabinjärsbevakning i triumf kördes upp till borgen. Denna relik fick naturligtvis hedersplatsen i den miniatyrrättning som iordningsställdes i de nyrenoverade lokalerna. Där stod "luntren", nymålad och grann, omgiven av gamla målningar, fotografier, redskap och tillbehör.

Intresset för den nyöppnade borgen blev enormt, de två första veckorna hade man 9000 besökare och i slutet av augusti hade över 45.000 människor vallfärdat uppför stentrapporna. Märk väl att Scilla bara har 5000 innevånare. Detta embryo till ett museum ville naturligtvis de flesta behålla och dessutom utöka till att även belysa andra traditionella näringar än svärdfiskfångsten som exempelvis siden-hantering, vinodlandet och jordbruket. Det krävs dock stora resurser för att fortsätta restaureringen av borgen vars yttre murverk på sina ställen är på väg att helt falla samman.

Det finns statliga miljarder att hämta, men dessa är placerade i en fond för arkitektonisk restaurering och dokumentering av södra Italien som administreras av universitetet i Catania. Om borgen skall renoveras ställer universitetet som krav att man härnäst får disponera dess lokaler till kontor och som bas för dess fortsatta verksamhet i Kalabrien. Alternativen för Scilla-borna är alltså, en vacker funktionsduglig men akademiskt tillsluten borg eller ett litet och förfallet men likväl öppet museum.

Nu kan man i alla fall utropa: "Luntren är död, leve luntren !" En epok gick slutligen i graven men den fick en hedervärd begravningsprocession och ett statligt mausoleum. Den gamle avvistaren skulle inte trott sina ögon om han sett hur folk i byn frivilligt och glädjefullt gav sig upp i borgen enbart för att glo på en vanlig gammal båt som det på hans tid fanns hundratals av. För dagens Scilla-bor känns det trots allt som något av en triumf, man har inte bara återerövat sin borg utan även sin historia. Den sista "luntren" stannade på land och försvann inte på glömskans vidsträckta hav.

KAPITEL 4

Den viktigaste länken mellan fisk och människa är naturligtvis båten I begynnelsen fanns "Galea", som av Oppiano beskrevs som en liten långsmal båt med ett bogspröt som användes för att fiska "galeotes", ett gammalgrekiskt samlingsnamn för större fiskarter som haj och svärdfisk. Båten spolför skulle det göra det enklare att komma fisken in på livet. Fast ursprungligen hade galären ett militärt användningsområde, i Bysans tjänstgjorde den snabba båten till spaningsuppdrag och för att kommunicera mellan större flottenheter.

Ordet "Galea" har sedan dess använts både till klumpiga slavdrivna krigsfartyg och till fraktskutor i kustsjöfarten. De branta gyttiga fiskekvarteren intill hamnen i Scilla heter Chianalea, vilket är en slarvig förkortning av "Piano della Galea". Scilla var förr en mycket viktig utskippningsort för det råsidan som exporterades till Neapel, i hamnen låg galeaserna sida vid sida. Byn är byggd som på olika hyllplan, olika våningar, så det var ett mycket passande namn, att kalla hamnkvarteret för "Galärvåningen".

Vi har inom svärdfiskfångsten att göra med fyra olika sorters båtar vars presentation kräver en viss genomgång av de olika fångstmetoderna. Pro primo finner vi den ursprungliga roddbåten som kallades "luntre" och som var beroende av någon form av utkikspost, antingen på land eller till sjöss. På den sicilianska sidan av sundet saknas de branta, naturliga bergshöjder där man skulle kunnat placera utsiktstorn, därför är fångsttraditionerna på Sicilien av betydligt yngre datum.

Först på 1500-talet kom fisket igång ordentligt, då använde man sig av en avriggad, utjämt fraktskuta, en s.k. "feluche", som byggdes om till ett stationärt flytande utsiktstorn. Eftersom masten behövde vara åtminstone tjugo meter hög krävdes en stor båt för att behålla stabiliteten. I varje sektor längs Sicilienkusten låg två felucer för ankar, en inne vid stranden och den andra några hundra meter längre ut. Emellan de båda spaningsfartygen patrullerade en "luntre" och väntade på att någon av utkikarna skulle sikta en fisk.

Det var ur detta system, som senare även kom att användas i det låglänta området norr om Scilla, som idén om "passarellan" föddes. Efter diverse experiment med olika hybridfarkoster uppstod ett tekniskt missfoster som Lloyd's skeppsregister vägrar godta som fartyg. Likväl fungerade det, en lagom stor men ändå snabb båt där alla de olika momenten, spaningen, förföljandet och infångandet integrerades i en och samma enhet.

Till sist har vi den halvdäckade, vanliga fiskebåten, "buzzettan", vilken fortfarande används nattetid när fiskarna går ut för att lägga i det kilometerlånga nätet som kallas "palamitara". Buzzettan är en tämligen ordinär fiskebåt med ett maskindrivet hjul i aktern för lägga i och dra upp näten. Till skillnad från de mer specialiserade båtarna så används den året runt till olika sorters fiske.

En typisk "luntre" var drygt sex meter lång och knappt två meter bred. Den var utrustad med en 3,5 meter hög mast med två tallriksformade skivor. På dessa stod båtens egen utkik som hade kontakt med avvistatoren på land, och som vidarebefodrade hans signaler till roddarna. Harpuneraren tog plats på den något bredare och stabilare aktertoften där han dessutom hade två stöttor på respektive reling på vilka han placerade sina fyra meter långa harpunstänger tvärs över båten.

Luntren har alltså backat sig fram genom historien. Aktern har bytt plats med fören och detta har skapat en hel del förvirring. Man har av praktiska skäl "vänt" på båten och borde rimligtvis ha döpt om för och akter, men så har inte skett. Enligt den omfattande terminologin kring båten och dess redskap står harpuneraren i "aktern", fast han naturligtvis befinner sig längst fram i båtens färdriktning. Roddarnas antal och placering varierade under seklernas lopp men det mest typiska ekipaget bestod av fyra roddare, varav det ena paret ansvarade för hastigheten och de andra två för kursen.

På 1500-talet stod farthållarna längst bak, vända framåt, medan de två "rorsmännen" satt bredvid varandra mitt i båten med ryggen mot harpuneraren. Deras årtullar var fästa på varsin ställning en bit ut från relingen, ungefär som på moderna tävlingsroddbåtar. Denna konstruktion kallades "anchinopoli", efter det grekiska ordet "anchia" som betyder vagn. Luntren kunde ju till viss del liknas vid en kärra till sjöss. Mitt i båten fanns dessutom en längsgående bänk som bildade ett kors gentemot de vanliga roddarbänkarna.

Hela tiden finslipades båtens inre system tills man nådde den perfekta harmonin och balansen både i båtens framfart och i det arbete som utfördes ombord. Den slutliga luntren hade fortfarande fyra roddare, de stod upp på rad, alla vända i färdriktningen, fast babordsårans roddare stod längst till styrbord i båten och vice versa. Anchinopoli hade flyttats längst bak i båten, de satt inte längre mitt emot varandra och de användes nu till de sex meter långa styråren. Mellan masten och harpuneraren stod de två farthållarna med sina något kortare "akter-åror". Härmed försköts tyngdpunkten framåt, den reella fören låg lägre i vattnet för att ge en stabilitet som kunde öka precisionen i harpunkastet.

På gamla fotografier ser man dessa låga, smala båtar med sex man på linje, harpuneraren, två roddare, utkiken en bit upp i den korta masten plus ytterligare två roddare. Det går inte att föreställa sig vilket slit det måste ha varit att stå så, hela dagen, varje dag från april till juli, under den brännande solen. Varje gång en fisk siktades gällde det att ge sitt yttersta, annars var chansen snabbt förbi. Det fanns bara två harpuner ombord, varje harpunstång var fäst vid en tvåhundra meter lång lina. Trots att själva harpunjärnet, "il ferru", hade sylvassa blad som fälldes ut när harpunen trängte in i fiskköttet, så var det ändå lätt att bytet slet sig om man inte släppte efter tillräckligt med rep i början.

En träffad fisk försökte ofta finta sig fri så det blev att fortsätta ro tills den hade förlorat så mycket blod att den lät sig hivas ombord. Detta brukade ta drygt tjugo minuter. Sedan vidtog det rituella dödandet som vi skall komma tillbaka till längre fram. Att luntrens innandömen alltid var rödmålat innehöll alltså en klar symbolik, det slanka skrovet var alltid svart för att efterlikna en svärdfisk men vad den traditionellt gröna färgen på relingarna symboliserade vet vi inte längre. Luntrens fastställda färgsättning gick alltid igen i masten, den var också svart-, grön- och rödmålad, räknat underifrån.

En luntre var byggd av i huvudsak tre olika träslag, köl och stävar i eke, spanten var gjorda av mullbärsträd och bordläggningen i furu. Harpunstängerna var av ett speciellt virke från en sorts pinjetall, det var tungt och rakt och det slog sig aldrig. Själva harpunen var ungefär 25 cm lång och genomgick även den en teknisk utveckling, från att ha varit ett enkelt knivblad blev den till ett fulländat precisionsinstrument med fyra sylvassa klingor som hölls infällda i järnet under kastet av en liten ring. När harpunen trängde in i fiskroppen gled ringen av, bladen fälldes ut och hindrade järnet från att släppa från fisken. Harpunen ägdes av mästern och lånades ut till besättningen mot del av bytet. Under vintern blev järnet rigoröst förvarat i ett särskilt avsett utrymme, nersänkt i en speciell sorts olja.

De tekniska framsteg som demonstrerades av de allierade under och efter andra världskriget påverkade naturligtvis människorna i det annars relativt isolerade syditalien. En del fiskare började experimentera med motorer i sina båtar. För svärdfiskfångsten var denna utveckling inte särskilt intressant. Ljudet från båtmotorn gjorde det omöjligt att uppfatta avvistatorens anrop och skrämde dessutom iväg fisken. Först i slutet av femtiotalet hade man löst dessa problem. Den första passarellan sjösattes 1958. Fyra år senare

var denna båttyp helt dominerande, den sista luntren gick i pension sommaren 1962.

Ingen hade tidigare skådat ett fartyg som liknade passarellan, ingen visste egentligen hur den skulle se ut eller hur den skulle byggas. Det fanns fem faktorer att anpassa till varandra för att ge båten så goda sjöegenskaper som möjligt, skrovet, masten, bogsprötet, motorstyrkan och barlasten. Den extremt höga masten fick ersätta avvistatorens trätorn på land. En hög mast krävde ett stort skrov vilket i sin tur krävde starkare motorer. Detta tarvade förstås ett väldigt långt bogspröt för att kunna komma nära fisken. Så där höll man på, med hjälp av lättare metallkonstruktioner och starkare ställinor blev masterna allt högre och fångstbryggorna längre.

Det krävdes en kraftig barlast plus att båten kunde hålla en viss hastighet för att inte harpuneraren skulle bli rejält blöt på sin utposter, bara någon meter över vattenytan. Vissa passarellor var helt enkelt inte sjödugliga och ingen av dem klarade några större vågor. "Domenica" som byggdes 1982 var 17 m lång, 5 m bred, hade en 32 meter hög mast och ett 42 meter långt bogspröt (la passarella). Som motvikt till bogsprötet låg akterut två stora dieselmotorer på 380 hk styck. Hon var tänkt som en mönsterbåt men 1983 kom hon in i några kraftiga siroccovindar, masten bröts, utkiken och styrmannen störtade från 32 meters höjd. Lyckligtvis hamnade de i vattnet och överlevde.

Man var inne i en ond cirkel, större investeringar krävde större fångster vilket i sin tur ledde till att priserna sjönk och att man behövde landa ännu mer fisk. Som mest fanns det 1977 tolv stycken båtar i Scilla, 1989 var det nere i tre och idag återstår bara en passarella, mest av nostalgiska skäl för sundet är nästan helt utfiskat. Med luntren klarade Scillas fiskarbefolkning att försörja sig i 3000 år medan passarellan knappt hann bli färdigutvecklad innan det redan var för sent. På blott 30 år lyckades man inte bara nästan utplåna fiskstammen, industrialiseringen av fisket fick också stora sociala konsekvenser. Man behövde inga fiskare eller roddare längre, man behövde svetsare och mekaniker som kunde sköta motorerna och justera ställinorna.

Mycket blev fel eftersom det inte fanns någon teknisk erfarenhet, besättningarna fick i mångt och mycket pröva sig fram. Det enda "redskap" man aldrig har omprövat är det mänskliga ögat, kikare används bara för att titta på andra båtar, aldrig för att spana efter fisk. Annars har utvecklingen av båten också gjort att själva fångstmetoden blivit mer teknisk, människan har blivit mer skild från naturen. Motorn blev för svärdfiskfångsten vad pengarna blev för bytessamhället. Det blev inte längre någon duell mellan människa och fisk, de äldre harpunerarna kallade passarella-fisket för att "stå och plocka upp dem med gaffel".

Den integrerade metoden ombord på en passarella styrdes egentligen bara av en person, piloten uppe i masten som med sina fyra olika vajrar kunde öka och minska motorstyrkan och sikta in harpuneraren ute på bogsprötet ungefär som en gevärspipa. Styrmannen hade en god möjlighet att överblicka svärdfiskens mycket oberäkneliga rörelser, harpuneraren blev bara hans lydiga redskap. Ett kast rakt ovanifrån var betydligt enklare och hade en mindre felprocent än ett långsgående kast från låg höjd. Genom att styrmannen kunde placera harpuneraren rakt över fisken minskade man slumpmässigheten i själva kastet, piloten var jägaren som siktade medan harpuneraren bara var den som tryckte av.

Men kanske som en hyllning till det historiska hantverket så använde man aldrig harpungevär, "il ferru" ser ungefär likadan ut idag som förr i tiden. Trots denna lilla eftergift var det moderna fisket ändå så effektivt att det snabbt tog död på sig själv. Att vissa tekniska redskap förblev oförändrade har troligtvis samma förklaring som varför den ekologiska men anakronistiska luntren kunde leva kvar så långt in i modern tid. På vilket sätt man fiskade var bara en liten länk i en lång kedja. Geografin, ekologin, mytologin, de religiösa och magiska riterna, sättet på vilket överskottet fördelades, allt hängde ihop och tillsammans bildade detta en hel kultur på vilken samhällets inre relationer berodde.

Utfiskningen beror inte enbart på passarellans tillkomst, det nattliga nätfisket har egentligen alltid varit det mest effektiva. Man började fiska med nät i slutet av 1700-talet och efter tjugo år fanns det 22 buzzetter ute nattetid mot bara 11 luntren på dagen. Naturvetaren Spallanzini varnade redan 1783 för att fisken skulle ta slut, han var ute i god tid men tyvärr fick han till slut rätt. År 1920 fanns det i bukten norr om borgen dagtid 6 luntren som sysselsatte 48 personer medan det i samma område nattetid låg 22 buzzetti med 176 man ombord.

Man har använt ungefär samma sorts nät från 1700-talet nästan ända fram till idag. Palamitaran var 500 m långt och hade decimeterstora maskor, åtta till tio fingrar breda. Nätet som var av hampa kunde inte användas kontinuerligt, det måste torkas med jämna mellanrum annars blev det för tungt och sjönk. Samtidigt som luntren försvann, i början på 60-talet, övergav man också de klumpiga hampanäten och övergick till nylon. Detta gjorde att man med det lättare materialet kunde tillverka dubbelt så långa nät, som man fortfarande vintertid sitter och knyter för hand.

Innan buzzettan blev motordriven fanns åtta man ombord. Båtarna gav sig av i solnedgången, man gick oftast ut i turordning, de som hade den nordligaste sektorn rodde först. I den långa bukten norr om Scilla går det att lägga nät en dryg kilometer ut från land, sedan blir strömmen för stark. Med de kortare

hampanäten gick det alltså att indela varje fiskesektor i en yttre och en inre zon, ibland kunde till och med tre båtar dela på en sektor. För kommunikationen mellan båtarna användes en stor snäcka, "la trumba", man blåste olika signaler för att meddela var man befann sig och hur långt man hade kommit med nätet. Man började alltid inne vid land, tre långa signaler i snäckan betydde att hela nätet var i och att man låg och väntade på att höra något från den lilla klockan som var fäst i den yttre flytbojen.

Det nattliga nätfisket var i första hand akustiskt, hörseln var här nästan lika viktig som synen var på dagen. Utan "trumbans" blåsningar var det svårt att samordna de olika båtarna och när den lilla "campanan" började klinga visste man att det fanns en fisk i nätet. Med motorn och de långa nylonnäten försvann både behovet och möjligheten att blåsa snäcksignaler till varandra. Fast när alla näten är ilagda slår man från motorena och det blir alldeles tyst. Idag räcker det med tre man i båten, man slipper ro och i aktern finns en stor vinsch till nätet. Man börjar fortfarande med att lägga i den inre lysbojen, som helt enkelt är ett flytande fyrfat med fotogen. Sedan går man sakta vinkelrätt ut från land tills hela nätet är i. När man legat och drivit några timmar börjar man sakta vinscha upp, nätet plockas rent och läggs iordning för nästa natt.

KAPITEL 5

Trots att det bara skiljer några kilometer mellan Scilla och Messina så var länge de olika sociala aspekterna på svärdfiskfångsten som natt och dag. På fastlandssidan fanns ett äldre, mer fixerat och orubbligt system som var starkt påverkat av de feodala maktförhållandena. På Sicilien påbörjades betydligt senare ett mer flexibelt och demokratiskt organiserat fiske. Med de äldres självklara överlägsenhet ansåg sig Scillafiskarna stå över alla förändringar medan den yngre kusinen tvärs över sundet kände sig fri att pröva sig fram.

I och med feodalismens fall och nätfiskets utveckling började man så smått att snekla mot varandra, vissa "moderna" idéer sipprade så sakta över från Sicilien till fastlandet. När kapitalismen övertog den baronala hegemonin försvann till slut alla regionala skrankor, genom korsbefruktnings, giftermål över sundet, kunde de rika familjerna förlänga säsongen och få tillgång till den andra sidans fiskevatten, något som tidigare varit helt otänkbart.

På fastlandssidan fanns allt som allt 18 posteringar från Canitello i söder till Palmi i norr. Längst ner i sundet var dock strömmarna alldeles för starka och norrut gick fisken aldrig tillräckligt nära land. Man räknar med tolv sektorer som var av ekonomiskt intresse, fem stycken söder om Scilla, en ute vid borgen och sex upp mot Bagnara. Nyttjanderätten till en sektor var som vi tidigare sett avhängigt vem som ägde marken på vilket utsiktstornet stod. Historiskt sett ägde borgherren all mark men med tiden växte det fram en borgarklass som hade medel att köpa loss feodal jord.

Scilla var sedan lång tid tillbaka en mycket viktig utskäppningshamn för naturprodukter, främst råsidan, som exporterades och såldes med stor vinst i norra Italien. I Bagnaras båtvarv byggdes stora fraktskutor, "felucher", som hade ungefär tjugo mans besättning. Skutägarna satt i Scilla och blev med tiden tämligen rika, i slutet av 1700-talet var drygt 40% av Scillas ekonomi beroende av kustsjöfarten. När sidenexporten dog ut fortsatte några skeppare att frakta virke, träkol och korgar medan andra omfördelade sina resurser till den lönsamma svärdfiskfångsten.

På 1600-talet när feodalismen fortfarande var allena rådande var pålagorna också som tyngst. Utplundringen av fiskarna kallades tredjedelsskatt, detta innebar dagsverke, var tredje dag fiskade man helt och hållet åt baronen. Sedan skulle han även ha en tredjedel av den privata fångsten och till slut krävde han en tredjedel av intäkterna, detta som markhyra för utliksposten. När baronen tagit sitt delades förtjänsten i tjugo delar av vilka båtägaren tog sex. Man kan sedan anta att smeden, prästen, avvistatoren och harpuneraren fick lite mer än den vanlige roddaren, då förstår man att det inte blev mycket kvar till den enskilde sjömannen.

Så länge detta system bara drabbade de redan fattiga var allt gott och väl men en nyrik skutkapten vägrade naturligtvis att godkänna dessa fruktansvärda villkor, för sin egen del vill säga. Skepparna gick alltså i bräsch för att lindra de feodala pålagorna. År 1775 var baronens årliga skatteintäkter från svärdfiskfångsten nere i 300 gulddukater medan skutskepparnas totala inkomster samtidigt låg på drygt 7000 dukater per år. Den ekonomiska makten hade alltså förflyttats till borgarskapet långt innan feodalismens faktiska sammanbrott.

Borgarklassen köpte mark och gifte in sig i fiskarnas familjer för att få tillgång till båtar och redskap. De som redan hade båtar gifte de in sig i en familj som ägde mark för att komma i besittning av en postering. Giftermålet blev den viktigaste affärstransaktionen och familjen Polistina blev de ny herrarna, "i'ugnor". Deras gamla skutbesättning fick fortsatt arbete, men nu som dagavlönade roddare, "i garzuni", på bröderna Polistinas svärdfiskbåtar.

Försök att hänga med: bröderna Francesco och Rocco Polistina gifte sig med två systrar, döttrar till

kyrkvärden i Chianalea som konstigt nog också ägde en vingård i bergen med ett utsiktstorn. Francescos son Giuseppe byggde om faderns fraktskuta till ett flytande utsiktstorn efter sicilianskt mönster och blev på så sätt den ende som dagtid kunde fiska i den grunda bukten norr om borgen. Giuseppes bror, Giovanni, blev harpunerare hos en annan båtägare men gifte sig sedan med dottern till Giuseppe Mancuso, som var en av de största båtägarna bland Sicilien-fiskarna. Detta grava brott mot traditionen, man sa att han "klev ur sin ras", var dock ett lyckokast för Giovanni, han fick i hemgift en egen feluche och kunde sedan också delta i höstfisket på andra sidan sundet.

Giuseppe hade gift sig med sin kusin, Roccas dotter, och med sin hemgift byggde han en ny feluche och hade alltså två. Även Giuseppe hade alltså möjlighet att delta i den sicilianska kampanjen, som tack fick Mancuso hjälp med att köpa en postering ovanför Scilla, på så sätt fick även sicilienfiskarna en möjlighet att arbeta på fastlandet. I början på 1900-talet kontrollerade Mancusos tre av fem posteringar söder om Scilla medan Polistinas hade 5 av totalt 21 fiskeplatser på Sicilien. För kapitalet har det aldrig funnits några gränser, här vägde tjänster och gentjänster mycket tyngre än regionalt inskränkta fördomar.

Det går att fortsätta hur länge som helst med familjen Polistinas förvecklingar men det intressanta är att se hur framsynt och oortodoxt de handlade. Samtidigt som de gifte sig inom familjen för att slippa sprida sina rikedomar var de inte främmande för att gå helt utanför gängse gränser om det gällde att utvidga sin egen kontroll. För den ekonomiska expansionens skull bröt man med urgamla traditioner. År 1875 ägde familjen två felucher och två luntre, femtio år senare ägde man 12 felucher. Man ingick flera nya giftermål mellan kusiner för att inte båtar, redskap och även kunskande skulle gå ur familjens händer. Hundra år efter att baronen gett sig av hade byn fått en ny härskare.

I och med det stora utbytet över sundet öppnades båda sidor för påverkan. Fastlandet var föregångare på den tekniska sidan medan Siciliens modernare sociala organisering helt trängde ut det tröga feodala systemet i Scilla. Efter mängder av konflikter mellan olika båtbesättningar släpptes fiskevattnen runt borgen helt fria år 1904. De gamla gentlemanna-mässiga överenskommelserna höll inte för trycket från en aggressiv kapitalistisk konkurrens. Maktstriderna leddes snart in i lugnare banor och ägarfamiljerna i Scilla insåg att det sicilianska systemet med rundgång mellan zonerna var det som låg i tiden.

Grunden till svärdfiskfångsten på Sicilien är ett dekret, utfärdat i Messina 1451, som stadgar att havet inte tillhör någon och att det var fritt för var och en att idka fiske utan avgift eller skatt. Man kan förstå att prinsarna Ruffo var livrädda att dessa idéer skulle sprida sig över sundet. I Messina förekom det trots allt en pålaga på all form av fiske där medlen samlades i en sorts kollektiv nödfond som användes till att köpa in spannmål åt stadsborna vid missväxt och extrema prisstegringar. Man använde alltså överskottet från fisket till att subventionera brödet vid dåliga tider. Svärdfiskfångsten fick från början en kooperativ utformning, det fanns inga ägarförhållanden på land som påverkade hur de olika fiskezonerna skulle se ut eller fördelas.

Det sicilianska fiskeområdet började sex kilometer söder om Messina och sträckte sig upp till öns nordostspets, Capo Peloro. På en fjorton kilometer lång kuststräcka fanns från början tio sektorer och i varje område fiskade en enhet bestående av en luntre med två utsiktsskepp, ett inne vid land och det andra rakt ut från kusten. Den 19 juni utdelades sektorerna mellan de olika kaptener som tio dagar tidigare anmält sitt intresse att delta i årets kampanj. Den 24 juni började fångsten och den höll på ungefär till den siste augusti. De olika enheterna bytte sektor varje dag, man flyttade ett snäpp, så den som var längst söderut fick flytta längst norrut nästa dag.

Trots att det var dyrt att utrusta en enhet var intresset att delta i fångsten alltid större än efterfrågan på sektorer. Att införskaffa en fiskeenhet kostade 1935 drygt tjugofemtusen lire, att jämföra med kilopriset på svärdfisken som samtidigt låg på elva lire. För att kunna släppa in fler båtar utökades antalet sektorer kontinuerligt, de tio ursprungliga sektorerna blev till slut tjugotvå. De olika fiskeområdena avgränsades av diverse landmärken, det kunde vara en flodmynning, ett kyrktorn eller helt enkelt ett högt träd på stranden. Även antalet båtar utökades, på trettioalet fanns fyra felucher och lika många fångstbåtar i varje zon, det gör sammanlagt 176 farkoster på en sträcka av blott fjorton kilometer.

Som om inte detta vore nog tillät man även fria fångstenheter utanför de fasta zonerna, så kallade "erranti", de kringirrande. Systemet med dessa fria enheter införlivades till och med i rundgången, när en enhet hamnat längst söderut blev den tillfälligt utknuffad som erranti innan den åter kom in i vandrigen mellan de vanliga sektorerna. Man turades alltså om att bli utesluten för att på så sätt låta så många som möjligt få tillträde till fiskezonerna. Denna synnerligen demokratiska organisering var klart före sin tid, när man i Scilla 1904 införde ett liknande system hade det sicilianska systemet redan fyrahundra år på nacken.

Reglerna för detta system skrevs av fiskarna själva i en kollektiv, korporativ anda, inga myndigheter var inblandade så eventuella brott mot reglerna behandlades av en tribunal bestående av åldermän. Problem uppstod naturligtvis eftersom sektorerna låg så tätt, den viktigaste men kanske också svåraste regeln var att den enhet som upptäckt en fisk fick förfölja den in i en annan sektor, båtarna i denna sektor fick inte

ingripa. Men om den första luntren misslyckades med att fånga fisken var man genast tvungen att ge sig tillbaka till sin egen zon.

Det var denna typ av konflikter som gjorde att man till slut övergav de fasta posteringarna på Scilla-sidan och helt och hållet anammade det sicilianska systemet. För att lösa problemet med rotationen mellan fortfarande avgiftsbelagda utsiktstorn gjorde man så efter 1904 att varje båtägare betalade en viss summa pengar inför den nya säsongen. Dessa pengar blev till en pott som sedan fördelades mellan de olika jordägare som hade posteringar på sina marker. Även i Scilla började man nu låta båtenheter verka som "erranti" utanför de vanliga zonerna och man tog också med dessa fria fiskeplatser i rundgången. När buzzetta-fiskarna i Bagnarabukten började rotera blev det inte bara en förflyttning från norr till söder, i varje sektor flyttade man dessutom först från den inre till den yttre delen. Detta hoppande in och ut gjorde att det nattliga fisket kom att kallas "Muriella", som är det italienska namnet på att hoppa hage.

Det kan vara svårt att förstå hur ett i stort sett identiskt fiske kunde utvecklas på två så olika sätt, det feodala förtrycket på ena sidan och den demokratiska Kooperationen bara några kilometer tvärs över sundet. Den viktigaste skillnaden var att fångsten i Scilla utgick från land, från torn på mark som ägdes av borgherren. På 1000-talet kontrollerades borgen av normandiska vikinga-ättlingar som förde med sig nordliga feodala tankesätt. Jämför med de skånska storgodsen, Christinehof som låg en dryg mil inåt land ägde likväl laxtrapporna och ålhomorna vid Verkeåns mynning och fiskarna var på sin höjd arrendatorer.

Ordet trappa kommer från italienskans "trappola" som betyder fälla. Det är också intressant att jämföra Scillafiskarnas halvgrekiska vokabulär med de äldre fiskare i Träslöv söder om Varberg som fortfarande, just när de fiskar, talar ett eget ålderdomligt språk baserat på gammeldanska. Vi kan också komma ihåg att det svenska östersjöfisket egentligen aldrig var fritt, här idkades i hundratals år kronofiske där de kustbönder som kunde uppbringa båt, redskap och avgift fick delta i årets två kampanjer. Då samlades man vid en uppbyggd fiskestation med bryggor och sjöbodrar i havsbandet och fiskade intensivt under en kort period, somt fick man behålla men resten av fångsten tog kronan och saltade in till soldatföda.

Idag är fisket i Scilla inte längre en näring som man kan försörja sig på, man fiskar till husbehov, för att man råkar ha en båt och ändå inte har något annat för sig.

KAPITEL 6

I detta kapitlet skall vi höja blickarna mot skyn och titta på det andliga liv som omgärdat den fiskande befolkningen. Men låt oss ta det hela från början. Innan tidernas begynnelse fanns enbart Chaos. Ur detta icke-tillstånd uppstod Gaia, allas vår moder Jord. Hon fick till att börja med tre barn som hade tre olika ansvarsområden, Uranos hade hand om himlen, Oceanos skötte förstås haven och Tartarus härskade i underjorden. Genom en mängd olika incestuösa förhållanden, (med den ringa populationen var det liksom av nöden tvunget), så fick Gaia en mängd olika sorters barn. Tillsammans med sin son Uranos fick hon bland andra de tolv titanerna varav den yngste, Kronos, störtade sin far Uranos och tog makten bland denna första generation av gudar.

Kronos fick också en mängd barn tillsammans med Gaia men för att undgå samma öde som sin far så åt han upp alla sina barn så fort de såg dagens ljus. Där kunde allting tagit slut om inte Gaia gömt undan Zeus, som lyckades uppnå mogen ålder och inte enbart besegrade sin far utan dessutom fick honom att spy upp de barn som han tidigare hade slukat. Zeus och hans syskon flyttade in på Olympen och blev de nya gudarna.

Bland dessa fanns havsguden Poseidon som tillsammans med Gaia fick dottern Carybdis, en flicka med grava ätstörningar. När hon åt upp tre av Herakles bästa oxar blev Zeus så vred att han svingade sina blixtar och förvandlade Carybdis till ett monster. Carybdis öde blev att bo under ett fikonsträd vid stranden och tre gånger om dagen sluka oändliga mängder vatten, med fiskar, skepp och allt, bara för att sedan kräkas upp det hela igen. Denna glupska, bulemiska dam blev den ena delen av myten, som allt sedan Homeros dagar satt sin prägel på området kring Messina-sundet.

Scylla-monstret har ett liknande ursprung, hon var från början en underskön havsnymp, dotter till guden Forkys. Han var i sin tur resultatet av ett förhållande som gammalgudarnas nautiske chef, Oceanos, haft med sin egen mor, Gaia. Scylla hade oturen att bli uppvaktad av en fiskare vid namn Glaukos som blev förälskad i henne. Denne Glaukos eftertraktades samtidigt av den karltokiga trollpackan Kirke som för att bli av med sin sköna rival förgiftade den källa där Scylla brukade bada. Sedan dess sitter Scylla som ett fasansfullt monster i en klipphåla på fastlandssidan mitt emot Siciliens nordostliga udde.

Nu känner vi de båda huvudpersonerna i den mytologiska aspekten på Scilla, de båda fasligheter som ställde Odysseus i valet och kvalet och som allt sedan dess bildat ett talesätt om vandan av att tvingas välja mellan två lika dåliga alternativ. Varifrån människorna härstammar rent mytologiskt behöver vi inte gå in på här, mera intressant är att fråga sig hur länge området kring Messinasundet varit bebott. Vi vet att

de med tiden mycket trångbodda grekerna koloniserade Kalabrien med början på sjuhundratalet f. Kr. men att där också funnits betydligt äldre feniciska handelsstationer, bland annat i Scillas grannby Bagnara som ligger en dryg mil norrut.

Fenicier och greker färdades mest till sjöss så sundet mellan Sicilien och fastlandet bör redan då varit livligt trafikerat, trots de synnerligen besvärliga navigationsförhållandena. Om en strid ström av människor och material passerar ett litet geografiskt område är det naturligt att där samlas folk som vill idka ett mer eller mindre frivilligt utbyte av varor och tjänster. En fenicisk kolonialhandel i trakten förutsätter ju en viss form av marknad, att här fanns några att köpa av och sälja till.

Det var inte bara Odysseus som tog vägen genom sundet, redan i de mytologiska berättelserna färdades Jason med skeppet Argos och Troja-flyktingen Aeneas längs samma farled. Att denna passage omgavs med fruktan berodde på att dåtidens fartyg roddes och enbart kunde utnyttja hjälpseglet vid vind rakt eller snett akterifrån. Detta gjorde att det var nästan omöjligt att navigera eller att ens ta sig fram i den häxkittel av strömmar och tidvatten som bildas över den gigantiska undervattenströskel där kyligare vatten från norr möter södra Medelhavets Afrika-uppvärmda vattenmassor och där man när som helst hotas av en plötslig siroccovind som på ett ögonblick kan få det lugnaste hav att se ut som om det höll på att koka över.

Satt man sedan i ett skepp lastat med rikedomar ville man säkerligen undvika att komma för nära land. Detta är lättare sagt än gjort i det trånga sundet, för att överhuvud taget ta sig fram måste man hitta och utnyttja de snabba strömmar som stryker fram längs stränderna. Hamnade man i bakströmmar kunde inga galärslavar i världen få skeppet på rätt kurs igen utan man fick då ofta börja om från början. De bofasta lärde sig naturligtvis ungefär vid vilken tidpunkt som vilka strömmar gick åt vilket håll. Fiskarna kunde vid vissa tillfällen ro den sex kilometer långa sträckan från Scilla till Messina på mindre än en halvtimme.

Dessa farvatten har således alltid varit betraktade som mycket farliga. Vi har svårt att föreställa oss vilken panisk skräck dåtidens människor kände inför hotet att dö ute till havs. Att inte komma i vigd jord och att inte bli bränd och få sin aska begravd innebar att de kvarlevande inte hade någon grav att gå till, att man blev helt bortglömd och för alltid försvann ur det universella medvetandet. Att bli uppäten av nautiska varelser ledde till att man lämnade den mänskliga sfären och hamnade bland de osaliga kreaturen som inte gudarna beskyddade. Jämför gärna med Guds straff över Jona och reaktionerna hos de anhöriga till Estonia-offren.

Det kan vara intressant att notera att det för de fria innevånarna i de grekiska städerna rådde ett förbud att idka fiske och de människor som sysselsatte sig med detta aldrig kunde räknas som fullvärdiga stadsmedborgare utan bildade ett eget skrå. Att en fiskare fiskade var ungefär lika illa som när judar lånade ut pengar eller zigenare snöpte hästar. Enligt den grekiska mytologin har allting tillkommit genom gudomliga metamorfoser, växter, djur och natur är egentligen gudar eller människor som blivit förvandlade. Men fiskar var onda och farliga varelser, de var ej av gudar skapta, dock med två viktiga undantag.

För det första har vi Dionysos som gav sig av på friarstråt till den av Theseus försmådda Ariadne. Han lejde ett sjöröverskepp och trodde sig segla till Naxos men piraterna hade tänkt sälja honom i Asien som slav. När Dionysos kom på vad som var i görningen förtrollade han skeppet. Sjørövarna slängde sig i havet där guden förvandlade dem till delfiner. För det andra, enligt den homeriska sagan skulle de kämpar från det trojanska kriget som inte avled på land utan drevs ut i havet och drunknade ha blivit omhändertagna av Akilles snälla mamma, Tetis. Hon levde nere hos Poseidon och hon förbarmade sig över de döda krigarna och förvandlade dem till svärdfiskar.

Xiphias Glaudius är alltså något mera än en vanlig fisk, den är inte bara vilken före detta människa som helst utan en avliden krigare från det glorifierade fälttåget mot Troja. Som sådan måste naturligtvis svärdfisken behandlas med särskild vördnad. Man kände också djup en respekt för fiskens luriga beteende, dess "intelligens", och dess kampvilja. Det fanns en sorts medkänsla och sympati i fångsten, en medvetenhet om att man på något sätt förbröt sig mot den gudomliga naturen. Man visste att man dödade men att handlingen var något nödvändigt ont. Det var inte något man utförde med glädje, ej heller med mekanisk likgiltighet, utan ett institutionaliserat beteende som del i en större plan i vilken det fanns en plats för överlevnad och utveckling, både för människa och fisk. Det gällde att upprätthålla dels den ekologiska balansen, men att även jämna ut de moraliska och etiska aspekterna mellan brott, skuld, offer och försoning.

Den rituella "dödsmassan" som inleddes när fisken hivats ombord var menat att hedra bytet, att visa respekt för en likvärdig motståndare och att sona sin förbrytelse. En av roddarna började ceremonin genom att med naglarna rista ett rombiskt mönster med sexton rutor strax bakom höger öga. Just denna symboliska inskription har återfunnits av arkeologer på husgeråd från en fenicisk bosättning på västra Sicilien. Den levande fiskens skinn är mjukt och slemmigt, när den dör tappar huden sin djupblåa färg och blir grå och hård.

Sedan vidtog en mängd åtgärder, man uttalade vissa rituella ord, man skar ut området där harpunen trängt in och satte dit en bit bröd, man satte även en bit bröd i fiskens mun, man skar ut en liten bit kött som man åt och man skar ibland ut fiskens ögon och la dem i salt. Vi känner igen symbolerna, det skadade området på kroppen skulle lagas, den omkomne skulle ha proviant med till dödsriket och kraften hos motståndaren skulle leva vidare hos segraren. Man visade vördnad inför en likvärdig varelse och man hedrade fisken med en sorts begravning för att blidka havets makter.

När fångsten landats tvättades båten genast mycket noggrant, som för att utplåna varje spår av vad som försiggått. Harpuneraren, som var den som utfört dådet, deltog med ett undantag inte alls i fiskens hädanfärd. På land var det dock hans uppgift att skära loss "il chiuffo", som var en liten broskig och fet bit av svärdfiskens nacke. Denna prestigefyllda köttbit kom aldrig ut på marknaden utan har under årens lopp använts som makt- eller hederssymbol. Under den värsta feodalismen snodde baronen åt sig "chiuffon", eljest tillföll den båtägaren, markägaren där utsiktstornet stod, mästern eller möjligen prästen.

Harpuneraren nämnde aldrig att han hade fångat en fisk, han sa att han hade "spillt blod". Genom detta hade han helt säkert dragit på sig förbannelsen, det onda ögat, som för alltid skulle bringa honom olycka och misär om inte brottet blev försonat. Det onda ögat kallas på dialekt inte "malocchio" utan "mondocchio", där "mond" troligen är ett germanskt lån. För att kunna återvända till havs med gott resultat måste förbannelsen besvärjas och det ombesörjdes oftast utav prästen. Fiskarbefolkningen har alltid varit djupt troende, stora delar av inkomsten gick direkt till prästen och de flesta stora kyrkor kring Messinasundet är byggda enbart med bidrag från fisket.

Ju större fångst, ju större brott och desto mer som måste försonas. För att vara på den säkra sidan kompletterades då ofta kyrkan med magiska metoder från forntiden. Det ena uteslöt dock aldrig det andra utan gick hand i hand, ofta också i preventivt syfte så att onda makter för alltid hölls borta från båt och redskap. Därför fanns amuletter och diverse krims-krams på båtarna av både religiös och profan natur. Den klocka som var fäst vid palamitara-näten kom alltid från klostret i Polsi där den hade blivit välsignad av Polsis svarta jungfru. Till denna de fattigas madonna högt uppe i de kalabriskas bergen vallfärdar år efter år tiotusentals pilgrimer, alltid den första söndagen i september.

Innan den nya fiskesäsongen började samlades besättningen till en gemensam måltid där alla goda krafter uppbringades och alla onda makter drevs bort. Det var mycket viktigt för den kommande fiskelyckan att denna ritual genomfördes på rätt sätt. Lika viktigt var att skeppet "röktes", detta gjordes av en kvinna som på ett speciellt sätt gick runt båten och svängde ett litet kar med brinnande träkol och rökelse. Under tiden strödde hon ut salt och krossade palmlblad och mumlade en magisk formel som var så hemlig att den bara fick föras vidare viskande från kvinna till kvinna under julmässan medan prästen läste välsignelsen.

Kvinnor var annars bannlysta på båtarna, de stod i förbindelse med blodet och kunde dra dit de onda makterna. Vid riktigt grava, långvariga och till synes obotliga förbannelser kunde man dock ibland tvingas ta till den mest drastiska metoden, den att fördriva det onda med något ännu värre. Det var en mycket riskabel åtgärd som bara användes i yttersta nödfall, en flicka som just menstruerat för första gången leddes ombord och fick kissa på förstäven, det var det grövsta man kunde ta till. Lyckades inte detta skulle säkert det värsta av allt inträffa, det att undervattensriket hämnades och krävde människooffer. Någon skulle då inte komma i vigd jord och genom detta missa hela återuppståndelsen.

Det är viktigt att ständigt ha detta centrala trauma i åtanke. Om man dog hos fiskarna förlorade man för alltid sin själ. Fiskar hade ingen själ, de kunde man döda som man ville, men folk som sysslade med fiskar var föraktade av de på land. Bönder såg sig själva som förmer eftersom de sysslade med bevisat självfulla varelser som kor, får och till och med höns. Detta går igen överallt, ingen bonddotter i Bua gifte sig någonsin med en fiskare. Men svärdfisken hade själ och hedrades med en begravning. Här i Sverige diskuterades fordom huruvida sälen, (som för övrigt stavades "själ" på den tiden), var besjälad eller inte. Man valde följande kriterium vid säljakten, om sälen flydde till havs var den en oskäligen fisk och fick dödas, om den flydde upp på land var den ett djur och att döda ett djur var en synd mot Gud.

Skylla-monstret var en arketyper för den onda döden till havs, att inte komma i vigd jord, att uppslukas och vara evigt fördömd. Det finns de som tror att namnet Skylla kan ha semitiskt ursprung, det hebreiska ordet "scol" betyder dödsrädsel och det äldre "sakhal" betyder att bli bortförd och försvinna. När kroppen blir bortförd och inte återfinns är vi borta ur den mänskliga sfären, då bryts den mänskliga cykeln och vi försvinner ur det gemensamma medvetandet. Ett av de värsta illdåden i Iliaden är när Akilles slänger kroppen av sin döda fiende i floden, "Ligg nu bland fiskarna där! Ej skall din moder klagande lägga ditt lik på en bår, nej i stället Skamander virvlande bära dig ner till havets rymliga sköte (där) fiskarna äta på dig av det skinande fettet."

Vår planet förändras i en allt snabbare takt och varje generation lever och dör i en helt ny tid. Mina far- och mor-föräldrar föddes i ett bondesamhälle där det varken fanns bilar, flygplan eller radio. Efter att ha upplevt två världskrig dog de i en tidsålder då mänskligheten istället för att promenera till kyrkan eller dansbanan tog sina första steg på månen. Det är vad jag kallar utveckling. Under min egen livstid har jag upplevt det som vi kallar globalisering. Skillnader mellan olika länder är på väg att utplånas, för det första i ekonomisk och kulturellt hänseende, men även de politiska gränserna får allt mindre betydelse.

Vissa delar av världen hade en betydligt större motståndskraft gentemot denna globalisering, men det var varken deras eget val eller styrka som var avgörande för denna påtvingade "efterblivenhet" där vissa öar i vår civilisation halkade nästan hundratals år efter. I södra Italien hade maffian en avgörande skuld till varför vissa regioner inte påverkades alls av de amerikanska miljarder som genom Marshall-hjälpen pumpades in i landet efter krigets slut. Därför fanns här en nästan jungfrulig och orörd förkrigsmiljö så sent som år 1980 när jag kom till denna del av Italien.

När jag för första gången klev av tåget i denna lilla kalabresiska by så kändes det som att vrida tillbaka klockan åtskilliga årtionden. Jag kom till ett ställe där tiden stod still. Det fanns få bilar och ännu färre TV-apparater. Däremot fanns det massor av småbutiker och barer och en befolkning som framlevde sin vardag ute på gatorna. De ägde inte mycket annat än sin kultur och sina traditioner, något som de upplevde som betydligt mer värdefullt än världsliga ägodelar.

Detta arkaistiska samhälle var naturligtvis dömt att gå under i den allmänna kulturella utslätningen. Många bybor beklagar naturligtvis den "utveckling" som under bara några årtionden i stort sett lyckades utplåna denna värld av fattigdom, grannsämja och livskvalitet. Men de flesta involverade vill helst inte prata om det förflutna, de har svårt att förstå hur det kunde gå så fel. Som nyrika är de nöjda med den höga levnadsstandard de så plötsligt fått åtnjuta och eftersom de trots allt har den (inte så) gamla tiden i färskt minne så skäms de en hel del över den enorma fattighet och okunnighet som då rådde.

Det priset man fick betala för denna materiella revolution var högt. Det var urgamla livsmönster, levnadsförhållanden och traditioner som strök med. Det inre liv som var samhällets egentliga själ försvann när massturismens miljoner började strömma in som en väldig monetär tsunami. Detta var ett ynkligt steg för den kapitalistiska mänskligheten men ett gigantisk kliv för de byinvånare som det berörde. På mindre än trettio år hade de vunnit ett välstånd de aldrig hade trott skulle kunna komma dem till del, men de hade förlorat sin kultur och sin specifika kalabresiska identitet.

Man hade så länge tillhört en bortglömd och näst intill opåverkad enklav i ett gammalt rike som för länge sedan förlorat sin internationella status och som enbart levde högt på sin gloriösa forntid. Ingen hade trott att en förändring skulle komma, och absolut inte att det skulle kunna gå så fort. Helt plötsligt var man inte bara inlemmade i den europeiska unionen med dess nya standardvaluta, dessutom var man plötsligt inneslutna i det världsomfattande ekonomiska och kulturella giftmoln som effektivt tog död på alla kulturella olikheter och likriktade samhällen tills dess ingen längre kunde se någon skillnad.

Det enda som nu finns kvar är den patetiska nostalgi som till exempel får sitt uttryck i denna bok. Jag erkänner med sorg att jag själv är medskyldig till denna process. Varthän turismen än drar fram så utplånar den så sakteliga allt det som från början var själva anledningen till resandet. Alla vill ha det genuina och det oförstörda, det som jag själv fick uppleva i Scilla år 1980. Allt det som kommer efter är mer eller mindre ointressant beroende på vem man är. Även om jag idag känner en stor sorg för Scilla, mon amour, så är jag ändå evinnerligen tacksam för alla underbara dagar jag har fått dela med mina fantastiska vänner. Men jag är också glad över att jag aldrig gick vidare med mina lösa planer på att en gång eventuellt flytta dit. För min del gör sig Scilla idag bäst som ett fantastiskt minne för livet.

MIN CALABRISELLA

Jag har just kommit hem från en sjukskriven vän
som hade tappat bort sin profil
flera år av grossess hade fött fram en nobless
som vuxit ihop med sin bil
som din trognaste gäst så var jag alltid modest
och försökte att hålla din ton
men nu ljuder det skrik från en helt annan sorts publik
som säger sig ha en miljon

Jag som älskade din charm och jag som talade mig varm
om stringensen i din karaktär
fast ifrån olika land tog vi varandra i hand
på att aldrig i någon annan bli kär
men en kvinna som tror att hon finner en bror i varje manlig person
hon blir så lätt till ett objekt för Odysseus släkt
som alltid saknar identifikation

Jag har en fråga att ställa så scusa mia bella
men en sak kan jag inte förstå
å min calabrisella varför gick du i denna fälla
varför var dina ögon så blå?
de som du trodde var snälla lät du styra och ställa
och nu ser du hur det kan gå
å min calabrisella hur kunde du ställa till det för dig så?

Vi som seglade för nära vi satte en ära i att alltid ge en tribut
men sedan kom kreti och pleti och de struntade helt i
att sagorna kunde ta slut
mitt älskade Scilla varför gör de dig så illa
och varför trampar de på det som är du?
i tretusen år har du fått stå där du står
skall allt det försvinna nu?

Jag har en fråga att ställa så scusa mia bella
men en sak kan jag inte förstå
å min calabrisella varför gick du i denna fälla
varför var dina ögon så blå?
de som du trodde var snälla lät du styra och ställa
och nu ser du hur det kan gå
å min calabrisella hur kunde du ställa till det för dig så?

Till minnet av min gode vän Serge Collet som tyvärr avled 2016 under en fisketur i Grekland.

Och ett stort tack till alla de underbara människor som jag har haft förmånen att lära känna i Scilla.